

Jesenice, 10. marca 1972

ŽELEZAR — GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA ŽELEZARNE JESENICE

— Ureja redakcijski odbor — Glavni in odgovorni urednik Joža Varl — Rokopisov in fotografij ne vračamo — Naslov: Uredništvo »Železarja«, združeno podjetje SLOVENSKE ŽELEZARNE Ljubljana — Železarna Jesenice, Telefon int. uredništvo 483, administracija 484 — Tisk ČP »Gorenjski tisk«

ŽELEZAR

Tudi februar uspešen

V februarju smo v Železarni kljub najkrajšemu mesecu v letu dosegli nekaj imenitnih rezultatov tako v pogledu proizvodnih dosežkov, kakor v pogledu znižanja proizvodnih stroškov. Mesečne proizvodne obveznosti so presegli: martinarna, livarna, valjarna žice, lahke proge, žičarna in žebljarna. Vsi ostali obrati, razen elektrojeklarne, zaradi omejevanja električne energije, hladne valjarne, zaradi nepredvidenega izpada proizvodnje dinamo kvalitet in elektrodnega obrata, zaradi pomanjkanja nekaterih surovin, so pomembno izboljšali svoje januarske dosežke vsi obrati in zmanjšali planske razlike iz prejšnjega meseca. Med boljšimi dosežki pa vsekakor moramo poudariti:

VALJARNA ŽICE, ki je v februarju skoraj za 500 kg izboljšala svojo doslej najvišjo mesečno proizvodno doseženo v januarju letos in presegla svoje planske obveznosti za 15,7 %. Z doseženo povprečno proizvodnjo 145 t v osmih urah v februarju, je tudi dnina KNAFELJ — KLINAR izboljšala doslej najboljši povprečni dosežek v osmih urah. V tem mesecu so valjavci znižali tudi valjavske zastoje, zelo pomembno pa so znižali tudi mehanske in elektro zastoje, ki predstavljajo v tem mesecu komaj 6,7 %. Doseženi rezultati so tako posledica izredno dobrega dela tako valjavcev, kot elektro in strojnih vzdrževalcev.

Da so vzdrževalci dosegli izredno dobro stanje valjavih naprav, je to prav gotovo rezultat njihovega načrtnega dela, ki so ga v valjarnah na Belci, še posebno pa v valjarni žice pričeli lani v juniju, kar je prav gotovo tudi zasluga vodstva delovne enote, še posebej pa prizadevnih neposrednih vzdrževalcev teh naprav, delovnih skupin inž. Baka in tovariša Sitarja. Rezultat torej ni slučajen, ker so bili vsi naporji vzdrževalcev usmerjeni v to, da z načrtnim delom zmanjšajo mehanske in elektro zastoje izpod 10 %. To je tudi zgornja meja, ki jo ne smejo preseči in na vodstvu delovne enote pravijo, da obstojijo vsi objektivni in subjektivni pogoji, da zastoje obdržijo izpod 10 %. Seveda pa imajo vzdrževalci še vrsto težav v drugih obratih in to jim tudi kali njihovo zadovoljstvo ob doseženih uspehih v valjarni žice. Izredno pa so bili veseli pohvale direktorja proizvodnega sektorja dipl. inž. Avgusta Karbe, ker pravijo, da so pri njih pohvale zelo redke.

Doseženih rezultatov strojnih in elektro vzdrževalcev pa so še posebno veseli valjavci sami, ker če bodo vzdrževalci uspeli tudi v bodoče obdržati tako nizke zastoje, bodo imeli vse pogoje, da še dosegaajo take proizvodne rezultate.

ŽEBLJARNA je doslej dosegla s 1.091,2 ton največjo proizvodnjo z delom na dve izmeni. To je posledica boljših delovnih navad oziroma večje navajenosti na stroje, spremenjene strukture asortimenta, zadostnih količin vložka in povečanega izvoza, poleg dobrega dela obratnega kolektiva.

ŽIČARNA je v februarju dosegla izredno visoko odpravo in sicer 3.844 ton. Ta dosežek pripisujejo dobri oskrbi z vložkom, tako v pogledu količine, kakor v pogledu dimenzij in ker so valjali po načrtovanem proizvodnem asortimentu. V februarju so sodelavci žičarne izpolnili svoje obveze tudi do Kovinarja Jesenice in nadoknadili razliko za januar.

MARTINARNA je že drugi mesec presegla svoje planske obveze, izreden uspeh pa so dosegli tudi v pogledu porabe mazut. V februarju so namreč porabili le 128,04 kg mazut na tono jekla. Ta rezultat so dosegli zaradi forsirane proizvodnje, odličnih surovin in visoke porabe kisika.

BLUMING — ŠTEKEL je sicer za 0,2 % pod planom, dosegli pa so 3,3 % boljši rezultat kakor v januarju, vendar pa je ob tem še posebno pomembna nizka poraba goriv, saj so porabili le 26,7 kg goriv na tono vložka. Zasluga za ta dosežek je v zadovoljivem času od preboda do dostave vložka v valjarno, pazlivejšemu kurjenju oziroma dobrem delu ogrevalcev oziroma osebja na pečeh v valjarni.

Tudi Železarna v celoti je za 3,7 % boljše izpolnila svoje planske obveznosti in dosegla skoraj za 2000 ton večjo odpravo kakor v januarju.

Podrobne rezultate po obratih in delovnih enotah preberite na 3. strani.

V prepolni dvorani gledališča je tekla beseda o Železarni in železarstvu

Učenci osnovnih šol dobri poznavalci Železarne in železarstva

»Kaj veš in znaš o jeseniški železarni, njeni zgodovini, sedanjosti in prihodnosti.«

V popolnoma zasedeni dvorani gledališča na Jesenicah in ob navzočnosti številnih predstavnikov šol in Železarne, je bilo v petek, 3. marca še drugo javno tekmovanje učencev osmih razredov osnovnih šol radovljiške in jeseniške občine pod naslovom Kaj veš in znaš o jeseniški železarni, njeni zgodovini, sedanjosti in prihodnosti. Tekmovanje je v okviru svoje poklicno informativne in propagandne dejavnosti organiziral kadrovske sektor Železarne s posebno delovno grupo, ki so jo sestavljali: dipl. inž. Avgust Karba, Miloš Magolič, dipl. inž. Tone Zevnik, Joža Varl in Božena Dolgan. Za glasbene vložke je poskrbela godba na pihala DPD Gorje pod vodstvom Julija Sarga, kot napovedovalca pa sta sodelovala Jelena Jerša in Teo Lipicer.

Tekmovalni komisiji, ki so jo sestavljali: dipl. inženirja Avgust Karba in Tone Zevnik, Miloš Magolič ter predstavnik šol Pavla Pintar in Janko Vojvoda, se je prijavilo vseh dvanajst osnovnih šol obeh občin s tričlanskimi ekipami sestavljenih iz učencev osmih razredov. Posamezne šole so zastopale naslednje ekipe (navajamo jih po izžrebanem vrstnem redu):

— osnovna šola Bohinjska Bistrica: Martina Stros, Anica Zupan in Milena Medja; mentorja prosv. delavca: Marija Cvetek in Janko Vojvoda;

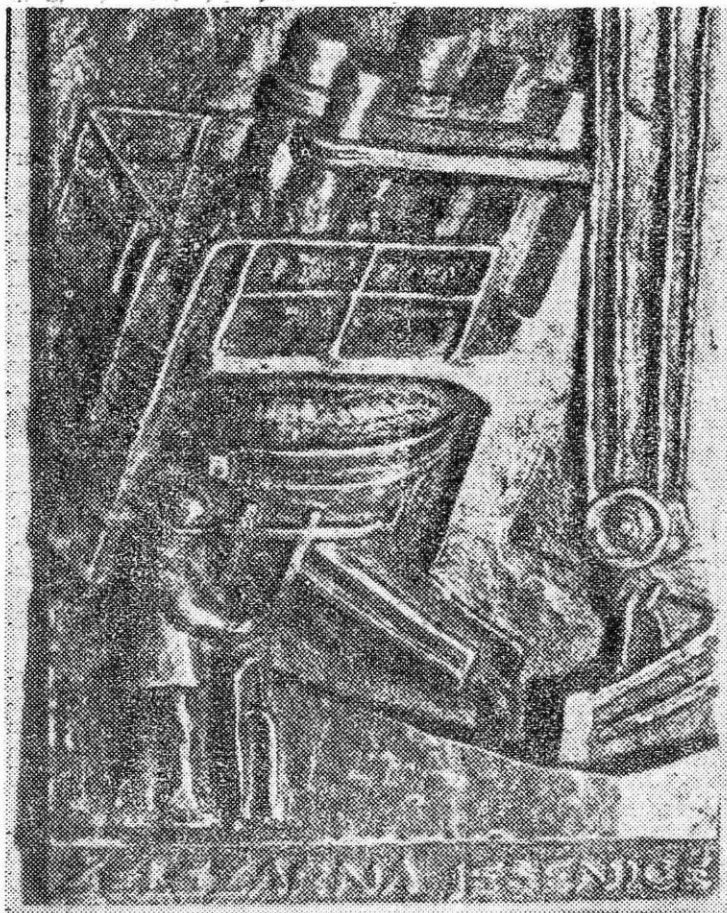
— osnovna šola Tone Čufar Jesenice: Marta Kraševc, Jožica Arh in Kavčič Boža-Marija; mentor prosv. delavec Valentin Sodja;

— osnovna šola Zirovnica: Dušanka Rožanc, Ljubica Kumer, Sonja Svetina; mentorja prosv. delavca Pavla Pintar in Jana Lavrenčič;

— osnovna šola Kranjska gora: Erika Kovač, Marko Pečar in Branko Zupan; mentorja prosv. delavca Vanja Ulčar in Rado Kočevar;

— osnovna šola Gorje: Rudi Mandelj, Franci Arh, Pe-

(Nadalj. na 2. strani)

Spominska plaketa šolam za sodelovanje

Učenci osnovnih šol dobri poznavalci...

(Nadaljevanje s 1. strani)

ter Pazlar; mentorja pedag. delavca: Olga Križnar in Jože Kosmač;

— osnovna šola A. T. Linhart Radovljica: Metka Jensterle, Aleš Lorenčič in Marjanca Pristov; mentorji pedag. delavci: Pavla Mulej, Mira Ažman in Vlado Gatej;

— osnovna šola Koroška Bela: Boris Gluhar, Vojko Mencinger in Rudi Javornik; mentorja prosv. delavca: Irena Urban in Anica Potočnik;

— osnovna šola F. S. Finžgar Lesce: Darko Kovač, Valči Črnologar in Bojana Felicijan; mentorja prosv. delavca Karel Boštjančič in Valentin Krivec;

— osnovna šola Prežihov Voranc Jesenice: Danica Kenda, Edvard Cetina in Irena Oblak; mentor prosv. delavka Albina Sršen;

— osnovna šola prof. dr. Josipa Plemlja Bled: Stanislava Golc, Francka Zmitek in Zvonko Krznar; mentorja prosv. delavca Sonja Potočnik in Jože Leban;

— osnovna šola Mojstrana: Gida Košir, Nada Košir in Tomaž Smukavc; mentor prosv. delavka Vanja Ulčar.

— osnovna šola Stane Žagar Lipnica: Janez Gomzi, Danijel Hafner in Jože Šolar, mentor prosv. delavec Dušan Poljšak.

Priprave za tekmovanje so potekale že od novembra lanskega leta in sicer so vse šole dobile ustrezno pismeno gradivo, učenci osmih razredov pa so si tudi ogledali Železarno. Vse ekipe so v prvi seriji odgovarjale na tri vprašanja iz:

— zgodovine železarstva na Gorenjskem;

— vloge železarstva v jugoslovanskem in svetovnem gospodarstvu;

— tehnologije metalurgije oz. železarstva;

— današnje proizvodnje Železarne in njeni prihodnosti in

— o poklicih, ki jih usposablja Železarski izobraževalni center Železarne.

Na splošno so bile vse ekipe na tekmovanje zelo dobro pripravljene, toda žal, kakor je pač na vseh tovrstnih tekmovanjih, ne morejo biti vsi zmagovalci. Majhna nepazljivost ali dekoncentracija, ob obvezni tremi, saj so odgovarjali pred 350 poslušalci, pa je dovolj, da je odgovor nepopoln ali za las zgrešen in ekipa je ob točko ter ob boljšo uvrstitev. Po prvi seriji odgovorov so ostale izenačene štiri ekipe, ki so morale odgovorjati še na 14 dodatnih vprašanj, da se je lahko določil vrstni red. V tako imenovanem finalu, so se posamezne šole uvrstile: 1. osnovna šola Bohinjska Bistrica, ki je prejela nagrado 2.000 dinarjev, kot prispevek za zaključni izlet razreda, člani ekipe pa vredna šestila;

2. osnovna šola Žirovnica, ki je prejela 1.500 din za zaključni izlet, člani ekipe pa etuije z nalivnim peresom in svinčnikom;

3. osnovna šola A. T. Linhart Radovljica, ki je prejela 1.000 din za zaključni izlet, člani ekipe pa šolske torbice.

Na četrto mesto se je uvrstila osnovna šola Kranjska gora, ki ji je za las ušlo tretje mesto. Učenci vseh ekip so prejeli spominske mape, mentorji pa za svoje prizadevanje nalivna peresa. Prve tri ekipe so prejele tudi plaketo železarja, kot nagrado TK ZMS, ki jo je izročil predsednik Ljubo Jasnič. Vse šole pa so za sodelovanje prejele tudi spominsko plaketo električne peči, ki jo je za to priliko izdelal sodelavec tehničnega muzeja Franci Dolinšek.

Nagrade in priznanja je podelil glavni direktor Železarne mag. inž. Peter Kunc, ki je ob tej priliki razdelil tudi nagrade za najboljše pismene in likovne izdelke. Kadrovskega sektorja je namreč hkrati z razpisom tekmovanja razpisal tudi nagrade za najboljše spise na temo: Hodil sem po Železarni in razmišljal ter likovne izdelke na temo železarstvo.

Posebna komisija, ki so jo sestavljali: direktor proizvodnje dipl. inž. Avgust Karba, vodja tehničnega muzeja Miloš Magolič, novinar Joža Varl ter predstavnik šol Pavla Pintar (osn. š. Žirovnica) in Janko Vojvoda (osn. š. Boh. Bistrica), je ocenila naloge in izmed 36 izbrala 11

najboljših. Ker so bile naloge zelo izenačene, se je komisija odločila, da podeli na mesto deset, enajst nagrad in sicer tri prve, tri druge in pet tretjih.

Prve nagrade po 350,00 din so prejeli: Lovše Renata, os. šola Tone Čufar Jesenice, Irena Kavčič, o. š. Koroška Bela in Dušana Rožanc, o. š. Žirovnica;

druge nagrade po 300,00 din so prejeli: Branko Medja o. š. Tone Čufar Jesenice, Murka Pristavec, o. š. A. T. Linhart Radovljica in Gida Košir, o. š. Mojstrana;

tretje nagrade po 250,00 din so prejeli: Cveto Bizjak, o. š. prof. dr. J. Plemlja Bled, Tatjana Šterk, o. š. Kor. Bela, Nada Strgar, o. š. A. T. Linhart Radovljica, Stanka Tramte, o. š. Prežihov Voranc Jesenice in Leon Mlakar, o. š. Tone Čufar Jesenice.

Ista komisija, ki sta se ji pridružila še akademski slikar Jaka Torkar in ravnatelj strokovnih šol dipl. inž. Tone Zevnik, je izmed 56 predloženih likovnih izdelkov izbrala 10 najboljših in razdelila nagrade takole:

prvi dve nagradi po 350,00 din sta prejela: Branko Mrak, o. š. A. T. Linhart Radovljica in Franc Kejžar, o. š. Prežihov Voranc Jesenice;

drugi dve nagradi po 300,00 din sta dobila: Jože Šolar, o. š. Stane Žagar Lipnica in

Branko Mrak, o. š. A. T. Linhart Radovljica;

tretji nagradi po 250,00 din sta bili podeljeni: Jožici Lakner, o. š. Tone Čufar Jesenice in Maji Pauluša, o. š. prof. dr. J. Plemlja Bled;

četrti nagradi po 200,00 din sta prejela: Oti Hlebanja, o. š. Kranjska gora in Alojz Dolinar, o. š. Bled;

peti nagradi po 150,00 din pa so prejeli: Andrej Zupanc, o. š. Prežihov Voranc Jesenice in Matej Andolšek ter Zvonko Krznar za skupno risbo iz o. š. Bled.

Komisija se je odločila, da s 350,00 din nagradi obe predloženi plastiki, ki sta jo prejela Leopold Brudar in Miran Oštr, oba o. š. Prežihov Voranc Jesenice. Za izreden trud in prizadevanost pri upodobitvi motiva Stare Save je posebno nagrado 150,00 din prejela Tončka Zorman iz o. š. Mojstrana. Vsi predloženi izdelki, tako pismeni kot likovni, so bili šifrirani in komisija ni vedela niti za avtorja, niti za šolo iz katere izhaja.

Za prijetno vzdušje je na tekmovanju s skladbami Slavka in Vilka Avsenika poskrbel godba na pihala DPD Svoboda iz Gorij v slovenskih narodnih nošah, ki jo že nekaj let uspešno vodi Julij Srgo. Zelo učinkovito dekoracijo je prispeval tehnični muzej, ki je prispeval tudi večino diapozitivov za ilustra-

cijo posameznih vprašanj, poleg diapozitivov Železarskega izobraževalnega centra, ki so ilustrirali vprašanja iz železarskih poklicev. Funkcionalno ozvočenje je oskrbel Branko Stare s svojo službo, scenarij in tehnično vodstvo pa je bilo poverjeno Jožu Varlu.

V primerjavi z lanskim letom je prav gotovo narejen korak naprej, potrebne pa bodo še nekatere dopolnitve in izboljšave. Največja vrednost pa je nedvomno v tem, da je kadrovskemu sektorju uspelo navezati zelo tesne stike z vsemi osnovnimi šolami obeh občin. Opisane oblike so le del dejavnosti, ki jo kadrovskega sektorja izvajajo. Železarno in železarske poklice kar najbolj približa mladi generaciji, ki je na pragu svoje poklicne odločitve. Poleg tega ima v programu skupaj v železarskih izobraževalnih centrom še predavanja za starše in učence, ki zaključujejo šolanje, pomoč šolam z raznimi učili in ponažori iz železarstva in drugo. Ta prizadevanja in vlaganja se bodo z načrtnim delom prav gotovo z leti bogato obrestovala.

Priznanje in zahvalo pa zaslužijo vsa vodstva osnovnih šol, ki z velikim razumevanjem sodelujejo in podpirajo vse te akcije v okviru svojega programa poklicnega prosvetljanja in informiranja.

8. seja komisije za samoupravljanje

V ponedeljek, 28. februarja je bila v sejni sobi delavskega doma pri Jelenu 8. seja komisije za samoupravljanje pri TO OO sindikata Železarne. Najprej so prebrali stališča uprave glede polnomočij delovnih enot. Imeli so nekaj načelnih pripomb. Ugotavljajo, da je sedem delovnih enot samoupravno in tehnično upravno organiziranih, le osma enota je samo samoupravno urejena in nima svojega šefa. To so upravne službe. Člani komisije so imeli pripombo tudi k členu 172, ki daje delavcu pravico, da je prisoten povsod tam, kjer se razpravlja o njegovih neposrednih interesih. Žal tako ne delamo niti v obratih, še manj pa v svetih delovnih enot ali v delavskem svetu tovarne. V takih primerih je treba delavca obvestiti kdaj in kje se bo razpravljalo o njegovi zadevi. Za komisijo so bili zanimivi tudi člani statuta 38, 39, 41 in 117 točka 2. Ti člani obravnavajo delo delovnih skupin. Med drugim je rečeno tudi to, da v kolikor se te ne sestajajo v predvidenih rokih je s tem kršena pravica delavcev in obenem tudi pozabljena dolžnost delovodje oziroma vodje delovne enote, kajti člen 41 omenja, da so vodji delovnih skupin za to tudi odgovorni. Omenjena je tudi vloga obratovodje, ki izbira in tudi ukrepa na ugotovitve v zapisnikih delovnih skupin in o

vsem tudi vodi točno evidenco. Njegova dolžnost je, da ustrezno ukrepa tudi v primerih, če vodje delovnih skupin kršijo 38, 39 in 40. člen statuta. V kolikor pa tudi ta ustrezno ne ukrepa, mora skladno z določilom statuta svoje delo opraviti individualni izvršilni organ, ki pa je podrejen centralnim samoupravnim organom in prek njih družbenopolitičnim organizacijam.

S tem je pregled in razprava o izvajanju statuta Železarne na sejah komisije za samoupravljanje v glavnem končana. Na prihodnji seji bodo govorili samo še o zaključkih, ki se nanašajo na razpravo o izpolnjevanju členov 38 in 39 ter 40 in jih nato vnesli v že pripravljeni zbir celotne razprave.

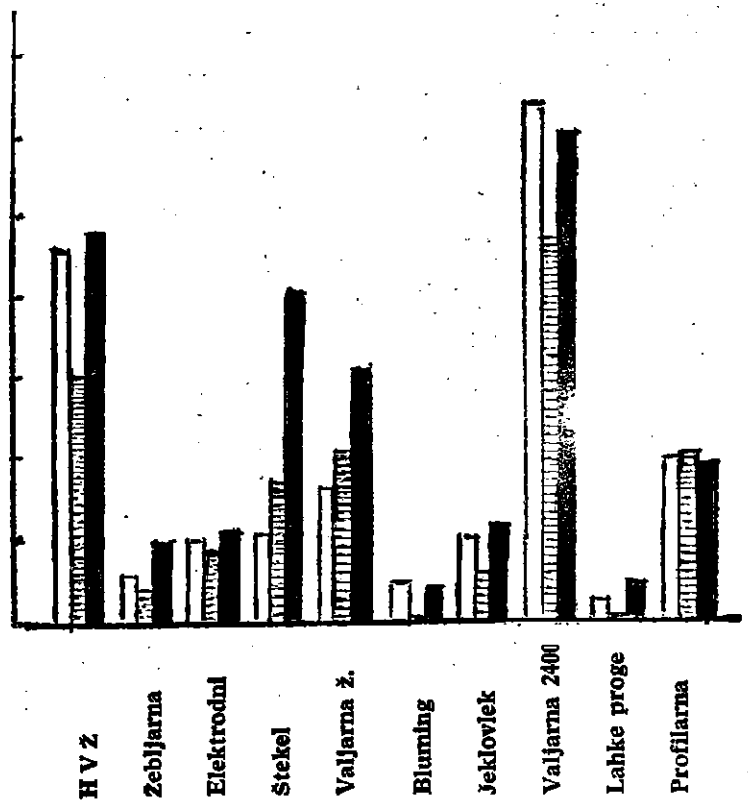
Komisija bo v prihodnje na podoben način obravnavala pravilnike in poslovnike, vendar meni, da naj bi to delo opravili v širšem obsegu, da bi lahko zajeli vsa področja.

Nekateri akti so že zastareli in tudi pomanjkljivi, zato je razprava in obdelava teh aktov na seji komisije za samoupravljanje toliko bolj upravičena.

Komisij za samoupravljanje predlaga predsedstvu TO OO sindikata Železarne, naj bi imenovali posebno skupino iz vrst naših sodelavcev, ki bi imeli vpogled, oziroma

evidenco o uveljavljanju XXI, XXII in XXIII usavnega dopolnila. Skladno s temi dopolnili bo treba spremeniti tudi naše samoupravne akte. Poseben organ pa naj bi vo-

dil evidenco o socialnem razlikovanju. Če bomo te stvari imeli urejene znotraj tovarne, ne bo težko odločno nastopati tudi navzven, če bodo tako narekovala potrebe.

PREGLED ENAKOMERNOSTI ODPRAVE V FEBRUARJU 1972 — V preteklem mesecu je bila odprava zelo enakomerna. Nekoliko slabša je bila le v valjarni žice in šteklju.

Izvršitev programa skupne in blagovne proizvodnje ter odprave v februarju 1972

Del. enota	SKUPNA PROIZVODNJA			BLAGOVNA PROIZVODNJA			Odprava
	program	izvršitev	%	program	izvršitev	%	
Plavž	12.680	11.801,2	93,1				
SM jeklarna	25.600	26.518,9	103,6				
El. jeklarna	14.650	12.166,9	83,1				
Livarne	140	145,2	103,7	50	36,0	72,0	36,0
Šamotarna	1.580	1.519,4	96,2	300	306,5	102,2	306,5
TALILNICE:	54.650	52.151,6	95,4	350	342,5	97,9	342,5
Bluming-štel	42.620	42.548,6	99,8	6.100	6.623,2	108,6	6.505,5
H O P	1.300	1.087,8	83,7	1.290	1.087,8	84,3	1.022,0
Valjarna žice	9.280	10.712,6	115,7	3.140	3.622,6	115,4	3.620,3
VALJARNE BELA:	53.200	54.349,0	102,2	10.530	11.333,6	107,6	11.147,8
Lahke proge	2.780	3.066,6	110,3	200	378,3	189,2	394,7
Valjarna 2400	8.680	8.197,8	94,4	8.600	8.157,9	94,9	8.766,4
Jeklovlek	1.590	1.518,1	95,5	1.590	1.510,3	95,0	1.480,8
VALJARNE JVK:	13.050	12.782,5	98,0	10.390	10.046,5	96,7	10.641,9
Hladna valjarna	2.530	2.464,7	97,4	2.520	2.460,1	97,6	2.466,1
Žičarna	5.350	5.642,7	105,5	3.510	3.692,9	105,2	3.844,0
Žebeljarna	925	1.091,2	118,0	912	1.083,1	118,8	1.065,5
Elektrode	1.250	1.125,8	90,1	1.245	1.121,9	90,1	1.239,1
Prašek	125	95,4	76,3	125	95,4	76,3	87,0
PREDEL. OBRATI:	10.180	10.419,8	102,4	8.312	8.453,4	101,7	8.701,7
SKUPAJ:	131.080	129.702,9	98,9	29.582	30.176,0	102,0	30.833,9
Tuja predel. IT	700	307,0	43,9	700	307,0	43,9	21,3
HOP		17,7			17,7		17,7
ZELEZARNA:	131.780	130.027,6	98,7	30.282	30.500,7	100,7	30.872,9

Planirane proizvodnje za dom je 128 ton, izvršene pa 127 ton.

Mesec februar smo kljub težavam, ki so bile prisotne ves mesec in ki se ponavljajo iz meseca v mesec, zaključili zelo uspešno.

V skupni proizvodnji smo zaradi redukcije električne energije, ki je povzročila izpad proizvodnje v elektro jeklarni v teži ca. 2300 ton, zaostali le za 1,3% za programom. V blagovni proizvodnji smo na račun dobrega dela bluminga, štelka, valjarne žice, lahkih prog, žičarne in žebeljarni, ki so nadoknadili manjko ostalih obratov, planske obveze presegli za 0,7%.

Temu primerna je tudi re-

alizacija, ki znaša ca. 10,9 milijarde starih dinarjev in je najvišja doslej ustvarjena.

Analiza dela po obratih:

TALILNICE:

Talilnice iz že znanega vzroka (redukcije električne energije) programa niso izpolnile.

Dobro so zopet delali martinariji, ki so že drugi mesec v letošnjem letu presegli planske obveze.

Na plavžih so zaradi slabega dela plavža 2 v začetku meseca zaradi neklasiranega vložka zaostali za programom za 6,9%.

VALJARNE BELA:

Pod planskimi obvezami je v blagovni in skupni proizvodnji zaostala samo profilarna. Vzrok je v poizkusnem obratovanju nove Rossi linije na Javorniku in zakasnitve prestavitve vseh strojev iz valjarne Bela na Javornik.

Bluming-štel sta kljub okvari X-Raja, ko štel ni obratoval od 28. 1. do 10. 2., planske obveze v blagovni proizvodnji presegla. Zelo dober uspeh je dosegla valjarna žice, ki je s svojo rekordno proizvodnjo 10.712 ton skupne proizvodnje in 3622 tonami blagovne proizvodnje, veliko prispevala k tako ugodnemu uspehu celotne železarni v mesecu februarju. Na tem mestu gre tudi pohvala kolektivu adjustaže bluminga, da je kljub težavam uspel vse obrate, predvsem pa valjarno žice oskrbovati kvalitetno in po količini z vložkom.

VALJARNE JAVORNIK:

Lahke proge so v februarju delale dobro in so po količini v celoti uspele zagotoviti jeklovleku zadostno količino vložka.

Jeklovlek zaradi visokega izmečka, okvar agregatov in pomanjkanja delovne sile, tudi v mesecu februarju ni izpolnil planskih obvez. Zaskrbljujoče je to, da se zopet povečuje količina izmečka, saj je v mesecu februarju dosegel izmeček na 170 tonah in da ne izpolnjuje obvez do kupcev ventilskih jekel.

Vzrok neizpolnitve plana v valjarni 2400 je v večjem številu zastojev in večjem deležu pločevine v debelinah do 7 mm, ki močno znižuje proizvodnost. V mesecu februarju je bil delež pločevine A kar 22%.

PREDELOVALNI OBRATI:

Hladna valjarna, zaradi nepredvidenega izpada proizvodnje dinamo kvalitet, plana v skupni in blagovni proizvodnji ni dosegla.

Žičarna je s svojim delom dokazala, da lahko ob dobri preskrbi z vložkom, tako po količini kot po asortimentu, planske obveze izpolnjuje do prodaje, kot do žebeljarni in elektrodnega oddelka.

V elektrodnem oddelku plana niso dosegli zaradi pomanjkanja rutila in Fe prahu pri elektrodah, pri prašku pa zaradi okvar na stari talilni peči.

Dobro je delala žebeljarna, ki je pri sedanjem 2-izmen-skem načinu obratovanja dosegla rekordno proizvodnjo in presegla obveze za 18,8%.

Sk —

Obvestila kolektivu • Obvestila kolektivu •

Dežurna služba

	telefon v pisarni	doma
SOBOTA, 11. marca:		
Ciril ODLASEK, valj. Javornik	620	766
NEDELJA, 12. marca:		
Zdravko CRV, valjarna žice	852	760
PONEDELJEK, 13. marca:		
inž. Ivo ARZENSEK, pom. gen. dir.	401	500
TOREK, 14. marca:		
inž. Vladimir SENCAR, valj. Bela	850	81 892
SREDA, 15. marca:		
Jože KOSIR, transport	451	84 022
ČETRTEK, 16. marca:		
inž. Martin SKETA, TPD	240	81 238
PETEK, 17. marca:		
Anton GROSELJ, valj. Bela	848	81 410

PERSONALNE VESTI ZA MESEC FEBRUAR 1972

Sprejetih je bilo 96 delavcev.

Delovno razmerje je prenehalo 130 delavcem.

STAROSTNO SO BILI UPOKOJENI: Jakob HVALA, 1914, martinarna — 25 let in pol v ZJ, Ivan JESENKO, 1914, šamotarna — 34 let v ZJ, Izidor JURJAVČIČ, 1916, žebeljarna — 25 let v ZJ, Franc KODER, 1914, valjarna žice — 25 let in pol v ZJ, Janez KOSNIK, 1912, tehnični sektor — 40 let v ZJ, Zdravko KRAGELJ, 1910, vzdrževanje elektro naprav — 34 let in pol v ZJ, Anton VALANT, 1909, nabavni oddelek — 32 let v ZJ in Andrej ZIMA, 1916, varnostna služba — 34 let v ZJ.

INVALIDSKO SO BILI UPOKOJENI: Ekrem KOVAC, 1938, varnostna služba — 12 let v ZJ, Franc KUNCIC, 1926, elektro jeklarna — 8 let v ZJ in Aldo PERIČ, 1929, valjarna profilov — 18 let in pol v ZJ.

Vsem upokojenim delavcem želimo, da bi dolgo uživali težko zaslužen pokoj!

UMRLI SO: Miroslav ABRAM, 1915, jeklovlek — 28 let v ZJ, Ivan KOCMAR, 1939, strojno vzdrževanje — 9 let v ZJ in Jože ŽAGAR, 1915, varnostna služba — 18 let v ZJ.

Svojcem naše iskreno sožalje!

IZKLJUČENI SO BILI: Jože Avguštin, 1932, strojne delavnice, Hasan Bečirovič, 1948, hladna valjarna, Sečik Behlič, 1953, šamotarna, Mijal Blažev, 1949, valjarna Bela, Džafer Cerić, 1953, žičarna, Stevo Dabič, 1954, žičarna, Zijad Delić, 1953, valjarna Bela, Branislav Denić, 1954, valjarna žice, Jakim Dimitrov, 1947, plavži, Mikailo Dobraš, 1938, šamotarna, Mehmedalija Džanić, 1947, plavži, Ramo Efendić, 1951, plavži, Gojko Grabež, 1951, plavži, Lucija Grvala, 1925, valjarna Bela, Enez Halilović, 1953, hladna valjarna, Nihad Halilović, 1953, elektro jeklarna, Dragoje Ilić, 1955, valjarna žice, Nenad Ilić, 1954, valjarna Bela, Slave Ilić, 1953, plavži, Karol Iljaš, 1949, valjarna profilov, Pašo Imširovič, 1937, strojno vzdrževanje, Janez Justin, 1936, martinarna, Hasan Kadirić, 1953, martinarna, Asim Kamenčić, 1948, valjarna Bela, Asim Klisko, 1953, valjarna Bela, Simion Kocev, 1948, elektro jeklarna, Tode Kocev, 1944, martinarna, Sulejman Konjević, 1945, martinarna, Nedeljko Kovačević, 1953, livarna, Slavko Kovačević, 1953, elektro jeklarna, Branko Krstov, 1950, martinarna, Franc Laharnar, 1953, jeklovlek, Antonija Ložar, 1925, strojne delavnice, Ankica Malešević, 1948, valjarna Bela, Luka Medić, 1952, plavži, Miroslav Mijajlović, 1953, elektro jeklarna, Vančo Mitev, 1945, plavži, Kemal Mujkanović, 1948, šamotarna, Mirko Muždeka, 1954, žičarna, Stanko Nikolov, 1948, hladna valjarna, Asim Pirić, 1953, hladna valjarna, Drago Plavšić, 1952, plavži, Selim Pračali, 1953, valjarna Bela, Milan Prošić, 1953, plavži, Ibrahim Ražić, 1953, plavži, Redžep Redžić, 1953, plavži, Marjan Sedžek, 1953, jeklovlek, Ibrahim Sinanović, 1945, plavži, Selim Smajli, 1947, martinarna, Ante Sovulj, 1929, šamotarna, Svetomir Staneković, 1948, žičarna, Branko Stojnić, 1950, elektro jeklarna, Slavko Škreblin, 1941, elektro jeklarna, Jozo Tadić, 1953, valjarna Bela, Marija Tumpej, 1943, šamotarna, Vlastimir Veličković, 1949, elektro jeklarna, Vojko Vidović, 1948, valjarna žice, Alojz Zagorc, 1953, transport, Adem Zarić, 1948, martinarna, Hamed Žugić, 1946, šamotarna.

Na Višji šoli za organizacijo dela v Kranju je diplomiral: Teodor OKROŽNIK, obratovodja gradbenega vzdrževanja.

OBVESTILO

vodilnim delavcem železarni Jesenice

Vse tiste vodilne delavce železarni, kateri se do sedaj zaradi kakršnega koli vzroka niso mogli udeležiti seminarja o varstvu pri delu,

OBVEŠČAMO

da je zamudnikom vseh skupin dana še ena možnost ob zaključku te akcije in to v ponedeljek, dne 17. marca 1972 ob 15. uri v sobi 72/II železarskega izobraževalnega centra železarni.

Seminar z razgovorom in izpolnjevanjem testa bo trajal do 18. ure.

Računamo, da ni nikogar, ki bo zamudil še to zadnjo priložnost.

Kadrovski sektor

Na osnovi 10. člena pravilnika o delovnih razmerjih železarni Jesenice, dajemo naslednjo

OBJAVO

za prosto delovno mesto

6462, D-4, skupinovodja montaže, 2 prosti delovni mesti

Pogoji:

Za zasedbo navedenega delovnega mesta se zahteva STS — strojni oddelek in najmanj 3 leta prakse na vzdrževanju, ali ključavničar z 9-letno prakso na vzdrževanju.

Prijave z osnovnimi podatki in podatki o strokovnosti je v roku 8 dni poslati na kadrovski sektor železarni Jesenice.

Kadrovski sektor

Mladi o sebi, svojih problemih, nalogah in perspektivah

Seja sekretariata TK ZMS

V ponedeljek je sekretarka TK ZMS Železarnice Ivanka Špehonja sklicala 2. sejo sekretariata konference. Na začetku se je kritično ocenila proslava za mladinke železarnice ob dnevu žena, ki je bila v soboto. Prvi del praznovanja — kegljanje na asfaltu za mladinke zaposlene v Železarni — je dobro uspel, medtem ko je razglasitev rezultatov in mišljena svečanost zaradi slabe organizacije izgubila svoj prvotni namen. Sekretariat je kritiko sprejel in soglasno sklenil, da naj bo osrednja proslava ob dnevu žena za mladinke Železarnice v petek 10. t. m. TK ZMS je odkupila v gledališču Tone Čufar predstavo Komaj do srednjih vej, po predstavi pa prireja v zgornjih prostorih Kazine ples do tretje ure zjutraj. Obenem se bo TK ZMS oddolžila s spominsko plaketo Bojanu Čebulju za njegovo 25 letno gledališko ustvarjalnost na domačem in tujih odrih. Predstave se bodo udeležile tudi mladinke delovnih kolektivov Gorenjske, s katerimi ima TK dobre in delovne odnose.

V nadaljevanju se je Ferdo Kikelj, predsednik društvene komisije pri TK ZMS poročal o poteku priprav za kviz oddajo Mladi za vas, ki jo prireja MA Veriga Lesce. Jeseničani bodo sodelovali s tričlansko tekmovalno ekipo, ki se bo skupaj z ostalimi šestimi ekipami delovnih kolektivov Gorenjske potegovala za prvo mesto. Tekmovanje, ki bo v petek, 17. marca ob 19. uri v festivalni dvorani na Bledu, bodo popestrili tudi pevci zabavne glasbe Oto Pestner z New swing quartetom, Franci Rebernik, Majda Jazbec, Ditka Haberl, napovedoval pa bo napovedovalec Radia Jesenice Teo Lipicer. TK ZMS bo ob zadostnem številu prijav iz Železarnice organizirala poseben avtobusni prevoz. Vsi zainteresirani naj se prijavijo Ferdu Kiklju na tel. št. 269 ali 529. Po kviz oddaji bo v Kazini na Bledu ples za mlade. Igral bo instrumentalni ansambel Radia Tržič s pevko Majdo Jazbec in Francijem Rebernikom.

V soboto 18. marca pa bo v organizaciji TK ZMS gostoval na Jesenicah veliki orkester JLA iz Ljubljane. Orkester je poleg mnogih nagrad osvojil tudi prvo mesto na lanskotnem tekmovalnem vojaških orkestru v Sarajevu.

Prireditve bo deljena na dva dela in sicer se bo v prvem delu predstavil veliki pihalni orkester JLA z zahtevnejšimi skladbami in s solisti, v drugem delu pa zabavni orkester skupaj z znanimi pevci zabavnih melodij. TK ZMS obvešča, da bo prodaja vstopnic v gledališču Tone Čufar in vabi vse občane, da si enkratno prireditev ogledajo.

Ob koncu seje so sprejeli tudi dnevni red za sejo predsedstva, ki bo v torek 14. marca.

Organizacijsko politična in kadrovska rast ZMS

Zveza mladine je v preteklem obdobju zabeležila hiter vzpon v izgradnji sodobne, samoupravne, odprte in učinkovite organizacije mladih. Kljub temu, da se vedno znova in znova slišijo kritike na račun delovanja mladinskih organizacij in na delo mladince posameznika, vidimo sedaj, ko je končano drugo obdobje reorganizacije ZMJ in ZMS, da rezultati to negirajo v tem smislu, da je mladina neza-

interesirana za družbeno dogajanje okoli sebe itd. Zveza mladine vse bolj postaja realna možnost, da mladi ljudje ob izkoriščanju vsega, kar nam ponuja nov organizacijsko politični koncept in program, tudi v novih pogojih družbenega razvoja vplivamo na spreminjanje družbe in svojega položaja v njej.

Obdobje, ki je za nami je značilno tudi po tem, da mladi vse bolj učinkovito vplivamo na zadovoljevanje osebnih interesov, na spreminjanje osebnega in družbenega položaja. Politična aktivnost ZM v preteklem obdobju nam je jasno pokazala, da lahko ugled organizacije, njen družbeni pomen in vpliv dosegamo samo z delom in to ne samo znotraj organizacije v zaprtih okvirih članstva, ampak predvsem navzven — v družbi. Zavedati se moramo, da vsaka akcija sproži protiakcijo in da bomo pri svojem delovanju naleteli tudi na ljudi, ki bi naše delovanje hoteli zanižati. Vendar nam številne težave in odpori odražajo pravilno usmerjenost naše organizacije v resnične probleme družbe. S tem pa še ni rečeno, da smo uspeli povsod tam, kjer smo hoteli, da smo uspeli vedno, na vseh nivojih in v vseh sredinah, kjer mladina živi in deluje.

V vsakodnevni praksi smo lahko spoznali nujnost razvoja samoupravne organizacije mladih ljudi, organizacije, ki bo tudi sama v svojem delovanju imela razvite demokratične in humane odnose, kateri bodo izražali visoko stopnjo iniciativnosti, povezovanja in usmerjanja interesov in tudi njihovo uresničitev. To pa zopet zahteva veliko mero odgovornosti posameznika in organizacije mladih kot celote.

Interesno združevanje mladih ljudi, usmerjanje njihovih interesov v akcije in cilje, zadovoljevanje različnih interesov današnje mlade generacije je bilo v preteklem obdobju pomembno oziroma osnovno vodilo v programiranju ZMS. To je bilo treba upoštevati vedno takrat, kadar smo želeli odpirati nove in širše možnosti osebnega in družbenega uveljavljanja mladih ljudi.

Idejna jedra so se pokazala kot učinkovitost in nujen element razvoja sodobne organizacije ZM, brez katerega bi si na sedanji stopnji družbenega razvoja težko zamislili uspešno delovanje, tako samoupravnega kot interesnega principa združevanja in organiziranja mladih ljudi. Idejna jedra pa so dobivala svojo pravo vsebino in pomen le takrat, kadar znotraj njih niso tekla samo proučevanja in analize, temveč so dajala tudi iniciativo za družbeno politično delovanje oziroma akcijo tako mladih kot celotne družbe.

Obvestilo

Vabimo vse mladinke, žene in matere, da se udeležijo predstave gledališča Tone Čufar, komedije Komaj do srednjih vej, danes v petek 10. marca ob 19. uri, ki je posvečena 8. marcu, dnevu žena.

Predstavo je odkupila TK ZMS železarnice Jesenice in je vstop prost.

Po predstavi prireja TK ZMS ples za mlade v zgornjih prostorih Kazine do 3. ure zjutraj. Igra priznani ansambel! Vljubno vabljeni.

TK ZMS
Že ezarne Jesenice

Aktiv mladih komunistov

V torek, 7. t. m., je bil v Delavskem domu posvet sekretarjev ZK ter mladinskih vodstev občine in Železarnice. Namen posveta je bil ugotoviti sedanjo dejavnost aktiv mladih komunistov v občini in oblikovati program izobraževanja za novospregate in stare člane ZK. Uvodne misli je podal sekretar občinskega komiteja dipl. inž. Štefan Nemec. Poudaril je predvsem, da je ena prvih nalog ZK danes pomlajevati svoje vrste, vendar ne toliko kvantitetno kot kvalitativno. Zato pa je pogoj, da mladega človeka seznanimo z organizacijo ZK in z njeno vlogo v današnji družbi. Prvi pogoj pa je vsekakor ustrezno izobraževanje, ki naj na enostaven, preprost in vsakomur razumljiv način posreduje osnovne stvari, ki jih mora vedeti vsak član kolektiva, posebno pa mlad človek — samoupravljač.

Vsi so soglašali, da se je ta naloga v prejšnjih letih zanemarjala in podbrl predlog sekretarja TK ZKS Ludvika Kežarja, da bi se intenzivno in organizirano izobraževanje pričelo v letošnji jeseni s tem, da izobraževanje delimo v dva poglavja in sicer:

- a) izobraževanje za novo sprejete člane ZK,
- b) izobraževanje za mlade, ki so že člani ZK.

Ideološka komisija pri komiteju ZK pa bo zadovoljena prek sekretarja, da pripravi program izobraževanja in seznam kandidatov — tečajnikov. Organizacija ZM v Železarni je nosilec akcije s katero se tudi obvezuje, da pripravi čimvečje število mladih za vstop v ZK.

V nadaljevanju posveta so govorili o večji organiziranosti in dejavnosti aktiv mladih komunistov. Dejstvo je, da aktiv nima tiste vloge v današnjem političnem življenju v občini katero bi moral imeti. Zato se mora tako strukturalno kot organizacijsko spremeniti. Sprejeli so sklep, da predsednik TK ZMS Ljubo Jasnič in sekretar občinske organizacije ZM Zlato Vogrič pripravita organizacijsko gradivo za skupno sejo aktiv mladih komunistov, ki bo predvidoma v mesecu aprilu.

Tečaj za premikače

Pri železniškem oddelku DE transport stalno primanjuje premikače. Kakor vsako leto, se je tudi letos 4. marca že pričel tečaj za premikače. Tečajniki bodo poslušali predavanja o prometnih in signalnih predpisih ter predpise o varstvu pri delu. Novi premikači se usposablajo tako, da štiri ure na dan poslušajo teorijo, štiri ure pa so na praktičnem delu. Predvidevajo, da bodo teoretični del predelali v treh tednih, praktični del pa bo trajal en mesec. B.

Seminar za odpremnik

Zadnji čas so se nekateri vozovi morali po naložitvi vrniti iz Fužin (Save) na Belo, ker niso bili pravilno naloženi. Da ne bi v bodoče imeli zaradi tega nepotrebne stroške za predolgo zadrževanje voz, je kadrovske sektor v sodelovanju z ŽIC prejšnji teden pripravil seminar za odpremnik. Seminarja, ki je bil v konferenčni sobi na Javorniku, se je udeležilo 15 odpremnikov iz obratov na Beli in na Javorniku. V seminarju so poleg varstva pri delu obravnavali pravilno naložanje naših izdelkov na železniške vozove in tudi na cestna vozila.

Kandidati za žerjavovodje v žerjavovodskem tečaju

Samoupravni organi v preteklem tednu

4. seja sveta DE valjarn

V četrtek, 24. februarja je bila v sejni sobi upravne stavbe na Javorniku 4. seja sveta delovne enote valjarn. Seje se je udeležilo 14 članov sveta DE, šef DE tov. Odlasek, obratovodja valjarne 2400 inž. Bertelj in iz jeklovleka tov. Brun, poleg njih pa še tov. Malej iz oddelka za organizacijo dela in dva člana delavskega sveta Železarn. Dnevni red je bil zelo obširen. Pregledali so izpolnjevanje sklepov zadnje seje, ustrezno obrazložitev je posredoval šef DE. Povedal je tudi, da so se v zvezi s problematiko jeklovleka večkrat sestali. Obravnavano je bilo vzdrževanje, ki se sicer izboljšuje, toda v obratu jeklovlek še vedno menijo, da je premalo rednih vzdrževalcev, takih, ki bi stroje poznali in bili usposobljeni za njihova popravila. Težava je tudi v tem, ker se vzdrževalci stalno menjavajo in zato naprave premalo poznajo. Tudi remontni trajajo predolgo.

Poročilo o izpolnitvi plana v lanskem letu je posredoval tov. Odlasek, vsi člani sveta DE pa so bili seznanjeni s proizvodno problematiko za oba obrata. Seznanjeni so bili tudi s stanjem reklamacij za leto 1971. Da so reklamacije v porastu, je treba iskati vzroke v tem, da kupci postajajo bolj zahtevni. Tovariš Odlasek je opozoril, da je leto 1972 tudi leto kvalitete in predlagal naj bi vodje skupin, organizatorji dela in obratovodje o tej problematiki spregovorili tudi na sestankih delovnih skupin. Precej je bilo zamenjav dimenzij in kvalitet, kar je v precejšnji meri odvisno od zakladalcev in signerjev. Reklamacije nastajajo tudi zaradi neravnih plošč, risavosti, odstopanja od toleranc in je zato treba na vseh delovnih mestih paziti, da se taki pri-

meri ne bi ponavljali. Kontrola naj bi poostriži v valjarni Bela z ultrazvokom. V zvezi z reklamacijami je obširneje govoril obratovodja jeklovleka tov. Brun. Med drugim je povedal, da prodajni oddelek vse premalo precizira zahteve kupcev. Jeklovlek je končni obrat, ki dobiva vložek iz Javornika I ter iz železarn Store in Ravne in ima zato manjši vpliv na kvaliteto. Povedal je, da se je v tretjem četrtletju izmeček povečal tako, da niso mogli izpolniti nalog, predvidenih po letnem planu. Če že govorimo o letu kvalitete, potem je treba zagotoviti ustrezno število delavcev, vzdrževanje strojnega parka, odgovornost pa je treba zaostriži na vseh delovnih mestih. Zato je tov. Odlasek povedal, da so se o kvalitetni problematiki pogovarjali s predstavniki raziskovalnega oddelka ter obratovodji in asistenti, kjer so obravnavali tudi problematiko reklamacij v jeklovleku. O problematiki, ki nastaja zaradi reklamacij so na seji razpravljali še tovariš Resman in Radl iz valjarne 2400 ter ponovno tov. Brun, ki je opozoril na fluktuacijo delavcev in s tem v zvezi tudi na neustrezno nagrajevanje.

Člani sveta DE so se dalj časa zadržali tudi pri stroških predelave, nato pa so potrdili nov normativ za odpravo izdelkov v valjarni 2400. K predlogu novega normativa so imeli člani sveta DE več pripomb nato pa so ga z glasovanjem potrdili. Šef DE tov. Odlasek je še pojasnil, da je zaradi sprememb, ki so nastale v valjarni 2400 komisija za kategorizacijo popravila skupine na šestih delovnih mestih, kakor je bilo predlagano. O cenikih in kategorizaciji sta obširneje razpravljala tov.

Malej iz oddelka za nagrajevanje, in tov. Odlasek. Sprejetih je bilo šest sklepov. Omenimo naj sklep, ki obravnava problematiko reklamacij. Vsak mesec sproti je treba pregledati reklamacije in jih obravnavati na sestanku delovnih skupin, odgovornost pa je treba poostriži na vseh ravneh od martinarne do končnih obratov. Zadnji sklep se nanaša na cenike in spremembo kategorizacij. Jeklovleku je treba dodeliti mesto, ki mu v Železarni z ozirom na dohodek tudi pripada, glede valjarne 2400 pa člani sveta DE menijo, da je skrajni čas, da cenike ukinejo, ker kljub dobri proizvodnji zaradi večjih sprememb pri debeli pločevini in bistvenih sprememb struktur naročil, ceniki ne ustrezajo.

4. seja odbora za varstvo pri delu

Predsednik odbora za varstvo pri delu Branko Stare je sklical 4. sejo odbora v petek, 3. marca 1972 in za dnevni red predlagal obravnavo smrtno poškodbe v tovarni, poročilo zdravstvenega doma in predlog sanacijskih programov. Med sejo so ugotovili, da je dnevni red preobširen pa so zato predlog sanacijskih programov in predlog programa dela odbora odložili za naslednjo sejo, ki so jo določili za sredo, dne 8. marca 1972.

Poročilo o smrtni poškodbi so vzeli na znanje, saj k temu poročilu niso imeli nobene pripombe.

Zelo izčrpno pa so obravnavali poročilo zdravstvenega doma Jesenice, ki ga je podal vodja socialno zdravstvene službe dr. Rjazancev. Hkrati s poročilom so obravnavali tudi sklepe obeh zborov skupščine občine Jesenice, ki so jih sprejeli tudi na podlagi tega poročila. Z željo, da bi tudi v Železarni prispevali k uresničitvi sprejetih sklepov in razreševanju problematike, ki jo je poročilo nakazalo so sklenili (povzema mo sklepe te seje):

1. V Železarni je treba še nadalje povečevati napore na področju zdravstvene preventive, tako z organizacijsko kot s strokovno krepitvijo lastne zdravstvene službe, se-

7. seja odbora za življenjske pogoje in rekreacijo

V četrtek, 2. marca 1972, je predsednik odbora za življenjske pogoje in rekreacijo sklical 7. sejo odbora namenjeno predvsem razdelitvi posojil za individualno gradnjo v letu 1972 in 1973.

Poleg predloga za razdelitev posojil in nekaj pritožb v zvezi s tem, so sprejeli na znanje informacijo o številu stanovanj, ki bodo letos zgrajena in vseljiva. Sklenili so, da je treba v primeru, če bo program ustvarjen, predvideti 20 stanovanj za bivanje borbe NOV in 20 stanovanj za strokovnjake Železarn. Predlog razdelitve posojil so sprejeli, ker tudi tistih nekaj pritožb na razdelitev ni bilo utemeljenih. To so bile zlasti pritožbe, ker niso sprejeli posojila zaradi zamujenega roka prijave, ali pa so zaprosili za posojilo večje od limitiranega. Delno so upoštevali tiste pritožbe oziroma prošnje, s katerim so zaprosili za prerazdelitev sredstev iz leta 1973 v letošnje leto, seveda če bodo do konca leta ostala letošnja predvidena sredstva

neizkoriščena.

V nadaljevanju seje so obravnavali razne vloge. Največ med njimi se je nanašalo na reševanje stanovanjskega problema, na denarno pomoč za razne akcije in za dopuste raznim športnikom. O rešitvah in sklepih so prosilci pisмено obveščeni. Med tekočimi zadevami in vlogami so odobrili klubu zdravljene alkoholikov nekaj manj kot 50.000 din za ureditev prostorov; odobrili pa so tudi spremembo določil »Obveznosti podjetja v primeru smrtnih nesreč« in so pomoč družini ponesrečenega zvišali s sedanjih 300 din na 1.000 din. Sklenili so tudi, da bo Železarna prevzela pokroviteljstvo nad državnim prvenstvom v klasičnih disciplinah, ki ga bo letos organiziralo Smučarsko društvo Jesenice.

ba mora v naslednjem obdobju sistematično analizirati najpogostejša obolenja in predlagati ustrezne ukrepe za zmanjšanje obolenosti.

6. Socialno zdravstvena služba naj se v okviru svoje dejavnosti prizadeva, da prek glasila ŽELEZAR in drugih oblik javnega informiranja nudi delavcem Železarn čim večjo zdravstveno prosvetljenost.

7. Posebej so poudarili, da je treba v sprejemnem postopku in pri uvajanju na delo zlasti opozarjati na zdravstveno varstvo.

Pred zaključkom tega prvega dela seje so naročili kadrovskemu sektorju, da prek zdravstvenega doma zagotovi denarno nadomestilo za usluge, ki se izvajajo s sredstvi Železarn in v okviru zdravstvene službe Železarn. Predlagali so tudi, da se je treba dogovoriti z zdravstvenim domom, da bi ob občasnih preventivnih pregledih zdravstvena ekipa opravila poleg zdravniškega pregleda tudi analizo, ki bi strokovnim službam Železarn služila kot osnova za konkretno zdravstveno, tehnološko in tehniško ukrepanje.

veda v sodelovanju z zdravstvenim domom. Menili so, da bi v ta namen morali organizirati direktne in konkretne razgovore s predstavniki zdravstvenega doma.

2. Železarna mora v okviru danih možnosti odstranjevati izvore onesnaženja okolice in nadaljevati z analizami v sodelovanju z Metalurškim inštitutom. Menili so, da se morajo v te napore Železarn in v njihove raziskave vključiti tudi vsi ostali činitelji v občini.

3. Predlagajo, da bi morali v okviru občine skrbeti za čim večje in čim bolj urejene zelene površine — pljuča mesta.

4. Zdravstveno ogroženim delavcem je treba omogočiti različne oblike preventivnega okrevanja.

5. Socialno zdravstvena služ-

Sestanki delovnih skupin

28. 2. — VALJARNA ŽICE — GROHAR — Na sestanku so pregledali dosežene rezultate v januarju in bili seznanjeni s planom za februar. V januarju je bila dosežena doslej največja proizvodnja. Ob koncu sestanka so govorili še o varstvu pri delu, zlasti o vsebini pravilnika, ki se nanaša na oddelke v valjarni Bela.

28. 2. — ELEKTRO IN TOPLOTNA ENERGIJA — SIRC — Navzočim članom delovne skupine je bilo posredovano obvestilo direktorja kadrovskega sektorja o otroškem dodatku za leto 1972. Ponovno so obravnavali sklepe sprejete na seji sveta delovne enote energije. Pri tem so omenjali planske naloge in izkoriščanje agregatov.

21. 2. — TKR — BENEDIČIČ — LABORATORIJ OTK V ŠAMOTARNI — Imeli so pripombe glede

hrane v kantinah in tudi zaradi čistoče. Prav tako ugotavljajo, da čistoča laboratorijskih prostorov ne ustreza. Kritične pripombe so imeli tudi zaradi nizkih tarifnih postavk laborantov, ki imajo sedmo skupino. Tu je treba iskati tudi vzroke za pomanjkanje ustreznega kadra.

26. 2. — VALJARNA BELA — PODLIPNIK — POVRŠINSKA OBDELAVA — Seznanjeni so bili z rezultati doseženimi v lanskem letu in v januarju 1972. Lani je bil plan izpolnjen z 92,5 %, v posameznih obdobjih pa so imeli zelo slabe površine tako, da so morali plamensko čistiti več kot so predvidevali. Vzroke za to je treba iskati tudi v fluktuaciji delavcev. V januarju je bil plan izpolnjen z 91,5 % in še vedno ugotavljajo neustrezne površine na materialu. V zadnjem času so zaradi

valjanja na šteklu v precejšnji meri zmanjšali zalogo nečističenega materiala. Posredovana je bila še informacija o ustanovitvi sindikalnega odbora v oddelku površinske obdelave. Strinjali so se s predlogom, da bodo odvajali en odstotek od OD za potrebe sindikalne organizacije. V primerjavi s cenami kakovost malic ne ustreza. Zavzemali so se zato, da mora biti delo dobro opravljeno, tako da bo čim manj izmečka. Delovni čas je treba koristiti v največji možni meri, predvsem pa bodo morali nekateri sodelavci upoštevati red, da ne bodo predčasno zapuščali delovnih mest, sicer bodo v nasprotnem primeru morali ostreje ukrepati. V januarju so imeli lažjo poškodbo, pogovarjali pa so se tudi o uporabi zaščitnih sredstev in varnosti pri delu.

25. 2. — VALJARNA BELA — CELARC — POVRŠINSKA OBDELAVA — Na znanje so vzeli informacijo o izpolnitvi plana v letu 1971 in januarju 1972. Informirani so bili tudi o ustanovitvi sindikalnega odbora v oddelku površinske obdelave ter se strinjali s predlogom, da bi za potrebe sindikalne organizacije odvajali en odstotek od osebnih dohodkov.

Marljiv, natančen, zanesljiv in skromen

Eden redkih sodelavcev, ki so delali še v starih predelovalnih obratih in ki ga odlikuje marljivost, skromnost, natančnost in zanesljivost, je vsekakor valjavec **AVGUST BIZJAK**, so nam rekli na obratovodstvu. V vseh pogledih bi bil lahko za zgled ostalim sodelavcem tako v obratu kot v tovarni. Izredno discipliniran, skrben do svojega stroja, zelo natančen glede kvalitete in odgovoren do svojega dela. On ne rabi kontrole, kadarkoli se kaj »zapne« kot pravimo, se obrne na delovodjo s predlogom ali vprašanjem, če že sam ne more rešiti. Zelo toplega odnosa ima tudi do sodelavcev in kljub 34-letni zaposlitvi v Železarni primerno spoštljiv odnos do predstavljenih. Vse kar naredi, dobro naredi.

S takim mnenjem sem se napotil na delovno mesto k malemu valjavskemu stroju Demag, kjer je kot valjavec zaposlen naš današnji sogovornik, Avgust BIZJAK. Zivahen in veder mož mi je v pozdrav ponudil krepko in od dela umazano roko. Kar ob stroju je stekla beseda, kajti proizvodnja in norma ne sme trpeti. Na pol obrnjen proti svojemu stroju mi je začel pripovedovati:

»V Železarni sem se zaposlil 5. januarja 1938 in sicer sem najprej delal na prometu na »placu« kakor smo rekli. Naslednje leto v jeseni pa sem bil premeščen v hladno valjarno kjer še danes delam. Doma sem iz Stržišča pri Podbrdu, vendar sem na Jesenicah že od leta 1935, ali polnih 37 let. Seveda so se v tem času razmere in pogoji dela bistveno izboljšali. Na prometu prvo leto sem moral krepko garati, precej boljše je bilo v predelovalnih obratih, danes pa sem sploh zadovoljen. Večina strojev je sicer starih, vendar pa so delovni pogoji danes v primerjavi s starimi obrati nemerno boljši. Tudi vložni material je bolj kvaliteten in večji kolobarji tako, da lahko mnogo več naredimo. Veliko je odpadlo tudi ročnega fizičnega dela. Danes so tudi odnosi med nami v obratu povsem drugačni, bolj sproščeni, bolj tovariški. Včasih se ni bilo mogoče pogovoriti niti s predelavci, danes pa se lahko pogovorijo z vsemi predstavljenimi. Najbrž je povsem odveč poudarjati ogromne spremembe v podjetju kot celoti v povojnem obdobju. Danes je skoraj vse prenovljeno in povsem drugačni delovni pogoji kakor so bili včasih. To hkrati pomeni, da je delovni kolektiv dobro delal in smotrno nalagal sredstva, sicer danes ne bi delali v skoraj povsem prenovljeni tovarni. Mislim pa, da bi morala družba v širšem smislu še vlagati v železarstvo, saj še ogromno jeklenih izdelkov moramo uvažati. Vseč mi je tudi sedanja poslovna orientacija Železarne: doseči čimvišjo kvaliteto in predelavo svojega jekla. To pa tudi nam nalaga, da opravljamo zapuščane naloge, kar najbolj kvalitetno. Veste, tudi naše delo valjavcev zahteva veliko natančnosti in pazljivosti, kupci so vedno bolj zahtevni

in mislim, da je prav tako. Če nekaj kupuješ, zahtevaš tudi ustrezno kvaliteto.«

Opazil sem, da se mu je med našim pogovorom iztekel kolobar na valjavskem stroju in da moram pohiteti, da ga ne bi preveč zadrževal pri delu, čeprav ni kazal njegov dobrodušen in z leti znamenovan obraz nobene nejevolje. »Veste«, je nadaljeval »pri nas se precej menja tudi kader. Novinci, ki pridejo v obrat, so pač novinci in v pogledu dela še zelo neobojni in temu primeren je tudi osebni dohodek. To pa je tudi vzrok, da kmalu zapustijo obrat, ker imajo premalo volje, da bi se čimprej in čimveč naučili, s tem pa bi se jim tudi osebni dohodki izboljšali. Osebeno mislim, ker nas fluktuacija tudi nekaj stane, da bi morali z določenimi oblikami še bolj stimulirati stalen kader in od njega tudi zahtevati kvaliteto. Če samo seštejemo stroške uvajalne dobe oziroma priučevanja, pri čemer trpi tudi kvaliteta, potem bi se nam najbrž splačalo še boljše stimulirati stalne in že formirane delavce. Moram pa priznati, da so se osebni dohodki v zadnjem času bistveno izboljšali in ker smo lani poravnali tudi dolgove iz prejšnjih let, lahko ob dobrem delu pričakujemo, da bo vsaj tako ostalo, upam pa da se bo postopno dohodek še izboljševal.

Če bi me pred leti vprašali, ali bi se še enkrat odločil za ta poklic, ne vem kako bi odgovoril. Sedaj pa ko so osebni dohodki precej boljši, lahko rečem, da sem zadovoljen in da bi se še enkrat odločil. Želim, da bi vsaj taki dohodki ostali in da ne bi bilo slabše. Seveda drugo vprašanje so cene, ki mnogo hitreje naraščajo kakor pa naši dohodki, to pa je tudi največji vzrok negodovanja naših delavcev. Ogromno se je spremenilo tudi v pogledu našega življenja in družbenega standarda. Jaz to zelo cenim, saj sem 18 let živel z družino v kletnem stanovanju, sedaj pa stanujem v novem bloku na Plavžu. Vse te velike spremembe so ustvarili delavci s svojim delom in razumljivo je, da smo dohodek morali vlagati tako v rekonstrukcijo Železarne kot v izgradnjo stanovanj in drugih objektov družbenega standarda. Če tako gledamo na

stvari, potem si samo želimo, da bi tako ostalo, da ne bi bilo slabše, boljše pa je lahko«, je hudomušno zaključil svoje besedovanje.

Zal sva morala razgovor zaključiti, ker je stroj in delo zahtevalo svoje. V njegovem pripovedovanju ni bilo nič narejenega, izumetničenega. Tako, kot je skromen na svojem delovnem mestu, tako so bile skromne tudi njegove besede, toda toliko bolj so bile bogate in poštene. Tudi s kratkimi, klenimi besedami se lahko veliko pove, še toliko bolj, ker so govorile tudi njegove oči in čustva.

S sej sindikalnih odborov

VZDRŽEVANJE ELEKTRO NAPRAV

Sindikalni odbor na vzdrževanju elektro naprav je imel 4. februarja 7. redno sejo. Dnevni red je obsegal tri točke. V celoti so se strinjali s spremembami pogodbenih odnosov z GPŽ. Obenem so presenečeni zaradi nečistoče v kantinah. Sanitarna inšpekcija bi morala nekatere kantine zapreti, krivce pa poklicati na odgovornost. Ugotavljajo, da je GPŽ enakovredno drugim gostinskim podjetjem, zato so zaradi odstopanj škodljivim za Železarno, presenečeni.

Z ustanovitvijo koordinacijskega odbora sindikata so dane možnosti še boljšega delovanja sindikalnih odborov, ter za povezavo s svetom delovne enote, kakor tudi za enotno nastopanje sindikalnih odborov v vzdrževanju. Po reorganizaciji služb v Železarni je bila ustanovitev koordinacijskih odborov nujno potrebna.

Namesto tov. Pirca so za novega športnega referenta imenovali Janza Noča, VEN Javornik.

ADJUSTAZA BLUMING ŠTEKEL

V delovodski pisarni na Javorniku je bila 26. februarja 9. redna seja sindikalnega odbora adjustaze bluming štekel. Najprej so bila na dnevnem redu organizacijska vprašanja, nato pa so razpravljali še o praznovanju dneva žena. Predsednik Lenardič je najprej predstavil Vikija Vistra in tovariša Mojkiča, ki sta bila v sindikalni odbor kooptirana iz valjarne Bela. Kooptiran je bil tudi tov. Prvanja, ki pa je bil opravičeno odsoten. Namesto tov. Potočnika, ki je bil upojojen so za podpisnika predlagali tov. Jeklerja, nato pa je tov. Lenardič posredoval informacijo o izvolitvi sindikalnih odborov v valjarni

Bela. V drugem delu seje so se člani sindikalnega odbora strinjali s predlogom, da sodelavke ob 8. marcu dneva žena, poleg čestitk prejmejo tudi po 5.000 starih dinarjev.

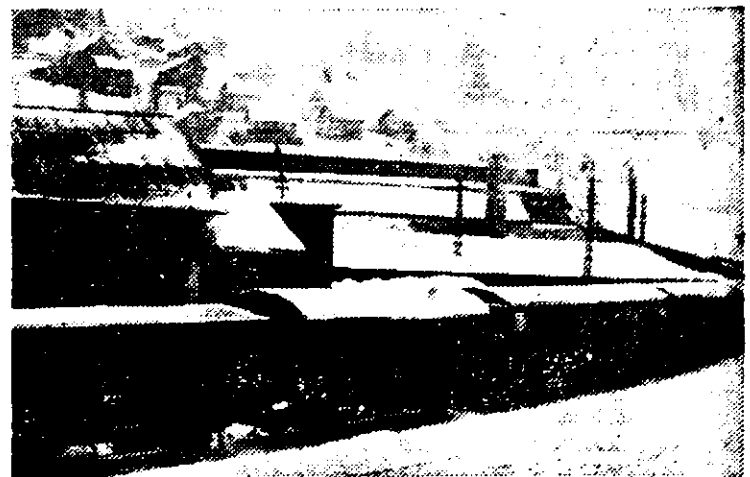
GRADBENO VZDRŽEVANJE

Članj sindikalnega odbora so se sestali v četrtek, 2. marca. Tovariš Petraš je najprej poročal o rezultatih in vrstnem redu delavnic na področju športnega udejstvovanja. Na prvem mestu je oddelek plastike, nato sledijo kleparji, mizarji, tesarji in zidarji. Sprejet je bil sklep, da najboljšim trem delavnicam izplačajo interne nagrade za preteklo leto in sicer: prvo mesto 300 din, drugo 200 in tretje mesto 100 novih dinarjev. Nagrajeni so tudi trije najboljši šahisti, ki so tekmovali pozneje. Tudi za letošnje leto predvidevajo nagrade za sodelavce, ki se bodo uvrstili na prvo, drugo in tretje mesto v posameznih

delavnicah. Sprejetih je bilo še nekaj sklepov, ki se nanašajo na športno udejstvovanje, ob koncu seje pa so se strinjali s predlogom, da jim ob 8. marcu izplačajo po 50 din, sprejet pa je bil tudi predlog obratovodje, da bodo sodelavke v sredo, 8. marca proste od 8. do 9. ure.

PROFILARNA

Redna seja sindikalnega odbora je bila 23. februarja. Tovariš Logar je obrazložil predlog tovarniškega odbora OO sindikata Železarne za enotno obdaritev sodelavk ob 8. marcu. Druga informacija se je nanašala na reorganizacijo sindikalne organizacije v vljarni Bela, tako, da bi namesto enega dosedanjega sindikalnega odbora imeli sindikalne odbore po oddelkih. Ob koncu seje je tovariš Logar prisotne seznanil s sestavom koordinacijskega odbora sindikata v DE valjarna Bela, ki ga sestavljajo predsedniki sindikalnih odborov.

Vedno več je v Železarni prizadevanj za odstranitev težkih delovnih mest. Precej težkega dela je še v šamotarni, ki jo vidimo na sliki. Vsa manipulacija glin in ostalih surovin do mlinov, je pretežno povezana še s težkim delom. To v bodoče nameravajo rešiti tako, da bodo na podaljšanem nasipu postavili železniške trole v traso bodočega kolodvora v Fužinah (Savi), s tem pa bo možno vzhodno od šamotarne postaviti opravljati delo, kot sedaj z lopatami in samokolnicami. — B. ustrezen žerjav oziroma druge naprave, s katerimi bo lažje

Zakaj ne hitreje naprej?

(nadaljevanje in konec)

Za razporeditev delavca na delovno mesto je pomembnih več načel: 1. vsi novosprejeti delavci morajo obsovirati uvajalni seminar, kjer se seznani z organizacijo dela v tovarni, z organizacijo in delovanjem samoupravljanja v delovni skupnosti, s statutom in drugimi splošnimi akti, ki določajo organizacijo varstva pri delu, z dolžnostmi in pravicami ter posebnimi nevarnostmi pri delu, kar vse predstavlja sestavni del kasnejšega kontinuiranega funkcionalnega usposabljanja za varno delo. 2. Vsak novosprejeti delavec prejme predpise o varstvu pri delu. 3. Novosprejetega delavca mora vodja dela ali instruktor praktičnega poučevanja seznaniti z neposrednimi so-delavci oz. nalogami na njegovem delovnem mestu z delovnimi pogoji, ter mu dati vsa pojasnila o delu, ki ga bo opravljal. Poseben poudarek mora biti na seznanitvi z nevarnostmi pri delu in s predpisi o varstvu pri delu. Prvi dve načeli je treba interpretirati tako, da izhajata iz nerealne predpostavke, da so novosprejeti delavci že strokovno usposobljeni za posamezna dela in jih je treba le še seznaniti z nekaterimi dodatnimi informacijami. Praktično pa je pred razporeditvijo delavca lahko kvečjemu informiran npr. o posebnih nevarnostih pri delu. Zahteve delovnega mesta pa spozna šele po določenem času dela, v katerem se adaptira na delovno in socialno okolje. Tretje načelo je sporno že zaradi enačenja funkcije vodje dela in instruktora praktičnega poučevanja.

Nesprejemljivo za tovarno je tudi načelo, da je delavec dolžan s pisмено izjavo potrditi, da je usposobljen za samostojno delo na delovnem mestu, (torej) da je seznanjen (?) z ukrepi in sredstvi za varno delo.

Z uvedbo instruktora praktičnega poučevanja smo že odstopili od načela, da so neposredni vodje dela (delovodje, skupinovodje ipd.) izvajalci praktičnega poučevanja na delovnem mestu, torej tudi funkcionalnega usposabljanja za varno delo. Le-ti pa so še vedno odgovorni, da delavci, neusposobljeni za varen način dela, ne morejo delati.

Če neposredno odgovorna oseba ugotovi, da znanje delavca ne ustreza pogojem varnega dela, se ne le lahko, temveč mora (!) sprožiti postopek zaradi neizpolnjevanja zahtev delovnega mesta.

VI. SEDANJE OBLIKE V TOVARNI

V pogledu funkcionalnega izobraževanja in usposabljanja o varstvu pri delu je danes v tovarni pet oblik, ki pa nosijo v sebi še vse preveč nedoslednosti, da bi bile lahko »funkcionalne«. Lahko pa predstavljajo zametek oz. prvi korak na poti k metodo-

loško zadovoljivemu in ekonomsko utemeljenemu funkcionalnemu izobraževanju in usposabljanju.

1. Uvajalni seminar. Del varstva pri delu v tem seminarju pomeni prvo stopnjo (prvi člen) kontinuuma, v katerem naj bo sleherni delavec (ne glede na organizacijski nivo njegovega delovnega mesta) celotno delovno dobo. Obsega uvodne informacije, ki so velikokrat najpomembnejše za kasnejšo delovno in socialno adaptacijo. S tem v zvezi se kot nujni kažeta dve kompleksni nalogi:

— vsebinsko uskladiti in metodološko posodobiti del uvajalnega seminarja v učilnici, da bo dal kar največje efekte ter

— programsko izvajati uvajanje delavca v obrat oz. na ožje področje njegovega bodočega dela.

2. Praktično usposabljanje na delovnem mestu za delavce proizvodnih obratov pomeni drugo stopnjo (drugi člen) kontinuuma funkcionalnega izobraževanja in usposabljanja za varno delo. Usposabljanje praviloma izvajajo instruktorji praktičnega poučevanja na osnovi analize dela, ki jih za te namene izdelujejo sami ali posamezni člani obratovodstva. Celotno delo organizacijsko in metodološko (andragoško) vodijo delavci oddelka za izobraževanje odraslih v ŽIC-u. Ta oblika je danes najpomembnejša, kaže pa se nujna potreba po delu na razrešitvi večjih problemov:

— prikazovanje varstvenih ključnih točk v analizah,

— model analiz dela na bolj zahtevnih delovnih mestih, ki pomenijo stopnjo napredovanja (izdelave teoretičnega in praktičnega programa usposabljanja),

— usposabljanje instruktorjev in izdelovalcev analiz za pravilno vrednotenje in poudarjanje varstvenih ključnih točk,

— zmanjšanje razkoraka med znanjem o varstvu pri delu in med praktičnim delom na osnovi naučenih postopkov (kontrola med poučevanjem, praktični del ključnega izpita po dobi praktičnega usposabljanja),

— oblikovati model organiziranega praktičnega poučevanja na delovnem mestu za vzdrževalne obrate oz. korekcija modela za transportne in energetske obrate,

— opredelitev organizacijskega in delovnega statusa instruktorjev nasploh in instruktorjev na posameznih tehnološko specifičnih področjih.

3. Vključevanje tematike varstva pri delu v tečaje in seminarje, ki nimajo obeležja varstvene izobraževalne akcije. Ta oblika pomeni enkrat organsko vključevanje (na osnovi podrobnih programov) elementov varstva pri delu v posamezne strokovne predmete (teme), po drugi strani pa (na osnovi podobnih programov) posameznih

strokovnih predmetov oblikovanje programa specifične tvarine varstva pri delu, glede na vsakokratne funkcije, organizacijske nivoje, področja dela kandidatov ipd. V zvezi s tem so nujne naloge:

— metodološka oz. andragoška usposobitev predavateljev posameznih strokovnih predmetov za vse ponavljajoče se tečaje in seminarje,

— obvezno opredeljevanje, oblik in načina tečaja oz. seminarja v podrobnem programu,

— oblikovati metodološko usklajene instrumente ocenjevanja znanja.

4. Specialni seminarji o varstvu pri delu. Namenjeni so za periodično poglabljanje znanja in usposobljenosti s tega področja (usposobitev za praktično delovanje) s hkratnim razčiščevanjem vseh konkretnih problemov in nesporazumov, ki se pojavljajo pri praktičnem delovanju v naši tovarni. Zajema homogene kategorije zaposlenih v tovarni glede na funkcije, poklicne grupe, organizacijsko razdelitev tovarne ipd. V zvezi s to pa tudi z drugimi oblikami se kaže — potreba po profesionalnem delavcu za področje organizacije izobraževanja in usposabljanja o varstvu pri delu (v sklopu SVD ali v sklopu drugih služb oz. ŽIC-a),

— večje sodelovanje obratov oz. služb (obratovodstev, operativnih strokovnih kadrov) pri oblikovanju programov teh specialnih akcij, s ciljem, da bi bili kar najbolj funkcionalni glede na razmere v obratih oz. službah.

5. Periodično preverjanje znanja (stališč, poznavanja problematike) varstva pri delu. Funkcionalno izobraževanje in usposabljanje o varstvu pri delu lahko vzdržuje

Kalup v jeklolivarni za vsipni zvon železarne Sisak

kontinuiteto le s periodičnim preverjanjem in spoznavanjem stanja, pod pogojem, da so rezultati metodološko obdelani in da se po pravilni poti pride do slike stanja.

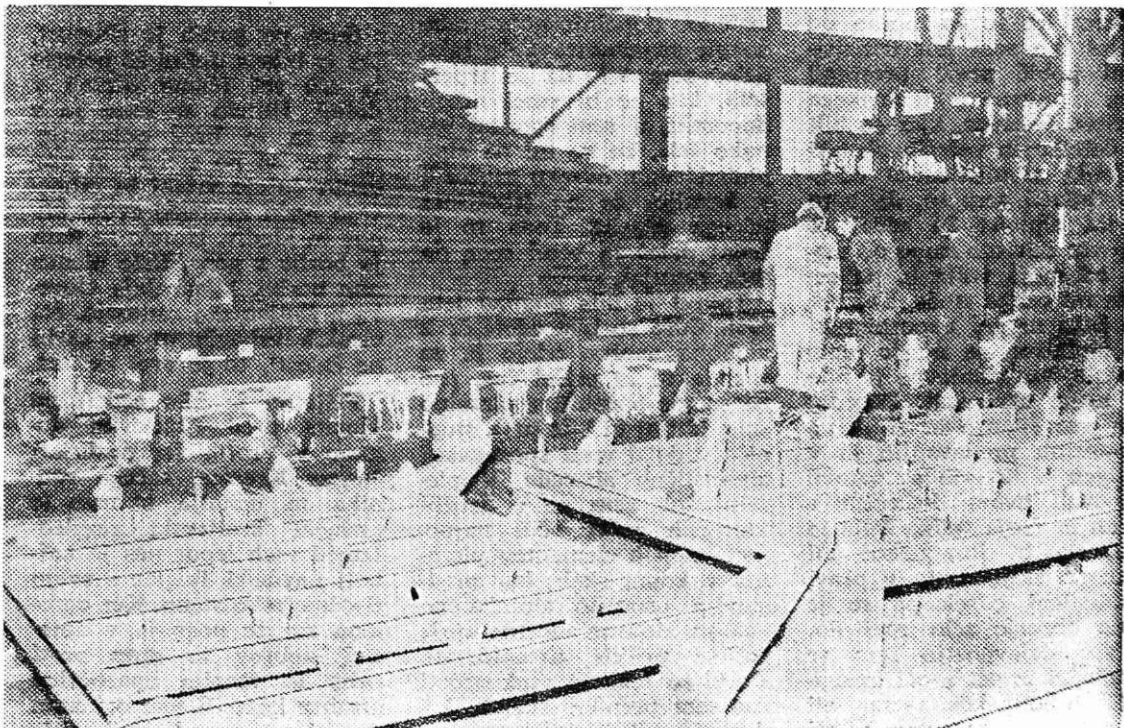
— Potrebno je realizirati organizacijski koncept kadrovskega sektorja o oblikovanju oddelka za izobraževanje in napredovanje oz. nastaviti posebnega profesionalnega delavca za to področje v SVD ali sklopu druge službe.

VII. SKLEPNE MISLI

Pričujoč sestavek je nakazal le nekatere praznine, nedodolnosti sistema, nedoslednosti in poudaril pomanjkanje razvojnega koncepta za hitrejši razvoj funkcionalnega izobraževanja in usposabljanja nasploh, posebej pa v

pogledu varstva pri delu v tovarni. Te pomanjkljivosti se pokažejo v dosti bolj akutni obliki pri vsakodnevem kreativnem delu na tem področju.

Vse težave pa se začnejo s tem, da se funkcionalnemu izobraževanju in usposabljanju v tovarni (!) ne daje tisti ekonomski pomen, ki mu gre, posebno v pogojih dela naše tovarne. Težave pa se nadaljujejo z nerazčiščenim konceptom dela na tem področju v tovarni, s tem, da je v odnosu z ŽIC-om uveljavljen dnevni pragmatizem, da absolutni strokovni šol (tudi oddelki ŽIC-a) in univerze niso oboroženi z osnovnim znanjem s tega področja itd. Vse to pa zahteva resno in takojšnjo organizirano in programirano delo.

Z novima sektorjema v valjarni 2400 na Javorniku, bodo povečali kapacitete rezanja od 20.000 na 30.000 ton letno za rezanje pločevine nad 20 mm debeline. Z njima bodo lahko dosegali boljše dimenzijske tolerance, zagotovljena pa je tudi večja kvaliteta dela. Poleg novega sektorja, ki ga vidimo na sliki montirajo še enega, kar je zamenjava za stare že izstrošene stroje. Na sektorju delajo sodelavke in so se doslej zelo dobro izkazale.

Hodila sem po Železarni in razmišljala

Danes pričenjamo z objavo nagrajenih pismenih izdelkov učencev 7. in 8. razredov osnovnih šol jeseniške in radovljiške občine na naslovno temo, ki jo je razpisal kadrovske sektor Železarne

Železarna — ta mogočna tgradba, ki z dimniki pono- sno prebada onesnaženi zrak, vzbuja na prvi pogled občutek veličine, ki se skriva za sajastimi zidovi. Dan za dnem se skozi visoke dimnike vali- jo velike gmote plinov in saj, ki dokazujejo, da Železarna dela. Trikrat na dan zatuli z rezkim zvokom tovarniška sirena, ki ukazuje delavcem. Ob tem zvoku nekateri utru- jeni zapuščajo delo, drugi pa na delo šele prihajajo.

S strahom stopam proti notranjosti železarne. S stra- hom? Da. Ne vem, zakaj.

Nenadoma pred seboj za- gledam martinovke, visoke, črne peči, ki meni pomenijo nekaj mogočnega, velikega. Iz peči iz dneva v dan izža- reva neznosna vročina.

Ozrem se po delavcih v mo- drih, skoraj črnih delovnih oblekah. Po čelih jim polzijo debele kaplje potu. Izraz nji- hovih črnih obrazov se mi zdi mučen. Ob pogledu na te sključene temne postave si mislim:

»Tu ne bi delala niti minu- te.«

V glavi pa se mi porodi na stotine vprašanj: Zakaj se oni mučijo pri delu? Kako zdržijo osem ur napora in te neznosne vročine? Ali mo- rajo delati?

Odgovor na ta vprašanja je samo eden:

»Če hočejo živeti, morajo delati.«

Skupaj s sošolci zamišljeno stopam dalje. Zdrami me še le vodičev ostri glas:

»Ogledali si bomo nasled- nji obrat — žebljarno.«

Mislim si: No, v tem obra- tu delavci nimajo pretežkega dela. Na tistem pa se veselim, da mi ne bo treba opazovati znojnih obrazov delavcev.

Toda, kako se motim. Res, da delavci nimajo težkega fizičnega dela, morajo pa biti dovolj močni, da leta in leta, vsak dan poslušajo neznosen ropot strojev. Skoraj stečemo skozi ta obrat, kajti nihče ne želi poslušati ropota stro- jev. Se le, ko ta ropot zamre, se spomnim vodičevih besed:

»Delavec, ki dela v tem obra- tu veliko let, oglušči.«

Pomislim: kaj če bi moj očka po dvajsetih letih v žeb- ljarni oglušel?

Ne. To je strašno, nemogo- če.

Delavci v tem obratu žrtvu- jejo tudi sluh za vsakdanji kruh in boljše življenje. Kaj pa otroci teh delavcev? Ali niso močno potrjeni, ko v po- znejših letih spoznajo posled- dice dela v žebljarni na svo- jih očetih?

Gotovo bi raje videli, da bi bili njihovi očetje zaposleni kje drugje; kjer ne bi obču- til kakršnihkoli posledic dol- gotrajnega dela.

Nazadnje pa obiščemo še šamotarno. Pred seboj vidim postave, ki se sklanjajo nad svojim delom.

»Saj to so vendar ženske!« skoraj naglas vzkliknem.

Vprašam se: kaj si morajo tudi nekatere ženske služiti kruh s težkim delom v Žele- zarni? Zazrem se v obraz eni izmed teh pridnih delavk. Obraz ima rahlo potemnel, razoran z globokimi gubami ter upadlimi lici. Toda ta že- na ni samo delavka, temveč tudi mati svojim otrokom. Kljub napornemu delu v Že- lezarni si mora poiskati čas tudi za materinstvo.

Ko te matere božajo svoje otroke, ti sinovi in hčere na svojem obrazu ne čutijo meh- ke kože, temveč hrapavo, žu- ljavo dlan. Toda mogoče prav zaradi razbrazdanih rok, te matere veliko bolj ljubijo svoje otroke, čeprav tega na zunaj ne pokažejo, marveč jim to razodeva njihovo do- bro in mehko srce, kot pa matere, ki niso zaposlene v Železarni in imajo gladke in mehke roke.

RENATA LOVSE,
osn. šola Tone Čufar,
Jesenice

Ob pogledu na Železarno me postane strah in se me polasti nemir. Vedno se spra- šujem, zakaj? Moj rojstni kraj je železarski center, oče in mati sta oba zaposlena v njej, stanujemo ob železnici, po kateri lokomotive preva- žajo v valjarno bloke razli- čnih oblik. Navadila sem se hrupa lokomotive, črnega di- ma, temnih opečnatih zgradb, ki so pred leti dočakale sto- letnico. Zakaj me je potem strah?

Tudi danes sem čutila gren- kobo. Ko sem stopala po stopnicah, sem opazovala pri- prave. Ustavili smo se pri plavzu. Pred njim je stal plavžar s kovinsko palico v roki, pripravljen na prebod. Kmalu je po žlebu pritexla ognjena tekočina, ki je širila vročino na vse strani. Kako neki vzdrže delavci tu poleti, ko še mi ne vemo, kam bi se zatekli pred pripekajočim soncem? Prevzel me je veli- časten prizor, zrla sem v sle- peč curek železa, ki je kmalu napolnil ponvico. Občudovala sem delavce, ki so skrbno opravljali svoje delo. Kako težko je prislužen njihov kruh! Njihovo delo ni prijet- no, je pa veličastno. So se sami odločili za ta poklic? Kaj jih je pritegnilo? Sama vprašanja, ki si jih zastav- ljam, vendar nanje ne vem odgovora. Pod ščitniki so še sredi zime potni obrazi. Mol- čijo. V gubah na obrazih se vidi prehitro izžeta energija. Njihov molk, mrki pogledi mi pričajo o vsakdanjih skr- beh, ki jih spremljajo pri de- lu. Toda kljub temu ga vest- no opravljajo, s še večjo na- tančnostjo. Morda v žareči tekočini slutijo lepšo bodo- čnost? Gotovo se potopijo v sanje, v svet, ki je nam ne- znan. Nekaj morajo čutiti pri delu na napravah iz katerih priteče dragocena tekočina. Toda kaj? Ta svet je nam neznan, nedosegljiv. To do- življa samo tisti, ki si z žu- ljavimi rokami služi svoj kruh.

IRENA KAVČIČ,
osn. šola Kor. Bela

Železarna Jesenice že več kot sto let daje kruh delav- cem iz vse naše doline. Veli- ko družin živi od železarske- ga kruha. Marsikateri dela- vec s svojim osebnim dohod- kom vzdržuje vso družino in pripelje svoje otroke do lažje- ga dela, kot je delo v Žele- zarni.

Veliko let je trajalo, da je Železarna postala to, kar je danes. Sprva je bilo težko, a naši delavci so s trudom in delom napravili iz majhne- ga veliko. Res je in priznati moramo, da se nemalokrat strokovnjaki in tudi delavci v Železarni ustavijo ob teža- vah, ki so jih do danes vedno premagali.

Pod nebo se vije gost, z vsemi barvami obarvan dim. Kako čudovito lepo se vzdigu- je proti nebu. Vendar ta čudovita zavesa pomeni tudi strup, ne samo lepoto. Ta prah ogroža vse tiste, ki živi- jo v bližini Železarne in tudi tiste, ki so bolj oddaljeni od nje.

Naša železarna vsako le- to proizvede mnogo jekla. Iz tega jekla dobimo razne iz- delke, ki jih potrebuje kovin- sko predelovalna industrija. Ko kupujemo, se čudimo ob visokih cenah, ne pomislimo pa, da je sam postopek pri- dobivanja jekla in tudi po-

Dve »konjski sili« na Zatrniku

stopnjo in ker je teh stopenj šest, se nam res ni kaj bati. Toda na nas pritiska z vso težo ogromna stena, ki v ne- štetihi skalnih pragovih izgi- nja nad nami v modro nebo. Navežemo se in kljub temu, da vemo da vsaka vrv zdrži več kot tisoč kilogramov, jih nezaupno ogledujemo. Za pas si obesimo vsak nekaj klinov in vponk in Janez pri- čne s prvimi metri. Hitro napreduje, mi pa natančno opazujemo njegove gibe. Po- časi trema izginja kdo ve kam, mene pa prevzema ne- popisna sreča. Končno. le plezam in to v pravi steni. Alpinist sem, res da začetnik a zato nič manj pomemben. Vzpenjamo se po kaminih, plezamo po počeh in prek navpičnih skokov, ter se po- čutimo kot v nebesih. Sedaj pač vem, da sem se za vedno

Mitja Košir

PRVI KORAKI

Deset let je že minilo od takrat, ko sem kot trinajst- letni pobič prvič prestopil prag pisarne Planinskega društva Jesenice, kjer so bili ob četrtkovih večerih članski sestanki alpinističnega odse- ka. Odločil sem se, da bom postal alpinist in sedaj je bilo vse odvisno samo od me- ne, od moje volje in pa se- veda od velike sreče. Kaj vse me čaka na tej naporni poti do alpinista, se mi je malo sanjalo, vse ostalo pa je bilo za mene skrivnost. Dosedaj sem vse znanje našel le na planinskih predavanjih in v knjigah, v katerih so avtorji opisovali svoja doživetja v gorah in moja velika želja je bila, da bi jim nekoč bil enak. Z vključitvijo v pravi alpinistični odsek pa se je moje obzorje zelo razširilo. Z vso dejavnostjo sem se spogledal iz oči v oči in ugi- bal ali bom kos vsemu ali ne. Danes ko začnem pisati o mojem gorniškem življe- nju, ugotavljam, da so bili ravno ti dnevi odločilni in najpomembnejši, kajti tisto kar jim je sledilo, je bilo

logično dopolnjevanje mla- dostne zagnanosti. Celo tako daleč sem šel, da je trpela šola, kar ne bi smel nikoli dopustiti, a sem spoznal na- pako šole, ko so mi na alpi- pinističnemu odseku zagrozili s kaznijo, če ne izboljšam učnega uspeha. Toda to je sedaj daleč in vesel sem, da sem vztrajal.

Takrat je bila pomlad leta 1961. Gore so bile odele še z globoko snežno odejo in za vzpone še ni prišel čas, pač pa so me povabili v plezalno šolo, ki naj bi bila prva stop- nica v dolgi vrsti spoznavanj alpinistične abecede. V ple- zalni šoli sem se v družbi starejših začel učiti najpo- membnejših elementov pleza- nja v kopni skali, kar pred- stavlja osnovno alpinistično znanje. Moje mladostne sanje so se pričele uresničevati. Dnevi so tekli in vsak prosti čas sem prebil v skalah, ka- dar sem bil sam, sem ponav- ljal že znane teme, v četrt- kih pa sem se učil novih stvari in prišel je dan, ko smo plezalno šolo zaključili. Prvo obdobje mojega alpi- ni-

stičnega šolanja, v katerem sem bil še vezan na starejše člane, se je izteklo, pot v gore mi je bila odprta in ko- maj sem čakal, da bom stol- pil nanjo.

Sneg po gorah je skopnel, saj je bilo v dolini že poletje in nič več nismo zdržali v dolini. Hotelo se nam je v gore in to brez odlašanja, tja ker se po stenah in gre- benih čujejo vriski in odme- vajo rezki kovinski zvoki kli- nov in kladiv. Hotelo se nam je borbe z goro, tiste plemen- ite borbe, ki navdaja člove- ka z življenjsko radostjo. Na visokih vrhovih ni ne skrbi ne žalosti, to je svet za nas.

Prijetno je bilo sedeti na klopici pred Aljaževim do- mom v Vratih in poslušati Janeza Krušica, našega vod- nika in učitelja, ki nam je razlagal kraljevski razgled. Izmed vseh lepot nas je naj- bolj navdušil Triglav s svojo tisočmetrsko steno. Kot ogo- rmen zid se poganja v mno- žici stebrov in grap proti nebu in vceplja opazovalcu strah v kosti. S tem orjakom naj bi se spopadli, saj to je preveliko tveganje, toda že se v nas rodi alpinist, človek, ki ne pozna strahu in ne ve za dvom. Da, prav to steno je treba preplezati za zač-

tek. Kljub vsemu pa sem ti- stega večera z mešanimi ob- čutki legel v posteljo. Ali bom kos težavam in ne bom razočaral sebe in drugih? Ne, ne smem dvomiti sam vase, verjeti moram v uspeh in uspeh bo zagotovljen. Prepri- čan v vse najboljše sem mir- no zaspal, tam zunaj pa me je v mesečni noči pričakovala severna stena Triglava.

Tema je še, ko nas Janez zbudi. Še na pol v snu nati- kam čevlje in brskam po ku- pu opreme za nahrbtnikom. Še vrv vzamem in že sem na- red. Počutim se kot vojak pred odločilno bitko in se na vso moč trudim, da mi ne bi srce zlezlo v hlače. Nekam neod- ločno zakoračim za ostalimi in se plašno oziram proti koncu doline, kjer se iz ju- tranjega mraka vse bolj ja- sno kaže stena. Hitro smo mimo spomenika partizanom- gornikom in zavijemo ob Bi- strici navzgor. V mogočnih brzicah se stekajo triglavske vode po strugi med temnimi gozdovi v dolino. Povzpne- mo se še čez strmo pobočje in pri vstopu v Slovensko smer smo. To je najlažja smer v steni, že v začetku tega sto- letja jo je preplezal Henrik Tuma s trentarskim vodni- kom Jožetom Komacem. Oce- njena je z drugo težavnostno

jegove predelave v izdelke zelo dolg in od kopanja železove do trenutka, ko iztravijo na tržišče kot želek, zelo dolga. Tidelamo v Železarni, bomo mogli predkako poteka delo vStah, nikoli se ne boobčutka, da smo premalo naredili za ljudi, ki so namove ceste, železnice, iz železarskega debomo mi starejši, nikoli rekli: »To so pomočjo železarzgo moremo se primerzarnami v Sovjetin v Ameriki, ne skaj privoščiti to karhko privoščijo. A si u lahko brez sra-kljo, da tudi mi v maj pomenimo, čemalo. no bili učenci 8. železarni na Jese-ali smo veliko sre- mo videli prebod smo zrl v to svet- si nismo mogli ti, kako ogromno trebno, da iz peči odelj. Vse okoli lo svetlo. Delavci, poleg, so se nam ki s to ogromno v tekočim železom na majhni, tako ne-

Foto: Anton Kocjančič

am, saj takega ne- veselja ni moč do- skakdanjem življe- ni težka, nudi pa njusen razgled. Vse našijo klici navez, po- nih smereh ple- ka vrhu, ki visoko isto blizu sonca slovensko deželo. Nam ni bilo tre- slina, vse je šlo ov in po petih ni sežemo v roke ne. Cestitamo si vemu uspehu in k a bi še mnogo- si ali take trenutke. dolini šumi Bi- mno zeleno pre- ja, gore naokrog te in nikjer ni ka, ki bi oviral v širne daljave. Ta jugu je morje, ginja gorenjska

močni, a vendar so dovolj ve- liki, da lahko ugonobijo to svetlečo se pošast, vročo in valečo se v ogromno ponvico. Ko je bila posoda polna, je bilo na obrazih delavcev vi- deti zadovoljstvo, tisto zado- voljstvo, ki ga ne opazi vsak izmed nas. Droben nasmeh, bežen pogled na ugonobljeno maso je meni pomenil veliko. Zdelo se mi je, da so ponosni na to, kar so opravili in da bodo z veseljem začeli še en- krat od začetka.

Delavci so ponosni na to, kar naredijo, mi pa smo po- nosni na vse: na Železarno, na delavce in na tisto, kar delavci naredijo.

Kako velika se nam je zde- la Železarna in sploh je bilo vse tako veliko. Tu in tam si se dotaknil s prsti kake cevi ali kakega predmeta — vse iz železa. In ko si se do- taknil tega predmeta, si čutil zadovoljstvo: »To je del nas. To so žulji železarjev.«

Niso vsi ljudje, ki bi rekli: »Železarna je dala začetek življenja naši dolini.«

A čas bo prinesel svoje in sčasoma bodo morali tisto, kar jaz priznavam že danes, namreč, da je Železarna še vedno del nas in da je dala začetek življenja naši dolini, morali priznati tudi tisti, ki tega do danes še niso storili.

DUSANKA ROZANC, osn. šola Zirovnica

ravan v meglah ljubljanske kotline, na vseh drugih ob- zorjih pa brez števila gor- skih vrhov, da človek komaj verjame, da so nekje sploh kakšne širne ravnine. Počasi začenjam spoznavati, zakaj so stari ljudje verjeli, da na vrhovih žive bogovi. Samo bogovi so res vredni teh le- pot, ki jih ljudje tako hitimo uničevati. Danes ne vem več, kaj je naredilo name večji vtis, vzpon prek stene ali razgled z vrha, vse skupaj pa mi je pomagalo k odlo- čitvi, da bom sem gor prih- al še in še, ne bom se dal zavesti lagodnemu življenju, zapeljivemu, vendar tako ne- razgibanemu, nedoživetemu. Moja prva plezarija je kon- čana, v spominu pa naj bo zapisana kot uvod, kot prva stran v knjigi mojega gorni- škega življenja.

Zdaj, ko se približujeta visečemu kokrskemu mo- stu, govorita manj, ker se sukata skozi večje sku- pine civilistov in vojakov. Kako čudno je na svetu, da si zaradi tega ogrožen, če govoriš svojo mate- rinščino? V Prešernovem Kranju je v tem hudice- vem času tvegano glasno govoriti Prešernov jezik — slovenskega!??

Henrik in Božena spet postojita...

»In veš kaj počenjajo s slovenskimi knjigami?«

Spet se prestopita za nekaj korakov in zraven pogledujeta v globoko tesen, potem deklet nadaljuje: »Tam v gradu, kjer so pred kratkim nastanili inter- nat za učiteljske, so vse sobe polne knjig. Iz raznih krajev so jih navlekli skupaj kot staro šaro. Iz vse Gorenjske, mislim. Pa ne misli, da so knjige zravnan. O ne! Tako so nametane kot drva v drvarnici.

Pa še drva ima ponavadi vsak lepo poravnana. — Zdaj pa hodijo tja v grad učiteljski. Pod vod- stvom svojega ravnatelja, ki ima poleg svojega služ-

Valentin Polanšek

ONKRAJ MOSTU

benega mesta še visoke nacistične stranke funk- cije. Celo v od Nemcev zasedeni ljubljanski provinci igra nekega odgovornega pooblaščenca za kulturne reči. Pomisli, ta človek je celo koroški Slovenec, pa je bolj zagrizen nemškonacionalen...«

»Kakor morda moj prijatelj profesor Petersen iz Hamburga?«

»Gotovo.«

Spet korakata nekaj časa nemo čez most, ki se pozibava.

»Tam premetavajo tisti učiteljski in njihov šef knjige. Odbirajo stare knjige, ki so izšle še za časa avstrijske cesarske monarhije, potem take, ki so izšle vse do leta 1933 in še take, ki so izšle do leta 1941...«

Potem Božena žalostno molči. Trpko gleda pred- se. Ve za usodo tisočih slovenskih knjig, dragocene zapisane kulture, ki so uničene. Ve pa tudi, da naj- brž vsak Slovenec skriva nekje še kakšno knjigo!

»Čemu pa je potrebno takšno sortiranje? Pa stu- denti so vendar Nemci?«

»Saj je dosti dijakov koroških Slovencev. To pa seveda tajijo, da so to prav tako Slovenci kakor mi Kranjci...«

»Zdaj se spominjam: Karantanija — Tasillo — Bajuvarci — Obri — Slovenci — vojvodski prestol — kmečki pusti za staro pravdo — plebiscit po prvi svetovni vojni...«

»Skoraj skozi več kot tisočletno germanizacijo so vendarle še onstran Karavank ostali naši rojaki živi — pa še kako so živi — tudi tam je od dne do dne vedno bolj udarno partizanstvo!«

— Kaj sem mu zdaj rekla? Ali je bilo to prav?

»Kljub temu, da je že več kot pred šesto leti pokazal Habrsburžan svojo nadutost, ko je kar pri prvem ustoličevanju na Gosposvetskem polju na- hrulil slovenskega kmetsko-svobodnjaka: 'Bauer, ich verstehe deine Sprache nicht!«

»Da, to je menda bil Ernest Železni!«

»Na drugi strani pa so nasledniki raznih nem- ških ali ponemčenih grofovskih rodbin, kakor Orten- buržani, Sponhajmovci, štajerski Otokarji, grofje Tirolski, predvsem pa veliki Prmysl Otokar spošto- vali jezik naroda v Karantaniji, naroda, kateremu so vladali in ta jezik tudi sami govorili, ne samo doma na dvoru v Šent Vidu ali v Gradcu in Štiri, temveč s ponosom tudi na velikih državnih zborih v Nemčiji, ki je tedaj bila že napol slovanska, tja do Hamburga in Hanovra...«

Občuduje Henrikovo znanje iz zgodovine, zato spet ona doda:

»V dobi Marije Terezije in njenega sina Jožefa je šle umolknila slovanska beseda v dolini Mure, Anize in Murice — pod Visokim Klekom v dolini Mele in Malnice se je še plaho skrivala — krog Brez in v okolici Krke in Krčice pa je utihnila komaj pred dobrimi sto petdeset ali dvesto leti.«

V njenem glasu pa ni sovraštva in želje po ma- ščevanju. V njem je upanje in mir — vera v boljše človeštvo!

Na glavnem trgu Kranja sta, ki seveda — kakor vsa mesta in večja naselja Velike Nemčije — nosi ime Adolf-Hitler-Platz. Ljudje se srečujejo in gredo mrki drug mimo drugega. Tam pa kakšna ženica pomežika svoji znaniki. Izgleda, da je to molčanje načrtno — iz protesta! Če je domača slovanska be-

sesta nezaželjena, prepovedana, tedaj pa še okupa- torjeve ne bo nihče govoril. Kvečjemu priseljenci, petokolonci, ovaduhi in druga renegatska drhal!...

»Henrik, začne Božena, ko gresta mimo zaprte trgovine z južnim sadjem, tudi gospe si se prej zejo dopadel, ko si prišel po lubenice!«

»Prehitro si mi postregla. Rad bi še dalj časa čakal, samo, da bi te tako malo gledal, veš...«

»Bom pa prihodnjič naredila.«

Potipa ga ljubo po desnici, katero je nerada spu- stila onstran mostu...

Esesovski vod primaršira trdo mimo. Mrtvaške

glave srepo bleščijo naokoli. Sonderfirer Henrik salutira kot lutka.

Potem stojita tik pod Prešernovo spominsko ploščo. Henrik pomisli zgubljeno: To je v nebo kričeče onečaščenje! Studentka Božena pa dahne: »...ne vrag, le sosed bo mejak!« V dekletovih očeh pa je upor in vera v zmago slovenske stvari. Topotanje esesovskih škornjev se oddalji.

»Tukaj, v tej hiši je umrl velemejster naše slo- venske besede,« izreče spoštljivo Božena.

On pa zase tiho ugotavlja: Nedostojno je, da govorim na tem svetem kraju v jeziku tistih, ki hočejo slovenski narod iztrebiti!

Dekle spregovori zdaj slovensko: »A Prešernov duh bo večno živ!«

Pogumno ji zdaj Henrik zašepče na uho: »Za naju! Za nas vse, kar nas je dobrih ljudi na svetu!« Na pol po slovensko, na pol po češko pove.

Ona prikima.

Kakor v prisego si stisneta roke in odločno na- daljujeta svojo pot skozi Schillerstrasse. Obema jc, kakor da sta ravnokar izbojevala veliko skupno zmago.

Sproščeno se vračata nazaj k svojemu ljubezn- skemu pogovoru, ki se pozibava v velikem upanju in vroči sreči.

»Veš, Henrik, ko bomo dobili jeseni grozdje, bom pripravila zate prav posebno lepega!«

Prideta do Stare pošte. Ona premišljuje, ali naj pove svojemu ljubljencu, da je hotel v tej hiši Prešeren v svojem življenjskem obupu napraviti sa- momor pa je k sreči pravočasno prišla natakarica in so ga rešili.

Henrik pa je še pri grozdju in meni: »Če ga bom prišel kupit?«

»Ne, ne, kar podarila ti ga bom!«

»Če se boš zraven tako sladko držala kot zdaj, ga bova morala skupno pozobati, drugače bo pre- več sladkosti zame.«

»Seveda ti bom pomagala!« se je zašepčala in je bila še bolj očarljiva.

Zavila sta navzdol h Kokri, ko čisto blizu silno poč, da se tla zamajejo in steklo v hišnih oknih zašklepeče. Kot pribita obstojita na mestu.

Za njima ves svet.

Kaj je bilo?

Tišina.

Za sekundo, dve, tri — še eno — in še eno!

Potem pride v preplašena človeka in drugo pešce zbegana živčnost. Koraki se pospešijo.

Drvenje v razne smeri.

Nekdo zakliče mimoletječemu živčno glasno — in kar slovensko:

»Pred Staro pošto je eksplodiral peklenški stroj!« V hipu je vse polno uniformirancev na cesti, med njimi nepredirljivi pogledi policije in gesta- povcev.

Vse dohodne ulice zaprejo.

Pešci se morajo legitimirati.

Zavračajo jih.

Domačine civilisti prijemajo.

Vseeno pa je radovednežev še vse polno na kraju nesreče. Vse križem klepeče. Toliko se iz vsega da izvedeti, da so od silnega zračnega pritiska vse šipe pred hotelom zdrobljene. Tudi razbitine nekega ko- lesa so pred Staro pošto — in kosci človeškega telesa...

Henrika ustavi vojaška policija.

»V redu!« zavjaka zadirčen glas.

Gestapovec v civilu pa pika v Henrikovo ljubico.

»Moja prijateljica!« odreže sonderfirer Henrik in še njemu pomoli svojo posebno službeno izkaznico pod nos.

Proračun in komunalna dela

V središču pozornosti vseh razprav v teh in prihodnjih dneh je razprava o predlogu proračuna občine Jesenice in predlog komunalnih del za letošnje leto. Tako vsi občinski organi razpravljajo o pripravljenih dokumentih, o katerih bodo v prihodnjih dneh razpravljali tudi občani na zborih volivcev.

V ponedeljek je bil skupni posvet vseh predsednikov krajevnih skupnosti in krajevnih odborov SZDL z namenom, da bi se pomenili o sklicu in organizaciji zborov volivcev. Seveda so razpravljali tudi o predlogu proračuna občine, o poročilu o opravljenih komunalnih delih v preteklem letu ter o programu komunalnih del za letošnje leto. Pomembno je to, da navzoči niso imeli bistvenih pripomb na predloge, poudarili so celo, da so upravni organi skupščine občine zelo skrbno pripravili vse dokumente.

V torek je bila že prva skupna seja nekaterih svetov

pri skupščini občine. O predlogu proračuna občine so razpravljali člani sveta za šolstvo, prosveto, kulturo in telesno kulturo, člani upravnega odbora sklada za telesno kulturo, upravnega odbora za izobraževanje strokovnih kadrov in člani predsedstva kulturne skupnosti Jesenice. Medtem, ko predstavniki šol pa tudi kulturniki niso imeli pripomb glede sredstev namenjenih za šolstvo in kulturo pa so navzoči poudarjali, da je premalo sredstev za telesno kulturo. Menili so, da bi bilo treba čimprej tudi za telesno kulturo z zakonom določiti zbiranje denarja, približno tako kot je to urejeno na kulturnem področju.

Za četrtek je bil skican drugi podoben razgovor. Člani sveta za družbeni plan in finance, sveta za gospodarstvo ter sveta za urbanizem, gradnje, komunalne zadeve, krajevne skupnosti in stanovaljske zadeve, so razpravljali o predlogu smernic raz-

voja gospodarstva, o predlogu proračuna občine in predlogu komunalnih del za letošnje leto.

V prihodnjem tednu bodo o vseh pripravljenih dokumentih razpravljali tudi občani na zborih volivcev, ki bodo predvidoma v trinajstih krajih v naši občini v dneh od 16. do vključno 20. marca. Kritika lanskoletnih zborov volivcev je bila predvsem v tem, da so bili vsi materiali občanom obrazloženi, oziroma, da se občani enostavno ne znajdejo v množici števil in nerazumljivih besed. Zato in pa ob miselnosti, da občani itak ne morejo ničesar spremeniti, je bila tudi udeležba največkrat izredno slaba. Ravno zato so za letošnje zore volivcev pripravili tudi poročilo o opravljenih komunalnih delih v preteklem letu in pa o uresničitvi predlogov in mnenj občanov. Prav tako bodo občani tudi letos razpravljali o predlogu smernic gospodarstva občine v prihodnje, o predlogu proračuna in predlogu komunalnih del za letošnje leto.

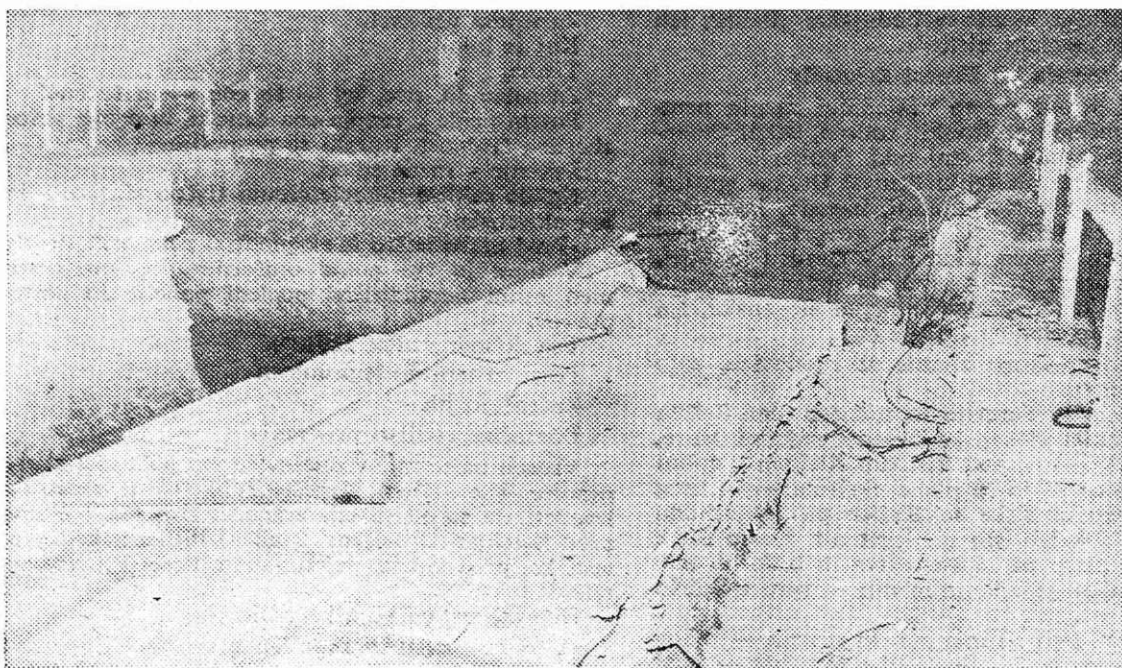
Pred tem pa bodo 14. marca o vseh omenjenih dokumentih razpravljali še odborniki obeh zborov skupščine občine. Prav bi bilo, da bi se zborov volivcev udeležilo čim več občanov, da bi s konstruktivnimi mislimi in predlogi kar največ prispevali k hitrejšemu razvoju naše občine.

**Dopisujte
v
Železarja**

ljeno. Od jutra do večera skrbi in dela. Četudi s posebej posvečenim dnevom v letu dokazujemo, da jo cenimo in spoštujemo, njenega truda in skrbi ne poplačamo. Njeno delo in največja skrb so njeni otroci. Vzgoji jih in dela zanje. Neguje jih ob boleznih in če je treba, bedi pri njih vso noč. Naslednji dan pa je spet pri svojem običajnem delu. Nikoli ne bomo mogli svojim mamiciam vrniti, kar so nam dale in žrtvovali.

Ne vem še kaj bom dala mamici za 8. marec, vem pa, da bom vsaj ta dan vstala pred njo in ji skuhalo kavo. Otroci! Pokažimo svojim mamiciam vsaj to, da jih imamo radi!

Lilijana Hlebanja,
6. r. osn. šole
Mojstrana

V valjarni Bela, na prostoru, kjer je bila oblikovalnica hladno oblikovanih profilov, pripravljajo temelje za nove Bronx škarje. To bo izredno pomembna pridobitev, saj bodo škarje poleg večje proizvodnosti omogočale boljše kvaliteto adjustiranja tako za hladno valjarno kakor za prodajo. Nove Bronxove škarje bodo tudi že predpriprava za vložek za novo hladno valjarno.

Novice iz radovljiske občine

Dan žena — 8. marec so v vseh krajevnih organizacijah SZDL, prosvetnih društev in delovnih kolektivih svečano proslavili. Praznovanje se je začelo že v soboto 4. marca.

Osrednja gorenjska proslava, ki so jo v sodelovanju s Kulturno skupnostjo Radovljica organizirale občinske konference SZDL in konference za družbeno aktivnost žensk vseh sedmih gorenjskih občin, je bila v soboto 4. marca ob 17. uri v festivalni dvorani na Bledu. Pred skoraj tisoč zbranimi ženami in gosti, med katerimi je bil tudi predsednik skupščine SR Slovenije Sergej Kreigher z ženo Lidijo Sentjurc, je o vlogi in današnjem položaju žene govoril član CK ZK Slovenije Vinko Hafner. Sledil je bogat in pester kulturni program v katerem so nastopili mladinski pevski zbor osnovne šole Gorje, harmonikarski zbor glasbene šole Radovljica, recitatorji Delavske univerze Radovljica Maruša Avguštinova in Bernarda Mrakova ter folklorna skupina in godba na pihala iz Gorij. Za zares lepo in pristrčno izvedbo so bili vsi nastopajoči burno pozdravljeni.

V predvečer festivalne dvorane je ob tej priložnosti Gorenjski muzej iz Kranja pripravil razstavo zbirke »Gorenjske žene v borbi in svobodi«. Zanimivi fotosi iz bogate preteklosti naših žena so vzbujali veliko pozornost obiskovalk in gostov.

Delavska univerza Radovljica, je za dan žena pripravila v dvorani radovljiske graščine razstavo ilustracij otroških in mladinskih knjig akademske slikarke Ančke Gošnik-Godec. Ob otvoritvi razstave v prepolni dvorani, so se predstavili s koncertom učenci glasbene šole in recitatorji Delavske univerze z odlomki iz tekstov ilustriranih knjig. Za razstavo vlada v Radovljici in okolici veliko zanimanje. Ogled razstave je mogoč vsak dan od 10. do 12. in od 15. do 17. ure do 20. marca.

V ponedeljek 6. marca se je prvič sešla komisija za pripravo srednjeročnega programa razvoja kulture v radovljiski občini, ki jo je kot svoj strokovni organ imenovala Kulturna skupnost. V komisiji so zastopani poklicni in amaterski kulturni delavci, predstavniki turističnih društev in nekaterih gospodarskih organizacij iz vseh večjih krajev občine. Vsak član komisije ima svojo sektorsko zadolžitev za posamezno področje kulturne dejavnosti.

Preteklo soboto in nedeljo je na pobudo občinske konference ZM Delavska univerza pripravila vikend seminar za vodstva mladinskih aktivov in predsedstvo občinske konference. Na seminarju je predaval o vlogi mlade generacije po II. konferenci ZKJ, sekretar ZMJ Stane Boštjančič, o rekreaciji in športu pa je posredoval svoje bogate pedagoške in praktične izkušnje, ki jih je ponazoril s številnimi diapozitivi, prof. Drago Ulaga iz Ljubljane. Seminarja, ki je bil vzorno pripravljen v Park hotelu na Bledu, se je udeležilo 34 mladincev in mladink.

Članica CK ZK Slovenije, znana politična komentatorka in novinarka radia Ljubljana, Mojca Murko-Drčar, je v četrtek 9. marca predavala o mednarodnem položaju Jugoslavije komunistom krajevnih organizacij ZK Radovljica, Begunje, Lencovo in Kamna gorica. To, kakor tudi druga informativna predavanja, ki so bila, ali pa bodo v kratkem, po vseh krajevnih organizacijah ZK, delavska univerza organizira v okviru sprejetega programa usposabljanja komunistov.

Med najbolj delovne in prizadevne organizacije in društva v radovljiski občini sodijo brez dvoma člani Društva upokojencev iz Radovljice. Poleg čisto organizacijskih, predvsem socialnih vprašanj s katerimi se zelo uspešno spoprijemajo takorekoč vsakodnevno, redno organizirajo poučne izlete po ožji in širši domovini in med zamejske rojake, obiskujejo onemogle, pomagajo pri pravnih zadevah, zdaj pa so se odločili, da ustanovijo tudi svoj moški pevski zbor. Na razpis društva se je javilo kar petnajst upokojencev, ki bi želeli peti. Za svoj zbor pa se zanimajo tudi ženske upokojenke. Moški zbor bo vodil prof. Karel Kocjančič.

Na volilni konferenci krajevnih organizacij SZDL v Ribnem so razpravljali največ o dejavnosti krajevnih skupnosti in o odnosih s Kmetijsko zadrugo Bled. Po mnenju večine občanov Ribnega, Koritnega, Sela in Bodeš, bi za pospeševanje kmetijstva, predvsem pašništva in živinoreje, Kmetijska zadruga morala imeti več neposrednega strokovnega deleža v korist kmetov, ne zgolj posredniško vlogo pri odkupih in prodaji pridelkov in gradbenega materiala. Precej zavzete razprave je bilo na račun neurejenega lastništva zadrugnega doma, ki so ga Ribnani sami, kot pravijo, udarniško izgradili, zdaj pa je lastnik zadruga. Nihče se dovolj ne briga za vzdrževanje stavbe in okolice, kar seveda posebno razburja duhove v vasi. Navzlic dolgoletnim prizadevanjem vaščanov, da bi se sporazumeli z vodstvom zadruge o prenosu lastništva doma, nikakor ne najdejo sporazumne rešitve. Nič manj nezadovoljstva med ljudmi pa ne povzročajo lokacije, ki jih zaradi spremenjenih urbanističnih načrtov ne morejo dobiti domačini, ki bi želeli graditi hiše, medtem ko se še kar naprej gradijo vikend hišice v najlepših predelih Ribnega in okolice.

Kramljanje z bralci

Za v februarju objavljeni sliki v naši dokumentacijski rubriki smo tudi tokrat naleteli na precejšen odziv. Zanimivo pri tem pa je, da so nam številni sodelavci skušali dokumentirati sliko, ki je predstavljala skupino žena, medtem ko za objavljeno sliko sankacem nismo dobili do sedaj še nobenih informacij. Na tem mestu bi se želeli zahvaliti vsem, ki so nam posredovali imena žena na sliki. Še posebej pa se zahvaljujemo tovarišu Habetu iz lahke proge na Javorniku, ki nam je omogočil celotno rekonstrukcijo imen zaposlenih žena na sliki, oziroma njegovi mami, ki je tudi na sliki. Ta slika je s tem dokumentirana in tudi časovno opredeljena, vendar s to razliko, da to niso žebjarke, kakor smo mi predvidevali.

Muzejsko — zgodovinski vestnik

3 MAREC

Koliko stare so pravzaprav Jesenice

(Drugo nadaljevanje)

V februarški številki MZ-Vestnika smo na podlagi najdb najdenih v naši dolini nekako dokazali, da je tukaj živel človek mlajše kamene dobe (neolit). Kdaj se je zatekel v te kraje in v kakšnem številu lahko le ugibamo. Vemo le to, da je neolitski človek že živel v stalnih naselbinah, krčil je gozdove, se ukvarjal s primitivnim kmetovanjem in živinorejo. Najdbe podobnih sekir kot je naša iz Hafnerjevega vrta, v bližnji okolici kot na primer na Bledu, v Zasipu in Rečici, nam domnevo o stalnih naselbinah le potrjujejo obenem pa so dokaz, da je v tistem času živelo v naših krajih več rodovnih skupnosti, ki so kot pionirji krčili divjino in obdelovalno zemljo in pašnike. Upoštevajoč, da je mlajša kamena doba v naših krajih

trajala nekako od 4200 do 1700 let pred našim štetjem in da se je neolitski človek naselil v notranjosti naše dežele vsaj 1000 let kasneje kot v obmorskih krajih lahko sklepamo, da sodijo te najdbe v čas po letu 3000 pred našim štetjem ali točneje rečeno v srednji neolit. Za lažjo predstavo naj navedem, da arheologi novejša doba delijo mlajšo kameno dobo glede na stopnjo razvoja gospodarstva v tri podobdobja, ki so za naše kraje naslednja: zgodnji neolit od 4200 do 2700 let pred našim štetjem, srednji neolit od 2700 do 2000 let pred našim štetjem in pozni neolit, ki se že staplja v bakreno dobo in ga zato često imenujemo tudi eneolit od 2000 do 1700 let pred našim štetjem, torej do pričetka bronzaste dobe.

Ali se je neolitski človek v naših krajih ohranil in prešel iz kamene dobe v bronzasto, je vprašanje,

ki nas vsekakor zanima, vendar zgodovinarji še niso našli dokazov za to.

Najdba bakra, način pridobivanja in uporaba kot nadomestilo za kamenito in koščeno orodje in orožje, je prišla v Evropo iz bližnje Azije. Tudi izum brona, ki je mnogo uporabnejši od mehkejšega bakra, je prišel v Evropo iz Azije.

Nastopila je bronzasta doba (1700 do 900 let pred našim štetjem) in z njo ena največjih prelomnic v zgodovini človeštva in njegovega razvoja, ki je pomenila pravcato revolucijo takratne dobe glede načina življenja. Pričelo se je prvo razslovanje, obrt, trgovina in obvezno suženjstvo.

Naša dolina in ožja Gorenjska je po dosedanjih najdbah iz bronzaste dobe zelo pomembna, kajti na vsej sedanji Gorenjski, če izvzamemo ljubljansko kotlino, so to edine najdbe in še te so našli ljudje zgolj po naključju. Najdba bronzastega bodala v Medjem dolu pod Belščico, sulične osti najdene pod Rjavimi pečmi in sulica najdena pri rezervuarju v Javorniškem rovtu, so zelo zgovoren dokaz o bivanju ljudi v bronzasti dobi v naši dolini. Podobno najdbo na Lipanci pa povezujejo arheologi s staro trgovsko potjo, ki je vodila trgovce iz severnih dežel prek Medjega dola, Pokljuke, Bohinja, v Baško grapo in dalje po dolini Soče k morju. Ta domneva je povsem pravilna zlasti, če upoštevamo, da so bili na Salzburškem največji rudniki bakra, katerega so proizvajalci pošiljali po raznih poteh v južne kraje v zamejnajo. Vendar pa se vsiljuje vprašanje ali bi samotni trgovec hodil po teh odročnih hribihi in dolinah, če ne bi v teh krajih bilo naselbin in ljudi, s katerimi je kupčeval. Le kdo bi jim pokazal ta skrivna pota in prelaze, če ne prav domačini, ki so jih utrli skozi zaraščene gozdove in jih uporabljali.

Tudi najdbi plavutastih bakrenih sekir, ena je bila najdena na Dovški planini, druga na Koroški Beli, potrjujeta domnevo, da je tukaj živel človek, ki ju je uporabljal. Če s temi najdbami povežemo še najdbe, ki so jih našli v Radovljici in na Bledu, lahko mirno zaključimo, da je bila ožja Gorenjska v tistih časih že prceej naseljena. Vzroke za takšno naseljenost v naših krajih lahko iščemo v zgodovinsko utrjenih velikih selitvah ljudstev iz Azije v Evropo v bronzasti dobi med leti 1650 do 1550 pred našim štetjem. Ta neznana plemena so v osvajaških pohodih zasedala vzhodno, južno in srednjo Evropo.

Če so v prvih naseljitvenih valih prispeli v naše kraje ni ugotovljeno, povsem razumljivo pa je, da so se staroselci v naši domovini pred tujimi vsiljivci umaknili više ob Savi navzgor v Gorenjski planinski svet.

Kljub vsemu ugibanju o nastanku prvih selišč, naselbin in načinu življenja takratnih prebivalcev slovenske kamene in bakrene dobe v naših krajih pa na podlagi najdb bronzastega orožja in orodja, ki so nam poznane (koliko takega stvarnega dokaznega gradiva pa se je morda našlo v naših krajih in tudi izgubilo, ne da bi bilo evidentirano) lahko pridemo do morda nekoliko drznega vendar povsem logičnega zaključka, da je gorski prelaz skozi Medji dol že zelo zgodaj služil kot komunikacijska povezava med severnimi deželami in Jadranskim morjem, morda celo prej kot Ljubljanski prelaz, da ne omenjam Korenskega sedla. Ljubeljski prelaz se prvič omenja šele v času, ko so Rimljani zasedli naše kraje. Najdba bronzastega orožja v Medjem dolu in bližnji okolici pa nam dokaj

(Nadaljevanje na 12. str.)

Pred štiridesetimi leti

Prvega marca 1932 je uprava Kranjske industrijske družbe izdala razglas, da odpoveduje vsem delavcem in uslužbencem delovno razmerje, ki stopi v veljavo po preteku 14 dni, to je 15. marca, ko bo podjetje prenehalo obratovati. Kako je ta vest odjeknila, si komaj lahko predstavljamo. Skoraj 2500 delavcev in nameščencev, ki si je služilo kruh v tovarni, je onemelih obrazov bralo ta akt, ki je naznanjal bedo, pomanjkanje in strah pred bodočnostjo, če bo KID ostala pri sklepu. Niso

namreč še pozabili enakega razglasa z dne 9. decembra 1931, ko bi prav na božični večer ugasnile martinovke. Takrat so nekako uspeli omajati namero Westnovih akcionarjev in z enotnim nastopom delavstva prisilili podjetje, da je odpoved umaknilo. Tokrat pa je kazalo, da gre zares. Moreče vzdusje je vladalo tiste dni v našem železarskem mestu, ki mu je grozil pravi gospodarski propad, katastrofa za vse prebivalce ne le Jesenic, temveč vse Gorenjske doline.

To, česar največji optimisti niso pričakovali, se je 15. marca 1932 zgodilo. Uprava KID je ne glede na razne intervencije izvršila svojo napoved s tem, da je ustavila obrate in delavstvo izgnala iz podjetja. Čez noč je prek 2500 jeseniških železarjev in tudi uslužbencev zaposlenih v KID ostalo brez dela. Delavstvo je sprevidelo, da gre tokrat zares. Strokovne organizacije z delavskimi zaupniki na čelu so odločno stopile v boj, pri tem pa so jih močno podprle tudi delavske žene v okviru društva Zveze delavskih žena in deklet, ki ga je vodila napredna žena Helena Zugwitzova. Ze 16. marca so izpolnile svojo napoved, da bodo odločno stražile tovarno oziroma njene vhode in ne bodo dovolile nikomur, da bi odhajal na delo. 12 dni so vztrajno stražile vse vhode, kar takratnim oblastnikom vsekakor ni šlo v račun. Ni pa to bilo njihovo edino delo. Organizirale so pomoč socialno najbolj ogroženim družinam, pobirale prispevke in zbirale hrano. Ob strani pa niso stali ostali jeseniški občani in zlasti obrtniki, ki so vedeli, da živijo od delavskih plač. Ni bilo malo družin, ki so vzele v tistih kritičnih časih na hrano delavske otroke iz večjih družin in jim nudile s tem vsaj najosnovnejše. Tri tedne je trajal ta boj delavstva z delodajalci, veliko odločnosti je bilo treba, raznih shodov, sestankov, intervencij ter žolčnih debat, groženj in popuščanj, preden je vodstvo KID našlo z delavskimi zastopniki skupni jezik in odstopilo od svoje namere, ki se je kasneje izkazala le kot komercialni manever za znižanje mezd delavcem in za izposlovanje uspešnih kreditov in koncesij pri takratni buržoazni vladi.

V tem odločujočem boju so tako jeseniški delavci kot njihove žene pokazali veliko enotnost v skupnem boju za svoje pravice. T. S.

Helena ZUGWITZ je ustanoviteljica in prva predsednica društva Zveze delovnih žena in deklet

Koledar pomebnnejših dogodkov za marec

1. marca 1932 je upravni svet KID izdal razglas, s katerim je napovedal vsem delavcem in uslužbencem v obratih KID 14-dnevno odpoved delovnega razmerja.

1. marca 1942 je bila v Čajniču v vzhodni Bosni ustanovljena 2. proletarska brigada iz moštva srbskih partizanskih odredov. V to brigado so bili vključeni tudi ostanki prve slovenske čete Ivana Cankarja, ki je bila v težkih bojih že močno zdesetkana. V Cankarjevi četi so bili poleg komandirja Albina Pibernika še sin Albin iz Javornika, ter Viktor Vister, Ivan Aljaž in njegov sin, vsi trije z Jesenic, ki so bili 8. julija 1941 izseljeni v Valjevo.

1. marca 1945 so Jesenice doživele močan letalski napad. V dveh naletih so zavezniški bombniki bombardirali zgornji del Jesenic. Bombe, ki so po vsej verjetnosti zgrešile cilj — železniško postajo, so padale na poslopja vzdolž železniške postaje in napravile v tem delu mesta veliko razdejanje 27 hiš in poslopij je bilo zelo ali popolnoma porušeni, čez 30 pa delno. Številne družine, ki so tako ostale brez stanovanj, so zapuščale Jesenice in iskale zavetja kjer koli izven Jesenic.

2. marca 1920 pomeni za socialistično stranko Slovenijo — SDSJ pomembno prelomnico. V Ljubljani so se sestali na seji širšega osrednjega odbora dne 22. februarja ter soglasno sklenili, da izstopijo iz SDSJ za Slovenijo ter sprejeli sklep, da se ustanovi nova Delavska socialistična stranka za Slovenijo DSSS. Izvolili so tudi pripravljalni odbor.

2. marca 1932 je starešinstvo delavskih zaupnikov na svoji seji kritično ocenilo nastalo situacijo glede kolektivne odpovedi in pooblastilo glavnega

zaupnika Franca Mohoriča, da takoj obvesti delavsko zbornico o nastali situaciji na Jesenicah.

3. marca 1934 je pričel delovati na Jesenicah v sestavu Bratovske skladnice kuratorij protituberkuloznega dispanzerja. S tem je bil storjen korak naprej v preprečevanju tuberkuloze, ki je takrat veljala še za neozdravljivo.

3. marca 1941 je bil po nalogu tehničnega direktorja KID ustavljen plavž številka 2. Vzrok za ustavitev je bilo iskati v pomanjkanju naročil. Ta plavž vso okupacijo ni obratoval.

4. marca 1932 je ZDŽD (Zveza delavskih žena in deklet) podružnica Jesenice sklicala javni shod pri Jelenu. Delavskim ženam zbranim v nabito polni dvorani iz Jesenic in Javornika je predsednica ZDŽD Jesenice Helena Zugwitz tolmačila težak položaj in kritično situacijo zaradi kolektivne odpovedi delavstvu od strani KID.

5. marca 1919 je bila z naredbo Visokega šolskega sveta v Ljubljani ukinjena privatna štirirazredna nemška šola na Jesenicah »Schulfereinarica«, ki je imela prostore v nekdanji meščanski šoli na Savi. Po osemnajstih letih delovanja in ponemčevanja slovenskih otrok je ta šola končno prenehala z delom oziroma je bila priključena k javni slovenski šoli.

8. marca 1916 je velik snežni plaz izpod Mojstrovke zasul 17 ruskih vojnihi ujetnikov, ki so gradili znano alpsko cesto čez Vršič v Trento.

9. marca 1909 je na Gorenjskem zapadlo toliko snega, da ga niso pomnili najstarejši očanci. Snežilo je ves teden. Ogromne količine snega so paralizirale ves promet in onemogočile redno obratovanje v tovarni.

9. marca 1940 je ban dravske banovine dr. Marušič s posebno odločbo razrešil občinski odbor na Koroški Beli.

12. marca 1937 je bil razpuščen odbor podružnice SMRJ Jesenice.

13. marca 1901 je ljubljanski škof Tomaž Hren s svojo reformacijsko komisijo prišel na Jesenice, da kaznuje Luterance. Ob tej priliki se je dalj časa zadržal na obisku pri fužinarju Buceleniju na Savi. Morda je prav ob tej priliki pridobil Bucelenija, da je z lastnimi sredstvi zgradil podružnično cerkev na Savi, ki je bila posvečena leta 1606.

17. marca 1935 je bil v prostorih delavskega doma redni letni občni zbor Delavsko kulturnega društva Enakost. Za predsednika je bil izvoljen Anton Znidar, za podpredsednika pa Jože Gregorčič. Tajniške posle je prevzel Tone Cufar.

17. marca 1942 je bilo poslanih iz Begunj 82 zapornikov v koncentracijsko taborišče Dachau. To je bil do takrat največji transport Slovencev v nemška koncentracijska taborišča.

19. marca 1909 so vkorakale na Gorenjsko francoske čete, ki so zasedle Gorenjsko in ljubljansko pokrajino.

19. marca 1945 so pričeli Nemci zadnjo ofenzivo proti enotam IX. korpusa, ki je imel svoj štab na Cerkljanskem.

20. marca 1942 so bile po nalogu Vrhovnega štaba NOV in POJ Slovenije ustanovljene partizanske grupe odredov.

23. marca 1889 je naročila KID za nove obrate na Savi valjavske stroje z vsemi napravami, potrebnimi za valjarno. Pri kopanju temeljev za veliko Gantzovo turbino so delavci našli rimski denar.

24. marca 1909 je bil izdelan delovni red za fužine Kranjske industrijske družbe na Jesenicah in Javorniku.

25. marca 1796 so na Savi pod vodstvom Leopolda Ruarda pričeli s poizkusi topljenja rude v plavžih s premogom namesto dotakratnega oglja. Poizkus je tehnološko popolnoma uspel, vendar pa ta način topljenja rude zaradi oddaljenosti premogovnikov in dragega prevoza premoga niso osvojili.

26. marca 1941 je bil na Poljanah v gostilni Rozman sestanek javorniških in jeseniških skojevcev, ki se ga je udeležil tudi Boris Kraihger kot inštruktor SKOJ za Slovenijo. Zaradi ovadbe je gorjanska žandarmerija skojevce aretirala in jih odpeljala v ljubljanske policijske zapore.

27. marca 1941 so bile po jeseniških ulicah manifestacije in demonstracije proti jugoslovanskemu režimu Cvetkovič-Maček. Ta dan so bili tudi izpuščeni interniranci iz Bileče in Ivanjice. Na Jesenice so se vrnili z rdečo zastavo.

28. marca 1941 je bil z odlokom srezkega načelnika prekinjen redni pouk na Državni meščanski šoli na Jesenicah za nedoločen čas.

29. marca 1944 poroča personalna služba KID, da se je stalež delavcev in uslužbencev v treh letih zmanjšal za 1296 delavcev. Samo v partizane jih je vstopilo v zadnjih treh mesecih 450.

30. marca 1883 je KID prodala občini znano Kosovo graščino, ki je pred leti prešla v njeno last. V tej zgradbi je občina uvedla prvo dvorazredno osnovno šolo.

(Nadaljevanje z 11. strani)

preprečljivo kažejo tovarniško pot prek Karavank, ki so jo uporabljali prvotni prebivalci naših krajev vsaj 1500 let pred prihodom Rimljanov v našo deželo.

V trikotniku Medji dol — Koroška Bela in skrivnostno selišče na Ajdnu, bi s temeljitimi arheološkimi raziskavami morda le našli odgovor o prebivalcih in o načinu življenja naših predhodnikov od vseskozi do železne dobe, ki nam prva jasno kaže, da so bili Iliri tisti, ki so v naših krajih pričeli kopati železovo rudo in pridobivati železo.

Velike selitve v 11. stoletju pred našim štetjem iz srednje Azije proti srednji Evropi in balkanskemu polotoku so antični zgodovinarji stare Grčije že vnesli v svoje prve zgodovinske zapise. Na podlagi teh zapisov je ugotovljeno, da so predele naše današnje Jugoslavije do severne Italije že zasedla ilirska plemena, ki so se tu za daljšo dobo naselila in prek Jadranskega morja naseljevala tudi Južno Italijo.

Navzočnost novih ljudstev priseljenih v naše kraje, nam dokazujejo tudi številne najdbe in grobišča širom po Sloveniji, Koroškem in gornjem Štajerskem.

Se pred Iliri so v naše kraje prišli iz vzhodne in severne Evrope narodi znani pod nazivom Veneti, lahko tudi Vendi, ki jih naši zgodovinarji uvrščajo v vejo slovanskih narodnosti. Dokaz za njihovo navzočnost na Slovenskem so znana grobišča z urnami, ki so zlasti zelo številna okoli Ruš pri Mariboru. Odtod izhaja tudi arheološki naziv »ruška kultura«. Ker je bilo podobno žarno grobišče najdeno tudi na Bledu, lahko sklepamo, da so bili Veneti navzoči tudi na ožjem Gorenjskem. Značilno za ta ljudstva je, da so kot prvi umrle svojece pred pokopom sežigali.

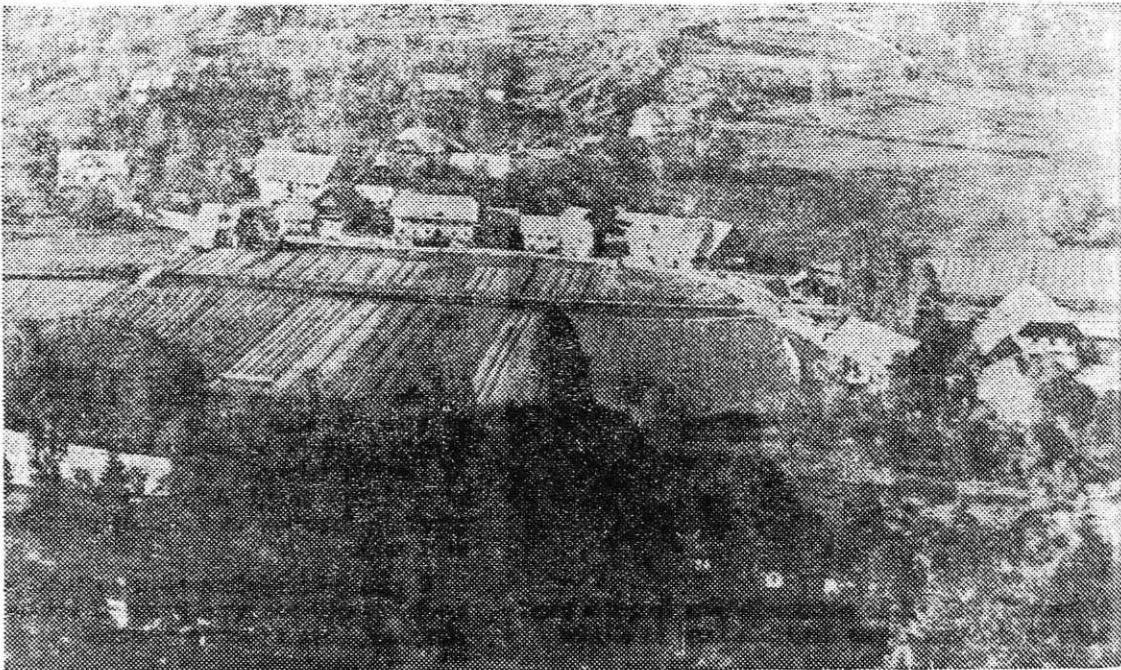
Veneti so se pod pritiskom prihajajočih ilirskih plemen v zgodnjem halštatu umaknili iz naših krajev v severno Italijo, tukaj pa so se za stalno naselila ilirska plemena. V teh časih se je v alpskem svetu formirala že prva državna tvorba kraljevina Norik, ki je v predrimski dobi zajemala tudi naše kraje.

Procvit železarstva s katerim so povezani tudi naši kraji, v zgodnji in srednji halštatski dobi, je značilen za noriško državo, saj je zgodovinsko ugotovljeno, da so noriško železo cenili tako Grki kakor Rimljani. Iz tega lahko mirno zaključimo, da so bili Iliri prvi pionirji železarstva na Gorenjskem zlasti v Bohinju. Premalo pa imamo dokazov, da se je železarstvo v naši dolini odnosno v Karavankah razvilo že tudi v samem halštatu, od leta 900 do 400 pred našim štetjem.

Kasnejši vdor Keltov v vzhodne alpske dežele ni zavrl procvita noriške države, ki je bila obrtno in trgovsko že močno razvita, pač pa je to le še pospeševalo. Znano je, da so južni Norik in s tem tudi našo Gorenjsko zasedli Tauriski, ki so se tukaj tudi za stalno naselili in vse kaže, da so se s predhodnimi ilirskimi Karni spojili odnosno navzeli njihovih navad in običajev.

T. S.

(Nadaljevanje prihodnjic)

Ta slika nam predstavlja enega najstarejših posnetkov starih Jesenic. Po naših domnevah je bila slika narejena še v 19. stoletju, nimamo pa točnega datuma kdaj. Naprošamo bralce, zlasti starejše, če jim je znana vsaj približna letnica, kdaj bi bilo to lahko fotografirano, obenem pa bi prosili tudi za opis gospodarjev oziroma lastnikov hiš na sliki. Dosedaj so nam znane naslednje hiše: prva na levi s frčardo je še obstoječa Tramsakova, hiša nad njo je bila Golobova, ki je bila marca 1945 bombardirana, desno od nje v bregu je Avrova (Podpac), še desneje ob robu mesarjevega travnika je prav tako Avrova stara hiša, ki še stoji, vse hiše spodaj ob nekdanji cesti pa so bile delno porušene in prezidane že med obema vojnoma, nekaj pa jih je bilo porušeni ob bombardiranju 1. marca 1945. Hiša na skrajni desni strani slike pa predstavlja nekdanjo Papežovo domačijo na Stari Savi.

Sprejeta ostavka predsednika

V petek, 3. marca, so na redni seji predsedstva občinske konference Zveze kulturno prosvetnih organizacij Jesenice obravnavali odstop dosedanjega predsednika Joža Varla, razrešitev Janka Pribošiča, kot predsednika glasbene komisije pri temeljni kulturni skupnosti Jesenice, sprejeli so predlog za delitev dohodka društvom in kulturnim organizacijam za II. polletje 1971, določili datum srečanja z našimi zbori, medtem ko bodo letno poročilo podrobno obravnavali na prihodnji seji.

Podpredsednik dipl. inž. Stanko Čop, ki je sejo vodil, je predsedstvo uvodoma seznanil z vzroki ostavke predsednika Joža Varla, ki jo je podal pismeno 7. februarja. Med vzroki navaja: »Glede na to, da mi je v sedanjí situaciji na področju kulturnega dela in življenja v občini, zaradi v stališčih predsedstva konference ZKPO navedenih vzrokov (objavljeni v Železjarju štev. 4 z dne 28. januarja) in zaradi nekulturnega, nekritičnega, demagoškega, nepolitičnega in žaljivega reagiranja na ta stališča ter zaradi besednega napada članov predsedstva temeljne kulturne skupnosti name in na moje dosedanje amatersko delo, nadaljnje delovanje povsem onemogočeno in nemogoče dajem ostavko...«

Podpredsednik Čop je še enkrat prebral stališča in poudaril, da predsedstvo stoji za temi stališči, čeprav so nekatere stvari v stališčih formulirane nekoliko preostro. Ob tem se je razvila živahna razprava predvsem z namenom, da bi se stvari bolj kulturno reševale v odnosu ZKPO — Kulturna skupnost in obratno. Ker kljub pozivu, da bi dosednji predsednik umaknil ostavko, ki jo je ponovno utemeljil z nekaterimi argumenti tega ni naredil, je predsedstvo sklenilo, da ostavko predloži seji konference ZKPO, ki bo ob koncu tega meseca. Na seji bodo poleg ostavke obravnavali še poročilo o delu ZKPO v letu 1971 in sprejemali program dela za leto 1972. Dosedanji predsednik pa se obvezuje, da bo do konca maja izpeljal letošnje koncertno sezono v okviru gibanja glasbene mladine.

V nadaljevanju so obravnavali še predlog Temeljne kulturne skupnosti, da naj ZKPO zaradi neaktivnosti odpokliče člana skupščine in predsedstva temeljne kulturne skupnosti ter predsednika glasbene komisije pri tem organu glasbenega pedagoga Janka Pribošiča, kamor ga je ZKPO imenovala. Ker je predsedstvo ugotovilo, da je Pribošič zadnje mesece zamudil nekaj sej predsedstva kulturne skupnosti zaradi celomesečnega bolovanja in popoldanskega pouka ter da je vse zaupane naloge v okviru ZKPO vestno in dosledno opravil, medtem, ko v predsedstvu kulturne skupnosti ni imel opredeljene naloge, ga ni moglo razrešiti članstva v skupščini temeljne kulturne skupnosti.

Ob koncu seje so sklenili, da za leto 1971, po že ustaljenem točkovnem sistemu, ki se nanaša na opravljeno delo,

razdelijo društvom in organizacijam, ki prejema dohodek prek ZKPO, 20.000,00 din. Že tradicionalno srečanje z našimi zbori oziroma

Namesto komornega zbora iz Kroke, pihalni orkester jeseniških železarjev

V torek, 7. februarja napovedani koncert moškega komornega zbora KUD Stane Žagar iz Kroke, so gostje odpovedali dve uri pred prvim koncertom. Vzrok ni pojasnjen, vendar pa so organizatorja občinske konference Zveze kulturno prosvetnih organizacij Jesenice postavili pred zelo neprijetno dejstvo. Koncert ob 18. uri, namenjen učencem sedmih in osmih razredov osnovnih šol, ki je bil povsem razprodan, so morali zadnji trenutek odpovedati, kljub temu pa je še veliko učencev prišlo zastonj. Težje pa je bilo za večerni koncert, ki je bil namenjen jeseniškim ženam ob njihovem prazniku — dnevu žena.

revija vseh pevskih zborov v občini bo 28. aprila, posvečena 80-letnici rojstva predsednika republike maršala Tita. Soglašali so tudi, da se pri temeljni kulturni skupnosti formira posebna komisija, v kateri bodo zastopani predstavniki vseh dramskih skupin v občini. Predsedstvo se bo pred sklicem redne seje konference, ki je bila že po programu predvidena v marcu, sestalo še enkrat.

V zadnjem trenutku je situacijo rešil pihalni orkester jeseniških železarjev, ki je vskočil namesto pevskega zbora iz Kroke.

V dobro zasedeni dvorani, je uvodoma spregovorila in čestitala ženam ob njihovem prazniku predsednica konference za družbeno aktivnost žensk pri občinski konferenci SZDL Mara Taler. Sledil je kakovostno izveden koncert pihalnega orkestra pod vodstvom dirigenta Rada Kleča. Po aplavzu sodeč in zadovoljstvu žena in ostalih obiskovalcev, je koncert navdušil vse in organizatorji upajo, tudi opravičil spodrselaj, za katerega sami niso bili nič krivi.

Kaj želite da bi vam zapel basist Miroslav Čangalović

V zadnji številki našega glasila smo objavili kratko informacijo o gostovanju svetovno znanega basista, člana beograjske opere, Miroslava Čangalovića, na Jesenicah, dne 30. marca, za delovni kolektiv Železarne. Ker iz 35 predloženih skladb lahko sami izbiramo program za jeseniški koncert, ki bo obsegal 16 pesmi oziroma skladb, smo se odločili, da ta izbor prepustimo poslušalcem, ki pa ga seveda moramo opraviti preje. Objavljamo vse predložene skladbe in prosimo ljubitelje glasbe, ki bodo obiskali koncert, da nam predlagajo izbor pesmi. Na listek papirja napišite samo tekoče številke skladb, ki jih želite poslušati in navedite svoje ime ter v ovojnici pošljite na naslov: Uredništvo Železjarja, z oznako na ovojnici KONCERT, do vključno 20. marca. Obenem obveščamo, da referenti za kulturo in izobraževanje pri sindikalnih odborih lahko pričnejo zbirati prijave. Vstopnice s 50 % popustom po 8 in 6 din bodo referenti lahko dvignili na tajništvu tovarniškega odbora osnovne organizacije sindikata Železarne po 20. marcu.

Izbirajte program:
1. T. GIORDANI: Caro mio ben
2. F. SCHUBERT: Glasbi
3. F. SCHUBERT: Vrana
4. F. SCHUBERT: Lipa
5. F. SCHUBERT: Dvojnik
6. R. SCHUMANN: Dva grenadirja
7. R. SCHUMANN: Vse

oproščam jaz
8. G. FAURÉ: Gugalnice
9. Ž. IBERT: Smrt Don Kihota
10. K. BARANOVIC: Moj grob
11. K. BARANOVIC: Ni me volja
12. J. GOTOVAC: San Vuka Mandušića
13. J. GOTOVAC: Na noči štu
14. M. TAJČEVIC: Priča
15. M. TAJČEVIC: Šetal sam se
16. P. KONJOVIĆ: Opera Koštana — pesem Herdži Tome
17. D. GOSTUŠKI: Smešno čudo
18. E. ADAMIĆ: Nocoj je pa svetla noč
19. F. GERBIĆ: Pojdem na prejo
20. J. PAVČIĆ: Dedek Samonog
21. A. DARGOMIŽSKI: Stari kaplar
22. A. DARGOMIŽSKI: Titularni svetovalec
23. R. RAHANJINOV: Jutro
24. R. RAHANJINOV: žalostna noč

25. P. ČAJKOVSKI: Pesem
26. M. P. MUSORGI: Ja-rec
27. M. P. MUSORGI: Pesmi Mefista
28. Črnska duhovna
29. Črnska duhovna
30. Črnska duhovna
31. Črnska duhovna
32. W. A. MOZART: Figarova svatba — arija Figara
33. P. I. ČAJKOVSKI: Evgenij Onjegin — arija Gremi-na
34. M. P. MUSORGI: Bo-

ris Godunov — smrt Borisa
35. GERSHWIN: Porgy in Bess — arija Porgyja.
Velikega umetnika na klavirju spremlja pianistka Zora MIHAJLOVIĆ.
Ne pozabite: do 20. marca oddajte vaš izbor pesmi, ki ga bomo upoštevali pri oblikovanju programa. Zadostuje, da na listič papirja napišete npr. 1, 4, 7, 8, 9, 10, 12 itd. ter navedete svoje ime. Se zahvaljujemo za sodelovanje.

Kritične razprave ob dobri udeležbi

V teh dneh v krajevnih skupnostih potekajo redne letne skupščine krajevnih odborov ZB NOV in Zveze vojaških vojni invalidov. Značilno za letošnje skupščine je dovolj kritično obravnavanje dosedanjega dela organizacij ZB NOV in ZVVI ter preudarne razprave o programih dela za prihodnje obdobje. Na vseh že izvedenih letnih skupščinah so za beležili tudi zelo dobro ude-

ležbo.
Na vseh skupščinah so tudi soglasno podprli predlog, da se tovarišu Titu ob njegovi 80-letnici za njegove neprecenljive zasluge pri zmagi socialistične revolucije, izgradnji samoupravne socialistične družbe, razvijanju miroljubne koeksistence in njegove neutrudljive ter vztrajne borbe za mir v svetu, še enkrat podeli red narodnega heroja.

I. klubski festival amaterskega filma

V sredo, 1. marca, je bil v veliki dvorani delavskega doma na Jesenicah I. klubski festival amaterskega filma, ki ga je v sodelovanju s TK ZMS in občinskim svetom LT Jesenice priredila filmska skupina Odeon.

Pred približno petdesetimi gledalci se je v konkurenci

zvrstilo sedem filmov, nato pa še dva izven konkurence. V konkurenci so bili predvajani filmi: Iskanje, Odnos in Face Marjana Ogrina, Parada mladosti Marjana Ogrina in Janeza Hrovata, Rab 70 Janeza Hrovata, Svinjska glava Zdravka Freliha in Zaključek Branka Alta.

Zirija, ki so jo sestavljali Silvo Valentar, Marjana Srčič in Zarko Petrovič je podelila zlato plaketo Železar Janezu Hrovatu za film Rab 70, srebrno plaketo Železar Marjanu Ogrinu in Janezu Hrovatu za film Parada mladosti, bronasto plaketo Železar pa Marjanu Ogrinu za film Odnos.

1972 - mednarodno leto knjige

Novembra leta 1970, na XVI. zasedanju generalne konference UNESCO, so s posebno resolucijo proglasili leto 1972 za MEDNARODNO LETO KNJIGE. Osnovna vprašanja, ki naj bi se v tem letu pospešeno obravnavala, se nanašajo na pomen knjige v današnji družbi. Navajamo samo nekaj najpomembnejših vprašanj, ki so v ospredju letošnjega mednarodnega leta.

PODPORA AKTIVNOSTI PISATELJEM IN PREVAJALCEM, pri čemer je potrebno posebno paziti na zaščito avtorskih pravic.

PROIZVODNJA IN DISTRIBUCIJA KNJIGE, pri čemer je vključen tudi razvoj knjižnic.

RAZVIJANJE NAVAD ZA BRANJE ali bralne kulture.

KNJIGA V SLUŽBI IZOBRAŽEVANJA, MEDNARODNEGA RAZUMEVANJA IN MIROLJUBNEGA SODELOVANJA.

Vsa ta področja nudijo neizčrpne možnosti za široke akcije v pogledu približevanja knjige bralcem, kot pomembnega izobraževalnega medija. Še posebno bodo profesionalne organizacije morale v tesni povezavi z ostalimi kulturnimi organizacijami izvajati široke in organizirane oblike dela za širjenje kroga bralcev in za dvig bralne kulture. To leto mora predstavljati priložnost za široke akcije večjega uporabljanja knjižnic, ki bi morale vedno bolj postajati živa sila za izobraževanje širokih množic. To leto bi morale knjižnice izkoristiti kot opozorilo javnosti na pomen knjige in na vlogo, ki jo ima v moderni civilizaciji. Z določenimi akcijami, kot je npr. tedni ali dan knjižnice, razstavo knjig, razgovori z bralci, literarnimi večeri in podobno, bi morale predvsem profesionalne organizacije približevati knjigo bralcu. Podobne akcije bi morali spodbujati tudi v drugih kulturnih in družbenih organizacijah. Posebno pozornost pospeševanju teh dejavnosti bodo morala posvetiti tudi sredstva javnega obveščanja. Seveda pa bo v tem pogledu moralo biti predvsem mnogo več iniciativ od profesionalnih organizacij — knjižnic, knjigarn, založniških hiš, društev pisateljev in drugih. Več pozornosti in družbene podpore morajo biti deležna tudi šolska prizadevanja za bralno značko, ki bi morala zajeti kar največ šolske mladine.

Mednarodno leto knjige naj bo tudi spodbuda našemu terenu za večji razmah knjižničarstva in dviganja bralne kulture.

JEZIKOVNI POGOVORI

Danes se bomo ustavili ob zelo pogosti napaki, na katero lahko trčimo v vsakem besedilu. Zanimivo je, da je ta napaka značilna za napisano besedo, zelo redkokdaj jo lahko opazimo v govoru. No, pa pojdemo lepo od začetka.

Kako neko stvar lahko povemo? Odgovor je lahek in jasek za vsakogar. Isto misel lahko povemo na različne načine; vsebina oziroma smisel ostane isti, le način izražanja spremenjamo in ga prilagajamo okoliščinam. Kaj mislim z izrazom okoliščine? Vsekakor ne moremo zahtevati, da bi brali enak jezik v raznih sodnih spisih, zapisnikih in vsakodnevnih časopisnih novicah. Torej lahko rečemo, da način našega sporocanja prilagodimo vrsti zapisa. In če takoj omenimo glavno razlikovanje osnovnih dveh načinov izražanja, lahko rečemo, da je prvi živahen, delujoč, s slovničnim izrazom aktiven, drugi pa statičen, suhoparen, slovnično pasiven. Pa si to najprej pogledimo ob preprostem primeru: JANEZ SEKA DRVA. Poskušajmo slovnično določiti vse tri besede zaradi lažjega razumevanja: Janez — samostalni (delujoča oseba), seka — glagol (beseda, ki pove, kaj kdo dela ali kaj se z njo godi), drva — samostalni.

Glagol SEKA nam pove, kaj oseba dela; naš sklep je lahko naslednji: stavek smo povedali na aktivni, živi način: Janez seka (delujoča oseba je znana).

Kako bi to lahko še drugače povedali?

a) Drva so že nasekana (od Janeza).

b) Drva se sekajo (dvomljivo).

V prvem primeru nas ne zanima več delujoča oseba, pač pa stanje po opravljenem dejanju. Tu smo povedali misel, da je Janez drva že nasekal, torej sekal in nasekal na drugi, pasivni način. Drva so nasekana (delujoča oseba ni znana, važno je stanje).

Najkrajša je misel v stavku: Drva se sekajo. Takoj moramo povedati, da se tako ne smemo izražati, ker se sama ne morejo sekati in četudi bi dodali oziroma dopolnili stavek: Drva se sekajo s sekirjo, je tudi to še slabo, ker je sekira le predmet, orodje v rokah delujoče osebe.

No, marsikdo se bo vprašal, čemu toliko besed okrog tega. Pa si poskušajmo odgovoriti na to. Še prej pa si oglejmo ponovno oba primera:

Janez seka drva (aktivno).

Drva so nasekana (pasivno).

Na kateri način se najpogosteje izražamo? Prav lahko odgovorimo, da se tako ne smemo izražati, ker se sama ne morejo sekati in četudi bi dodali oziroma dopolnili stavek: Drva se sekajo s sekirjo, je tudi to še slabo, ker je sekira le predmet, orodje v rokah delujoče osebe.

Če se vrnemo k naši nalogi, naj takoj povem, da bomo nesumljivi z rabo pasivnega načina izražanja povsod tam, kjer tega ne bomo mogli opravičiti. Pa malo prelistajmo po časopisih.

»Denar, ki JE BIL PREDVIDEN za srečanje, naj bi namenili za onkološki inštitut.«

Novica je živa in razveseljiva, saj so se velenjske žene odločile za ta korak ob 8. marcu. Oglejmo si to s slovnične strani. Pred seboj imamo dva stavka: Denar je bil predviden za srečanje (pasivno, ne poznamo delujoče osebe). Denar naj bi namenili za onkološki inštitut (aktivno, oui).

Bolje bi povedali tole zvezo stavkov takole: Denar, ki so ga predvideli za srečanje, naj bi namenili za onkološki inštitut.

»Namesto dosedanjih širokih in neučinkovitih krajevnih organizacij v večjih krajih, bodo v bodoče volili konference od 30 do 50 članov, KI BODO IZBRANI po delegatskem sistemu.«

Ker bo to izbiranje prav živo, bi to bolje povedali: ... članov, katere bodo izbirali po delegatskem sistemu. V tem stavku smo popravili tudi nepravilno rabo oziralnega zaimka ki. Ker mislimo na izbiro več oseb izmed množice, moramo v tem primeru rabiti oziralni zaimek kateri.

»Sicer pa je bila na dnevnem redu RAZPRAVA in SPREJETJE več odlokov.« Dopisnik se je kar dvakrat nerodno izrazil. Težko bi se namreč zadovoljili z novico, da je bila na dnevnem redu razprava, če vemo, da se to ni godilo na sodišču, pač pa, da so na skupščini občine Jesenice odborniki razpravljali o samoprispevku. Samostalni razprava bomo raje zamenjali z glagolom razpravljati, ker veliko boljše določa misel v stavku. Druga slabost je oblikovno enaka. Aktivni glagol bo dosti boljše izpopolnil zelo slab pasivni izraz. Pravilneje se bo stavek glasil: Potem, ko so odborniki živahno razpravljali, so sprejeli več odlokov.

Ker je podobnih primerov še zelo veliko, bomo o njih še večkrat govorili, sami pa se zavestno poskušajmo izogibati takemu izražanju.

Kakovostna predavanja in zanimivi izletii PD Jesenice

Z zadnjih dveh zanimivih in kvalitetnih planinsko alpinističnih predavanj, ki jih je pripravilo Planinsko društvo Jesenice, so se vračali poslušalci in gledalci iz dvorane Delavskega doma zadovoljni in navdušeni. Večina je izražala želje, da se taka in podobna predavanja še organizirajo.

Stane Belak-Štrauf je v besedi in sliki povedal in ilustriral z diapozitivi, kaj vse

zmorejo naši vrhunski alpinisti, himalajci v najtežjih zasneženih in v led ukovanih stenah. Inž. Peter Ščetin pa je jeseniško planinsko občinstvo seznanil z lepoto, znamenitostmi in zanimivostmi Turčije, Irana, Pakistana in Hindukuša, kjer so v preteklem letu gorenjski alpinisti skupaj s pokojnim Zvonetom Koflerjem in Jankom Ažmanom, dosegli pomemben uspeh z novo, slovensko prvenstveno smerjo na 7400 metrov visoki Istor-O-Nal, Konjsko podkev, ki ima visoko ceno tudi v okviru svetovnega alpinizma.

V nadaljevanju priprav košarkarjev - dva nova poraza

Košarkarji Jesenic so v sredo, 1. marca gostovali v Škofji Loki, kjer so v nadaljevanju gorenjske košarkarske lige izgubili proti ekipi Kroja z rezultatom 70:50.

Jeseniško moštvo je kljub vestnim pripravam v hudi krizi. Ta kriza je povsem razumljiva, kajti moštvo ni bilo popolno že od tekme s Triglavom. Sedaj pa se v jeseniške vrste vriva še nervoza, ki se kaže predvsem na tekmah, ko se igralci hitro sprejo zaradi malenkosti.

V nedeljo je na Jesenicah gostovala vrsta Tolmina. Tudi na tej tekmi so se ponovile vse dosedanje napake. Naši so pričeli izredno in z izrednim tempom je našim

uspelo povedi celo za sedemnajst točk. V drugem delu pa so zaigrali tako slabo, da so svojo prednost zapravili in tekmo izgubili z rezultatom 81:89.

V predtekmi pa so se prvič v letošnji sezoni predstavili tudi mladinci Jesenic. Mladi igralci, katere je v letošnji sezoni zopet prevzel Mitja Benedičič, so igrali proti svojim vrstnikom iz Tolmina. Gostje so sicer slavili zmago, toda z igro mladincev smo lahko popolnoma zadovoljni. Rezultat tekme je bil 39:65.

Pripomniti moram, da so mladinci igrali brez sovrstnikov, ki igrajo v prvem moštvu in je rezultat popolnoma zadovoljiv. Br

Slabo tudi v pokalu

Jeseniški hokej doživlja letos čudna nihanja. Po slabi igri, pa če tudi samo v razdobju treh dni, Jeseničani zaigrajo spet dobro. Povratno srečanje z moštvom Partizana v tekmovalju za Jugocup pa vseeno za zahtevne gledalce ni prineslo tistega užitka zaradi katerega je prišla večina gledalcev v dvorano Podmežakljo misleč, da bodo videli »preluskano« mrežo gostov. Kljub visoki zmagi pa so domačini v začetku srečanja preživljali hude trenutke, saj bi gostje lahko vodili že z 2:0. Še novega presenečenja gostje seveda niso mogli pripraviti in po prikazani igri za dobre poznavalce hokeja še vedno ostane odprto vprašanje, kako je Partizanu sploh uspelo zmagati v Beogradu?

Po uvrstitvi v finale je za jeseniško moštvo nastopila nova preizkušnja moči v hali Tivoli. Slutnje, da je Olimpija ta čas v odlični formi: in doma izredno močna, so se uresničile. Moštvo je srečanje gladko izgubilo in po prikazani igri ni spominjalo na moštvo, ki je bilo dolga leta strah in trepet vsem nasprotnikom. Kriza, ki je še resno načela homogenost moštva je boleča in gledalci težko sprejemajo udarec za udarcem, predvsem pa tihe opozicije v hali Tivoli, na katero so bili navajeni prav Ljubljanci polnih 15 let. Povratno srečanje na Jesenicah verjetno ne bo prineslo nič drugega kot samo borbo za prestiž, saj je skoraj nemogoče, da bi zaradi precejšnje prednosti v golih, gostje izpustili iz rok še drugi pokal.

Novosti v jeseniški knjižnici (9)

159.964.2

FREUD Sigmund. Odabrana dela Sigmunda Frojda. Novi Sad 1969. 8 knj. — Edicija prinaša naslednja dela očeta psihoanalize:

I. Psihopatologija svakodnevnog života.

II. Uvod u psihoanalizu.

III. Dosetka i njen odnos prema nesvesnom.

IV. O seksualnoj teoriji.

V. Iz kulture i umetnosti.

VI. in VII. Tumačenja snova.

VIII. Autobiografija.

159.964.2

LAGACHE Daniel. Daniel Lagache: Psihoanaliza. Zagreb 1970. 144 str.

159.964.2:7.01

KRIS Ernest. Ernest Kris: Psihoanalitička istraživanja u umetnosti. Beograd 1970. 368 str. (Misao i dileme.)

Vsebina: I. Uvod. II. Umetnost umobolnika. — III. Komično. — IV. Problemi literarne kritike. — V. Psihologija kreativnih procesa. (Predgovor: Vojislav Matić.)

Sezona planinsko alpinističnih predavanj se s prihajajočo pomladjo bliža h kraju. Kmalo bo Planinsko društvo Jesenice s svojim alpinističnim odsekom začelo pripravljati koledar zanimivih množičnih planinsko alpinističnih izletov v domače in tuje gore.

Za zaključek sezone predavanj bo v sredo, dne 15. marca, ob 19. uri predaval v veliki dvorani Delavskega doma na Jesenicah inž. Rudi Rajar o naši prvi alpinistični odpravi na norveške Lofote. Predavatelj je mojster lepe planinske besede in čudovite, kakovostne barvne planinske fotografije. Organizatorji letošnjega zadnjega planinsko alpinističnega predavanja so prepričani, da bodo poslušalci in gledalci zadovoljni in navdušeni.

Našo prvo plezalno alpinistično odpravo na norveške Lofote je v preteklem letu odlično pripravilo in izvedlo Akademsko planinsko društvo iz Ljubljane. Sedem najboljših plezalcev in alpinistov je odprlo novo stran in napisalo nove vrstice v planinsko alpinistični zgodovini enkratnih Lofotov, kjer se razprostirajo številni fjordi, nad njimi pa kipi v nebo morje edinstvenih zasneženih in v led ukovanih vrhov v višini 1035 m tik nad samim morjem.

Predavatelj bo z besedo in sliko približal potovanje sedmih alpinistov iz Ljubljane prek vse Evrope na daljne Lofote. Predavanje bo še prav posebno zanimivo za vse ljubitelje in obiskovalce gora, ker so plezalci in alpinisti plezali na vrhove prek sten v polnočnem soncu. Vsi udeleženci so na tej naši prvi alpinistični odpravi na Lofote opravili pomembno pionirsko delo in častno predstavili tam daleč na severu visoko našega vrhunskega alpinizma.

Na to zadnje zanimivo planinsko alpinistično predavanje na Jesenicah so toplo vabljeni vsi dosednji obiskovalci s svojimi prijatelji in znanci.

Kaj bomo gledali v kinu

Kino RADIO

11. in 12. marca franc. barvni film MEČ ZA BRANDOA, v režiji Alfi Kalthabiano, v gl. vlogi Pool Winston, ob 17. in 19. uri.

13. marca amer. barvni film Z MOJO ŽENO PA NE, v režiji Norman Panama, v gl. vlogi Tony Curtis, ob 17. in 19. uri.

14. in 15. marca amer. barv. film EDINA IGRA, v režiji George Stevens, v gl. vlogi Elizabet Taylor, ob 17. in 19. uri.

16. marca franc. barvni film JUDOKA TAJNI AGENT, v režiji Pierre Zimmer, v gl. vlogi Jean-Claude Berge, ob 17. in 19. uri.

17. marca amer. barvni film LJUBIM SVOJO ŽENO, v režiji Mel Stuart, v gl. vlogi Elliot Gould, ob 17. in 19. uri.

18. marca amer. barv. film SAMSON IN DALILA, ob 17. in 19. uri.

Kino PLAVŽ

11 in 12. marca amer. barv. film EDINA IGRA, ob 18. in 20. uri.

13. in 14. marca franc. barvni film MEČ ZA BRANDOA, ob 18. in 20. uri.

15. marca franc. barvni film JUDOKA TAJNI AGENT, ob 18. in 20. uri.

16. in 17. marca špan. barv. film LEPI SPOMINI, ob 18. in 20. uri.

18. marca ital. špan. CS barvni film JAMAJKA SMRT NE IZBIRA SREDSTEV, ob 18. in 20. uri.

Kino DOVJE MOJSTRANA

11. marca ital. film SIGURNOST IN VERJETNO.

12. marca amer. barv. film POVRNITEV SEDEM VELIČASTNIH.

15. marca franc. barv. film MEČ ZA BRANDOA.

18. marca špan. barv. film LEPI SPOMINI.

Kino KRANJSKA GORA

11. marca amer. barv. film LJUBEZENSKA ZGODBA.

12. marca špan. barv. film LEPI SPOMINI.

14. marca amer. barv. film Z MOJO ŽENO PA NE.

16. marca amer. barv. film EDINA IGRA.

18. marca franc. barv. film MEČ ZA BRANDOA.

Kino DELAVSKI DOM JAVORNIK

11. marca amer. barv. film VRNITEV SEDEM VELIČASTNIH, ob 19. uri.

12. marca amer. barv. film Z MOJO ŽENO PA NE ob 17. uri.

12. marca amer. barv. film LJUBEZENSKA ZGODBA, ob 19. uri.

15. marca špan. barv. film LEPI SPOMINI, ob 19. uri.

18. marca amer. barv. film EDINA IGRA, ob 19. uri.

Mladinske predstave: amer. film Stanlio in Olio na divjem zahodu:

Kino RADIO 11. marca ob 15. uri.

Kino DELAVSKI DOM JAVORNIK, 11. marca ob 17. uri.

Kino PLAVŽ, 12. marca ob 10. uri.

Vabljeni!

Gledališče

PETEK, 10. 3. 1972 ob 19. uri P. Ustinov: KOMAJ DO SREDNJIH VEJ — Komedi-ja v treh dejanjih — Zaključena predstava za tovarniško konferenco ZM železarne Jesenice.

SOBOTA, 11. 3. 1972 ob 19.30 Koncert ansambla MLADI LEVI s pevci.

NEDELJA, 12. 3. 1972 ob 15.30 P. Ustinov: KOMAJ DO SREDNJIH VEJ — Komedi-ja v treh dejanjih.

TOREK, 14. 3. 1972 ob 19.30 SHOW LJUPKE DIMITROV-SKE IN ANSAMBLA »NOVI FOSILI«.

ZAHVALA

Ob težki in boleči izgubi dragega moža, očeta in brata

VALENTINA RABIČ

se najtopleje zahvaljujemo vsem, ki so nam izrekli sožalje, se poslovali od njega, darovali cvetje in vence ter ga spremili na zadnji poti. Posebno se zahvaljujemo sodelavcem obrata transportni oddelek in dobrim sodelavcem za vso pomoč. Iskreno se zahvaljujemo govornikom Pavlu Pogačniku, Francu Kalanu in Jožetu Klinarju za poslovalne besede, godbi za žalostinke in voznikom osebnih avtomobilov za dragoceno uslugo.

Zalujoči: žena Vida, sinovi Grega, Zdravko, Sašo, hčerka Breda in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob izgubi dragega očeta in starega ata

JANEZA CERNE

se iskreno zahvaljujemo njegovim sodelavcem iz transporta-kurilnica za venec in ostalim darovalcem vencev in cvetja. Vaščanom iz Zgornjih Gorij se zahvaljujemo za vso pomoč v dneh težke izgube, godbi in pevcem za žalostinke, govorniku za poslovalne besede ob odprtem grobu, gasilcem pa za častno spremstvo na zadnji poti. Iskrena hvala vsem, ki so nam izrekli sožalje, sočustvovali z nami, in ga spremili na njegovi zadnji poti.

Zalujoči: žena Ivana, sinova in hčerke ter ostalo sorodstvo

NAMESTO VENCA — ZA ONKOLOŠKI INŠTITUT

Namesto venca za grob upokojenega pokojnega sodelavca Alojza Razingerja, so sodelavci iz obrata plinske in vodne energije poklonili 200 dinarjev za onkološki inštitut v Ljubljani.

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru Javornik I in tovarniškemu odboru osnovne organizacije sindikata Železarne se iskreno zahvaljujemo za denarno pomoč, ki nama je bila med bolovanjem dobrodošla.

Emis in Adam Crnovič

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru upravnih služb za darilo in sodelavkam za obisk, iskrena hvala.

Hedvika Škrjanc

ZAHVALA

Po dolgoletnem službovanju v elektro delavnici železarne Jesenice, se ob upokojitvi zahvaljujem celotnemu kolektivu za uspešno sodelovanje in poslana darila, prav tako pa se zahvaljujem vodju obrata tov. Slavku Tuma.

Zahvaljujem se tudi za lep poslovalni večer v Kazini. Želim, da to ne bi bilo naše dokončno slovo in bom vesel vsakega srečanja s sodelavci.

Zdravko Kragl

OBJAVA

Stanovanjsko podjetje Jesenice ponovno obvešča, da prodaja na Koroški Beli za osnovno šolo enodružinske vrstne hiše, ki jih bo gradilo splošno gradbeno podjetje Gorica iz Nove Gorice.

Nekaj vrstnih hiš bo dograjenih že konec leta 1972, ostale pa v letu 1973.

V enonadstropnih hišah so štirisobna stanovanja z vsemi pritliklinami, garažo in individualnim centralnim ogrevanjem. K objektu pripada tudi del zemljišča s komunalno urejeno okolico.

Interesenti lahko kupijo vrstno hišo, zgrajeno do dokončane 3 gradbene faze vključno s komunalno urejeno okolico ali pa gotovo (ključ v roke).

Vse podrobnejše informacije dobijo interesenti na Stanovanjskem podjetju Jesenice, Titova 18 — pritličje, soba št. 2, vsak ponedeljek in petek od 6. do 10. ure in v sredo od 12. do 16. ure.

Stanovanjsko podjetje Jesenice bo skupno s posameznim kupcem in njegovo delovno organizacijo in banko poiskalo možnosti za nakup hiše.

Vabimo tudi interesente, ki se v jeseni 1971 niso mogli dokončno odločiti za nakup, da se ponovno javijo na Stanovanjskem podjetju.

OBVESTILO

Odbor Društva upokojencev Javornik — Koroška Bela, obvešča vse svoje člane, da bo

OBČNI ZBOR

društva v sredo, dne 15. marca t.l. ob 15. uri popoldne v Domu upokojencev na Javorniku.

Po občnem zboru bo krajši program pevskega zbora upokojencev. Tudi zaplesali bomo če bo komu do tega, ter zapeli še po starem.

Poročila bodo zanimiva z ozirom na opravljeno delo v preteklem letu. Še posebno prosimo člane, naj iznesejo svoje poglede na problematiko sedanjih upokojencev. Udeležite se polno številno. Nasvidenje!

PRODAM STANOVANJE

NA JESENICAH PRODAM DVOSOBNO STANOVANJE Z VRTOM IN GARAZO. NASLOV DOBITE NA UREDNIŠTVU ŽELEZARJA.

ZAHVALA

Kolektivu prodajnega in fakturnega oddelka ter analize tržišča, se iskreno zahvaljujem za izročeno darilo ob obisku na domu.

Ob tej priliki se zahvaljujem tudi sindikalnemu odboru upravnih služb za denarno nakazilo ob dnevu žena.

Jelka Gogala

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru adjuštaža štel na Javorniku se iskreno zahvaljujem za darilo, ki sem ga prejel ob upokojitvi. Vsem sodelavcem želim veliko delovnih uspehov na delovnih mestih.

Franc Potočnik

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru upravnih služb, se zahvaljujem za prejeti denar ob 8. marcu — dneva žena

Darinka Lahajnar, Marija Košir, Zdenka Žerjav, Danica Kokošinek, Fanika Smolej.

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru livarne in modelne mizarne se zahvaljujem za denarno pomoč, ki mi je bila ob moji nezgodji zelo dobrodošla.

Peter Danilovič

ZAHVALA

Tovarniškemu odboru osnovne organizacije sindikata Železarne se iskreno zahvaljujem za denarno pomoč.

Rozalija Ostrun, žebljarna

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru upravnih služb se najlepše zahvaljujem za denarno darilo ob prazniku dneva žena.

Tončka Janša, TS-Operativa novogradenj

ZAHVALA

Čistilke iz strojne delavnice se GPŽ zahvaljujem za pozornost in darilo ob 8. marcu — dnevu žena.

MEČ ZA BRANDOA je filmska zgodba, v kateri za spremembo govorijo meči v boju za dekleta. Film je na sporedu v naših kinematografih

Prvenstvo Železarne v sankanju Mladi so tekmovali

Ceprav je v dolini močno deževalo, se je v nedeljo, 5. marca, zbralo v prostorih hotela dom Pod Golico v Planini pod Golico, ki je hkrati kazala pravo podobe zime z močnim sneženjem, 90 udeležencev letošnjega prvenstva Železarne v sankanju. Od tu so odšli proti domu tabornikov »Pri Fencu«, kjer je bil start letošnjega prvenstva in od koder je potekala 450 m dolga tekmovalna proga s ciljem pri Betelu. Zaradi kratke dolžine proge je bilo določeno, da jo morajo vsi udeleženci prvenstva prevoziti dvakrat. Starterju se je prijavilo pet žensk, 27 moških nad 40 let starosti in 58 moških do 40 let starosti. Izmed lanskoletnih zmagovalcev ni bilo na startu Mare Jasene, HVŽ, pri ženskah in Janeza Megliča, martinarna, pri moških nad 40 let starosti, ki je poškodovan še od prvenstva slovenskih železarn, svoj naslov je branil le Peter Danilovič, HVŽ, pri moških do 40 let starosti.

Po prvi vožnji so bile pri ženskah najboljši: Vladimira Sodja, upr. sl. — 1.12.0, Neda Oblak, upr. sl. — 1.15.8 in Zinka Gašperin, HVŽ — 1.17.6, pri moških nad 40 let starosti je prepričljivo vodil Peter Prevc — HVŽ, s časom 0.51.7 in s tem časom postavil tudi najboljši čas dosežen v eni vožnji tekmovalja v vseh tekmovalnih skupinah. Za njim so se uvrstili Jože Noč, elektrotoplotni oddelek — 0.53.9, Franc Šteblaj, SV — 0.54.4, Stane Horvat, jeklovlek — 0.55.2 in Janez Smolej, livarna — 0.57.1. Pri moških do 40 let je po prvi vožnji prav tako prepričljivo vodil Tone Klinar, HVŽ s časom 0.51.8, oziroma za 0,1 sek.

slabšim časom, kot ga je dosegel Prevc pri moških nad 40 let starosti, pred Pavlom Razinger, SV — 0.53.3, Dominikom Soklič, martinarna — 0.53.4, Stankotom Klinar, HVŽ — 0.54.0 in Francem Razinger, SV — 0.54.1.

V drugi vožnji so vozili vsi udeleženci v vsaki tekmovalni skupini v obrnjenem vrstnem redu. Ta vožnja pa je prinesla bistvene spremembe v končni razvrstitvi najboljših, razen pri ženskah, kjer je Sodjeva s solidno vožnjo in časom 1.12.3 zadržala vodeče mesto, Oblakovo pa je na drugem mestu zamenjala Gašperinova, HVŽ, ki je v tej vožnji dosegla čas 1.08.4, najboljša v drugi vožnji pa je bila Klinarjeva, upr. sl. s časom 1.04.1, kar pa ji je v končni razvrstitvi zadoščalo za tretje mesto. Pri moških nad 40 let starosti si je zagotovil zmago v končni razvrstitvi z enakim časom kot v prvi vožnji Franc Šteblaj — SV, medtem ko je vodeči Prevc s časom 1.00.1 pristal šele na četrtem mestu. Največji premiki so bili po drugi vožnji pri moških do 40 let starosti, kjer si je s časom 0.53.8 zagotovil zmago četrtouvrščen Stanko Klinar — HVŽ, drugo mesto pa si je s časom 0.52.2 zagotovil Janez Robič, valjar, ki je bil v tej vožnji med vsemi udeleženci najboljši.

KONČNI VRSTNI RED:

ŽENSKA:

1. Vladimira Sodja, upr. sl. — 2.24.3, 2. Zinka Gašperin, HVŽ — 2.26.0, 3. Tončka Klinar, upr. sl. — 2.26.3

MOŠKI NAD 40 LET

1. Franc Šteblaj, SV — 1.48.8, 2. Jože Noč, el. topl. odd. — 1.50.7, 3. Stane Horvat, jeklovlek — 1.51.6, 4. Pe-

ter Prevc, HVŽ — 1.51.8, 5. Gasser Franc, dipl. inž., SV — 1.54.5

MOŠKI DO 40 LET STAROSTI:

1. Stanko Klinar, HVŽ — 1.47.8, 2. Janez Robič, valjar, na žice 1.49.5, 3. Edi Dobravec, upr. sl. — 1.49.6, 4. Pavel Razinger, SV — 1.50.2, 5. Drago Dokl, martinarna — 1.51.3

EKIPNO:

ženske: 1. Upravne službe — 7.21.3 (edina ekipa) moški nad 40 let: 1. Strojno vzdrževanje — 5.48.3, 2. Livarna — 6.01.4, 3. Martinarna — 6.25.3, 4. Javornik I — 6.51.4, 5. Upravne službe — 6.51.5

moški do 40 let: 1. HVŽ — 9.26.0, 2. Martinarna — 9.42.8, 3. Strojno vzdrževanje — 9.51.8, 4. Strugarna valjev, 5. Upr. službe, 6. Jvk. I.

Na letošnjem prvenstvu je zadnjikrat sodeloval kot aktivni član našega kolektiva veteran sankacev in marljivi športni delavec Matevž Klemenc iz martinarne, ki je kljub svojim letom dosegel skupni čas 1.54.9 in s tem zasedel v skupini starejših moških odlično šesto mesto, v drugi vožnji pa je dosegel drugi najboljši čas 0.55.6.

Tekmovalje je bilo v izvedbi sankakega kluba SD Jesenice, kateremu je kljub vsem težavam v vremenom in snegom le uspelo pripraviti ustrezno tekmovalno progo. Na zaključni slovesnosti z razglasitvijo rezultatov in pravkov železarne Jesenice v sankanju za leto 1972, ki je bila v hotelu Dom Pod Golico, je darila in pokale posameznikom kot ekipam izročil član izvršnega odbora TO OO sindikata železarne Jesenice Mirko Zupan. J. J.

V preteklih dneh so se mladinke in mladinci Železarne pomerili na več športnih področjih.

V petek, 3. marca, je športna komisija pri TK ZM Železarne organizirala tekmovalje med sodelavci iz samskih domov v streljanju z zračno puško. Osnovni namen tega srečanja je bil razgibati mlade v teh domovih. Ti mladinci v prostem času res nimajo kaj početi in jim takšno udejstvovanje nedvomno koristi. Zato ni čudno, da se jih je za tekmovalje prijavilo okoli 50. Sodelovali so v glavnem le takšni, ki se na streljanje bolj malo spoznajo. Zato nekateri niso zadeli niti tarče. V glavnem pa so bili zadovoljni in so bili pripravljeni še sodelovati.

Rezultati — posamezno: 1. Milan Pribak, 85 krogov — kadrovski dom, 2. Penča Tetanasov, 83 krogov — kadrovski dom, 3. Branko Alt, 70 krogov — samski dom Sava, 4. Vehid Hamzić, 67 krogov — kadrovski dom, 5. Idriz Čatič, 67 krogov — kadrovski dom.

Ekipno: 1. Kadrovski I (349 krogov, v postavi Pribak M., S. Dimitrov, P. Tetanasov, V. Hamzić, I. Čatič), 2. Kadrovski II (224 krogov), 3. Sava (192 krogov).

V soboto je bilo tekmovalje v kegljanju na asfaltu za dekleta v počastitev dneva žena. Udeležba pa je bila dokaj slaba, saj so se pomerile mladinke iz štirih obratov. Tekmovalo je 12 tekmovalk.

Najboljše med njimi so bile:

1. Ančka Fabjan, soc. zdrav. služba, 195 kegljev 2. Ivanka Špehonja, soc. zdrav. služba, 180 kegljev, 3. Milka Rahor, žebljarna, 179 kegljev.

Ekipno pa so bile najboljše tekačice, druga je ekipa soc. zdrav. službe in tretja žebljarna.

Naslednji dan v nedeljo pa je bilo dopoldne v Planini pod Golico tekmovalje v sankanju. Tekmovalje je veljalo za sindikalno prvenstvo Železarne, hkrati pa tudi za mladinsko. Mladih tekmovalcev, med njimi le dve mladinki je bilo okoli 20. Pomerili so se v dveh vožnjah, tako kot vsi ostali tekmovalci.

Rezultati — mladinci: 1. Bogo Šolar, jeklovlek, 2. Alojz Noč, martinarna, 3. Janez Valant, Javornik I.

Mladinke: 1. Zdenka Gašperin, HVŽ, 2. Anica Čerin, HVŽ.

Ekipno: 1. Javornik I, 2. HVŽ.

V torek, 7. marca, pa so se pomerili mladi šahisti v ekipnem tekmovalju. Nagrajeni pa so bili tudi najboljši posamezniki. Sodelovalo je pet ekip, ki so se uvrstile:

1. TSS, 9 točk (Zaimovič M., Bukudur B. in Babič J.), 2. MIŠ, 8 točk, 3. Samski

dom Sava, 4. HVŽ, 5. Kadrovski dom.

Med posamezniki je največ točk za svojo ekipo pribral Zvonko Kocjan — ZIC, drugi je bil Janez Babič — TSS, tretji pa Mišo Zaimovič — TSS.

Na vseh tekmovaljih je bilo opaziti, da je število udeležencev premajhno. Največkrat so to mladi iz enih in istih obratnih aktivov, t. j. iz aktivov, kjer odbori vsaj malo delajo. Zato bo v bodoče treba poskrbeti, da bo udeležba še večja.

L.

Tolmin : Jesenice 2 : 0

Drugo prijateljsko nogometno tekmo v pripravah za pomladansko sezono so nogometaši Jesenice odigrali v Tolminu z istoimenskim moštvom. Po kislem vremenu in razmočenem igrišču so naši igralci po navodilih trenerja takoj v začetku prišli v napad in zanesljivo prevzeli pobudo. Takoj v začetku igre je no uspešnem prodoru česno krilo Karahodžič imel lepo priložnost, vendar je njegov slabo odmerjen strel iz neposredne bližine vratar branil. Domačini so s hitrimi protinapadi poskušali dobiti vrzel v jeseniški obrambi. V 20. minuti iz prostega strela preidejo v vodstvo z 1:0. Po tem голу so Jeseničani vse svoje moči usmerili v napad, vendar ne uspejo izenačiti, čeprav imajo številne priložnosti, ki jih napadalci zaradi neiznajdljivosti niso izkoristili.

V prvi minuti drugega dela igre so domačini izkoristili napako obrambe in nepazljivost vratarja Kovačevića, ki je zamenjal Kukeca in prišli v vodstvo z 2:0. Poleg golmana je trener inž. Alibegović v drugem polčasu zamenjal še tri igralce, da bi izboljšal učinkovitost napada, ki je še naprej ustvarjal zlepe priložnosti, ki pa so ostale neracionalizirane. Najlepšo priložnost je v 75. minuti igre ponovno imel hitri napadalec Karahodžič. Sam se je znašel kakih pet metrov pred golmanom Tolmina, toda njegov strel je šel mimo vratnice.

Kljub porazu so Jeseničani zadovoljili in zaigrali dosti boljše kakor v Novi Gorici. Posebno dobro je zaigrala obramba, v kateri so dominirali zelo sigurni Ljušič ter igralci iz mladinskega moštva, Trobič in Pamič.

V Tolminu so igrali: Kukec (Kovačević), Trobič, Lukančič (Ilijevski), Kralj, Ljušič, Pamič, Karahodžič, Senkinc, Kačar (Jereb), Komel, Noč (Mareš) M. C.

Medveščak : Kranjska gora 5 : 6

Svojo četrto prijateljsko tekmo in verjetno zadnjo v te hokejski sezoni so mladi hokejisti Kranjske gore odigrali v Zagrebu s sovrstniki HK Medveščak in tekmo nepričakovano dobili z rezultatom 6:5. Domači hokejisti so dobro začeli in zelo hitro do-

segli dva gola. Kazalo je že na katastrofo hokejistov Kranjske gore, saj so domačini zaključili prvo tretjino z 2:0. V drugi tretjini se je situacija spremenila, gostje so prevzeli igro v svoje roke in po boljši igri povedli z 3:2. V tretji tretjini je bila

igra izenačena. Pred obema goloma so se vrstile priložnosti, nasprotnika pa sta se menjavala v napadih. Proti koncu tekme je imelo moštvo Medveščaka nekaj več od igre, nespretnosti domačih napadalcev pa gre zasluga, da se je tretja tretjina končala neodločeno 3:3.

Moštvo Medveščaka je igralo borbena in prizadevno. Tudi mladi Kranjskogorci so dali vse od sebe, čeprav jim je bila ob koncu srečanja tudi športna sreča naklonjena. Trener moštva Trebušak je dejal, da je z igro svojih varovancev popolnoma zadovoljen in da zmaga nad Medveščakom, letošnjim mladinskim vicešampionom Jugoslavije, predstavlja velik uspeh.

Gole za Kranjsko goro so dosegli: Pristov 3, Berlisk 2 in Klemenc enega.

V predtekmi so pionirji Kranjske gore zasluženo premagali svoje sovrsstnike iz Zagreba s 7:1.

M. Cimirotić

Slovensko moštveno prvenstvo v kegljanju na ledu

V torek, 29. februarja je bil v športni dvorani na Jesenicah, zaključni del tekmovalja v kegljanju na ledu — moštveno za prvenstvo Slovenije 1972. Na prvenstvu je tekmovalo 11 moštev iz štirih klubov.

Najbolj zanimivo tekmovalje je bilo med balinarskim klubom Jesenice in Jesenice — Murka, kjer je o prvaku odločal količnik.

Rezultati:
1. Balinarski klub Jesenice — 30 točk — količnik 1.994 (Rozman F., Pulec, Kapus, Plesničar, Grabner);

2. Jesenice Murka — 30 točk — količnik 1.935 (Drinovc, Klinar, Božič, Kobler, Sodja);

3. Bled — Milan Kokalj — 22 točk — količnik 1.062 (Kokalj, Piber, Vovk, Kašenina, Pogačar);

4. Jesenice — Rozman — 22 točk — količnik 1.026 (Rozman J., Hafner, Kozjek, Kozamernik);

5. Jesenice — Sotlar — 21 točk — (Sotlar L., Sotlar M. st., Sotlar M. ml., Šapek, Šolar B.) itd.

D. E.

MALIGNO OBOLENJE ŽENSKÉ DOJKE

Zdravstvena priloga

Dr. Aleksander Rjazancev

»Zgodnje zaslutnje,
zgodnje spoznanje,
zgodnje ustrezno
zdravljenje
in zgodnje prepreče-
vanje raka in sarkoma
naj bo temeljna in
načrtna pot v boju
proti zlu človeštva«

malne citoplazme se poveča jedro. Jedro rakove celice kaže med vsemi malignimi celicami največje spremembe. Preoblikovano jedro dobi tudi spremenjeno jedrno membrano, ki je zažeta, nagubana in zadebeljena. V rakovem tkivu najdemo v posameznih celicah včasih več jeder in nepravilno razporeditev kromosomov ter številna jedrca, ki jih imenujemo mitohondriji.

4. rast bule je infiltrativna in destruktivna
5. možni so recidivi

A

Benigne bule

1. bule so ostro omejene s kapsulo
2. rast je počasna, metastaz ni
3. prodora v ožilje in okolico ni
4. izvajajo mehanični pritisk na svojo okolico
5. recidivov ni

Uvod:

Zdravstveno prilogo sem napisal za naše delavke z namenom, da bi bile do sebe bolj kritične in seznanjene z malignimi obolenji dojke.

Pri prvih in preventivnih pregledih je ženam tako težko odstraniti nedrček, da bi zdravnikove oči ne videle nekaj kar je bolj razvitega kot pri moških. Razumljivo, da nihče rad ne kaže tistega kar je zakrito, toda iz zdravstvenih razlogov je to nujno zlo.

Po ženski logiki bi smel zdravnik pogledati ali celo potipati dojko šele tedaj, ko bi žena sama opazila na dojki neko spremembo ali občutila bolečino v njej. Zal je to včasih že prepozno in obolenja dojke je na vpogled neštetim zdravstvenim delavcem. Tedaj pa želja po ozdravitvi premaga sramežljivost.

Res pa se je nerodno razgaliti pred zdravnikom, če je žena polna modric po tepežu ali po seksualno-sadističnem prisesevanju bradavic in okolice. Povedati je treba, da je to zelo nevarno in da naj kaj takega zdravnik v svoji praksi čim manjkrat vidi.

Rak in sarkom pomenita za ženo hudo telesno in duševno obremenitev, zato skušamo s preventivnimi pregledi in različnimi metodami ugotovljati začetna bolezenska znamenja. Vsekakor je bolje v začetnem štadiju izgubiti dojko, kot pa umreti s hudimi bolečinami.

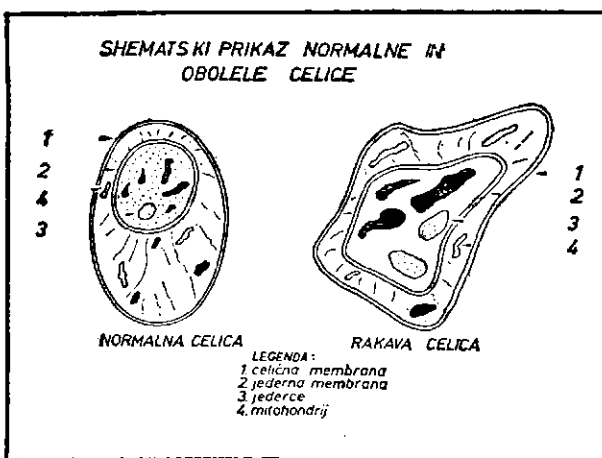
Neozdravljeni primer »insanabilis« so hud medicinski in socialni problem, ki ga ni mogoče zamenjati, ampak moramo storiti vse, da bolezen poteka v mejah, ki so za bolnico in okolico znosne. Človeška čustva ne odtehtajo vsega gorja, potrebno je več; imeti vero v bodočnost, da bodo danes neozdravljive bolezni, jutrišnji dan ozdravljive.

Maligne tvorbe

Maligna tvorba je v normalnem organizmu tuje tkivo. Tako tkivo je nepotrebno zlo, ki nastane na račun nebrzdanega razmnoževanja celic ene vrste brez vzroka in nekontrolirano.

Že dolgo je znano, da rak nastane iz krovne tkiva, sarkom pa iz vezivnega t. j. opornega tkiva. Tkivo eno kot drugo je sestavljeno iz živih celic, ki so sestavljene iz določenih gradbenih elementov.

Maligna celica ima sposobnost, da se vrine med zdrave celice, pri čemer jih s posebnimi snovmi (encimi) uniči, to pa pomeni smrt za gostitelja. Prva spočeta maligna celica rojeva sebi enake potomke, ki žive na račun zdravih celic. Maligna celica se ne more spremeniti nazaj v normalno zdravo celico, zato pravimo, da je pot ireverzibilna. Celice malignega tkiva je možno s posebno tehniko barvanja pod mikroskopom ločiti od zdravih celic. Tumorske celice so različne velikosti, tako najdemo prave velikane in pritlikavke. Celice niso samo različne velikosti, temveč so tudi različno oblikovane, kljub temu, da izhajajo iz istega tkiva. Pri celicah gre torej za nenormalno porušeno odnos med citoplazmo in jedrom. Na račun nor-

Normalna celica, ki je sestavni del, katerega-koli tkiva se sestoji iz gostejšega jedra in redkejši citoplazme. V celičnem jedru je beljakovinski hromatim. Iz hromatima nastanejo pri delitvi žive celice kromosomi, ki prenašajo dedne lastnosti z matične celice na potomke. Celice človeškega telesa imajo 48 kromosomov, spolne celice pa polovico manj. V citoplazmi, ki je skoraj tekoča pa se nahajajo organske in anorganske snovi ter voda. Zunanja plast citoplazme je zgoščena v celično membrano, skozi katero se izmenjavajo snovi v celice s snovmi izven nje t. j. medceličnini.

V bolnem organizmu t. j. rakovem ali sarkomskem se strukturna zgradba in skladnost med celicami poruši do take meje, da nastopi popoln nered. Maligne celice se neprestano delijo, pri čemer se ustvari skupek celic, ki prodira v zdravo tkivo. Na mestu primarnega tkiva nastane bulica, ki se pozneje spremeni v ranico ali čir.

Maligne celice morejo zaradi okvar ožilja in mehovnic, ki jih v dojki ni malo, preiti na druga mesta, ki jih imenujemo sekundarna gojišča ali metastaze. Osnovno pravilo glede metastaziranja je, da sarkom metastazira po krvnih žilah, rak pa po mehovnicah. Metastaze, to so zasevki matične bule z nezmanjšano prodorno močjo v okolico to so jetra, pljuča, rebra, mrena in kosti.

V mnogih primerih so metastaze močnejše izražene kot v primarno obolenem malignem področju. Primarnega gojišča skorajda ni, sekundarna pa so velika in razdrobljena daleč naokrog. Prvotno se rakave celice razmnožujejo v bezgavkah, nato pa jih preraščajo in se širijo v okolico. Na takih mestih so bezgavke močno povečane, trde, vendar neboleče pri otipavanju tako, da je le malo upanja na ozdravitev.

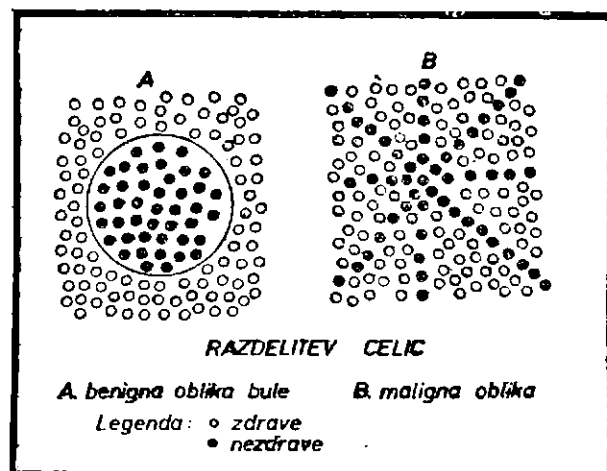
Hude okvare na dojki nastanejo še posebno tedaj, če se raku ali sarkomu pridruži še okužitev z bolezenskimi bakterijami. Rakasta ali sarkomska bula še hitreje razpada, njena materija pa še bolj intenzivno zastruplja celoten organizem.

Za razliko od benignih bul, ki se dajo operirati in niso življenjsko nevarne, vidimo naslednjo razliko:

B

Maligne bule

1. bule niso omejene s kapsulo
2. rastejo hitro v okolico in metastazirajo
3. celice prvotne bule prodirajo v ožilje

Razlika med bulami je očitna. Le v redkih primerih benigna bula preide v maligno, zato jih je potrebno večkrat kontrolirati.

Prekanzeroze (predrakovo obolenje)

Prekanceroze so take patološke spremembe tkiva, da iz njega vznikne rak. Najbolj poznan primer je cista, ki nastane iz mlečnih vodov dojke med 25 in 45. letom. Mlečni vodi se zapro zaradi razraščanja fibroznega tkiva. Običajno nastane cista v zgornjem, zunanjem kvadrantu izorima po urnem kazalcu med 9 in 12. Ciste so različnih dimenzij in so izpolnjene z bistro tekočino. Ugotavljanje cist je enostavno in hitro. Z navadno oskorno električno svetilko presvetlimo dojko v temnem prostoru. Tam kjer je cista, je dojka bolj prosojna in svetlejša.

Če je cista prekanceroza ali zgodnja stopnja raka, ni mogoče ugotoviti s presvetlitvijo dojke — to se ugotovi šele med operacijo.

Med prekanceroze štejemo krvavečo dojko, cistični adenom, Pegetovo in Reklinoovo bolezen.

Med prekanceroze dojke prištevamo tudi materina znamenja. Iz materinih znamenj je možno da nastane kožni rak. Posebno nevaren je črni kožni rak. Nastane iz temnejših rjavih in črnih materinih znamenj, katerih celice dobesedno podivjajo. Zlato pravilo je, da se materinih znamenj izogibljemo v tem smislu, da jih ne tarejo oblačila, da se jih ne praska ali z udarci poškoduje.

Med vsemi novotvorbami je najbolj nevaren »črni kožni rak«, ker metastazira v notranje organe in se hitro širi. Črni kožni rak povzroča prava razdejanja, veliko trpljenja in hitro smrt.

Žene z materinimi znamenji na dojki ali v neposredni okolici morajo še posebej paziti na eventuelne spremembe materinega znamenja. Kadar se materino znamenje poveča v višino ali širino, srbi, gnoji, krvavi ali spremeni barvo, se je nujno posvetovati z zdravnikom, drugače bo prepozno.

Vsak osebni in zdravniški pregled, ki odkrije zgodnje oblike predrakovega obolenja ali zgodnje oblike malignih tvorb, pomeni to najboljšo obrambo proti hudi skupini bolezni.

Kancerofobija

Kancerofobija je strah pred rakom. Ta strah ima globoke korenine, pri tistih ženah, ki so psihično labilne ali preveč sugestibilne. Včasih je takšna kancerofobija tako močna, da ženske vidno, telesno in duševno padajo. Živeti v nenehnem strahu ni enostavna stvar. Ženam z namišljenimi boleznimi raka, je potrebna nujna pomoč avtoritativnih ljudi. Primeri niso osamljeni in jih je treba hitro izolirati.

Reševanje takih primerov je nujno in upravljeno z dobro pripravljenimi zdravstvenimi predavanji, pregledi, in z zdravljenjem s pomočjo psihoterapije.

Pravočasno odkrivanje malignih tvorbo

Menda ni hujšega trpljenja kot ga povzroča neopreabilne maligne tvorbe. Glede na moralne, religiozne in juridične aspekte ne moremo ničesar storiti, da bi z evtanazijo — smrtjo iz usmiljenja, skrajšali trpljenje. Še vedno upamo, da bodo z nenehnim napredkom znanosti sčasoma izkoreninili strašne bolezni in omogočili bolnikom, zapisanim prerani smrti, ozdravitev in ponovno vrnitev med delovne ljudi. Ves problem je v tem, da ni jasnega prehoda iz zdravja v bolezen, ker so vse rakave in sarkomske bule iz mikroskopsko majhnih zasevkov. Bolezen je dolgo časa zastrta — med nastankom bolezni in prvimi zaznavnimi pojavi obstoja meddobje ali latentna doba.

Mnogi pa morajo žal umreti, včasih brez potrebe, ker se zavoljo nepoučenosti ali nespametnega strahu prepozno odločijo za kontakt in pogovor z zdravnikom.

Maligne bule so skušali zdravniki preprečiti že od nekdaj. Danes, ko imamo na voljo moderna raziskovalna sredstva, je to še veliko lažje. Važno je le, da žene pravočasno pridejo k zdravniku to se pravi, da je pravočasno odkrivanje raka in sarkoma odvisno od nje same.

Kadar bo naša žena toliko zdravstveno prosvetljena, da bo sama v borbi proti malignim tvorbam sodelovala, bo tudi zdravniška pomoč uspešnejša in rezultati vidnejši.

Umrljivost za rakom dojke bi se po vsej verjetnosti zmanjšala na polovico, če bi bile žene same reden opazovalec svojega telesa ter pravočasen zdravnikov pacient.

Odlašanje tukaj resnično ni na mestu.

Vse bule na dojki niso maligne tvorbe

V mnogih primerih doživljajo žene strah zaradi boleče in zatrdle dojke. Toda vsaka bolečina in zatrdlina v dojki še ne pomeni, da gre za rakasto ali sarkomsko obolenje.

Pogosta nevšečnost in težave so »boleče in otekle prsi« s strokovnim izrazom mastopatija. Ta pojav ni bolezen, ampak znak za neskladnost med prsno žlezo in ženskimi spolnimi organi. Do takega pojava pride predvsem pri tistih ženah, ki imajo mesečno perilo. Težave nastopijo pred menstruacijo in so lahko trajne, zato govorimo o kroničnem intersticijskem mastitisu.

Pri bolečih prsih je lahko prizadeta le posamična dojka in še ta na omejenem področju. To varianto običajno spremlja sprememba prsne bradavice, ki sfrkne in zoži mlekovod.

Pri kroničnih primerih boleče dojke je večkrat težko ločiti primarni zgodnji rak dojke. V večini primerov se ženi svetujemo operativni poseg. Pri nekronični obliki pa se ženam svetuje gretje in pomirjevalna sredstva ob zdravniški kontroli.

Pogoste težave z dojkama imajo žene, ki bolehalo za vnetimi in cističnimi jajčniki ali vnetjem maternice. Po ozdravitvi vnetja ali operativni odstranitvi ciste — težave prenehajo.

Rak dojke v zvezi z delom

Med zdravniki je mnogo pristašev, ki trdijo, da so vzroki v nastanku raka na dojki slabi delovni pogoji.

Ženske dojke, ki so anatomsko izven telesni organ, so zaradi svojega položaja izpostavljene mnogim poškodbam in vplivom zunanjega okolja.

Med neugodne pogoje za ženske prsi štejemo težaška dela, predvsem nefiziološki položaj ali nošenje bremen na prsih. Statistično je dokazano, da je največ obolenj pri tistih delavkah, ki so zaposlene v vročih obratih.

Takšni pokazatelji so gotovo predmet za razmišljanje glede kadrovanja in organizacije dela. Mislim, da je tudi v tem primeru na mestu izrek

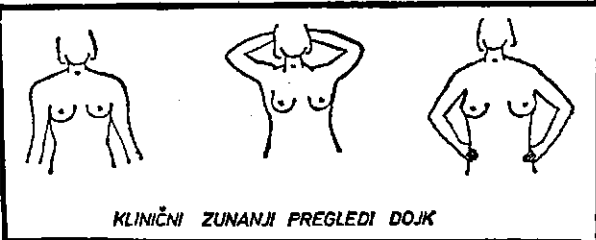
— boljše preprečevati, kot za posledicami pustiti sočloveka počasi umirati.

Neaparaturne metode za ugotavljanje novotvorb dojke

Neaparaturne metode služijo zdravniku za ugotavljanje začetnih in obstoječih novotvorb dojke.

Približno 16 % odpade na novotvorbe dojke, od vseh novotvorb pri ženskem spolu. Približno v 65 odstotkih je možno z neaparturnimi in aparturnimi prijemi ugotoviti zgodnje stanje novotvorb dojke.

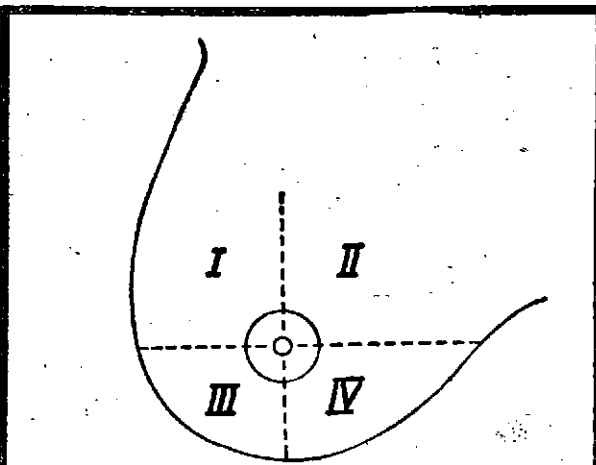
Med neaparturne metode štejemo: zunanji pregled in otipavanje. Nekoliko bolj zapletene metode pa so kombinirane tako npr. biopsija in citološka preiskava.

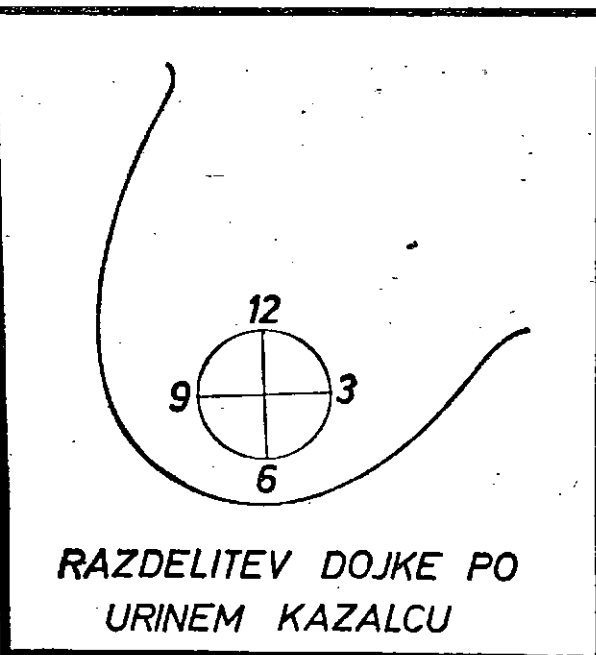
KLINIČNI ZUNANJI PREGLEDI DOJK

Pri zunanjem pregledu, zdravnik opazuje dojki glede na velikost, barvo in spremembo kože. Žena prvotno stoji v priročenju, v drugi fazi dvigne zgornje okončine tako, da ji pridejo dlani v zatilje in tretji fazi v predel bokov.

Temu postopku sledi otipavanje dojke po kvadrantih oziroma po smeri urnega kazalca t. j. od 12 do 3, 3 do 6, 6 do 9 in 9 do 12.

RAZDELITEV DOJKE NA KVADRANTE

RAZDELITEV DOJKE PO URINEM KAZALCU

V prvem kvadrantu je 57 %, v drugem 14, v tretjem 7 in četrtem 2 % možnih malignih novotvorb dojke, medtem ko na sami bradavici oziroma pigmentnem arealu 22 % malignih novotvorb.

Izrednega pomena je otipavanje obeh pazduh, vratu in predela med lopatico in ključnico zaradi morebitnih povečanih žlez.

Pogosto mora biti zdravnik pozoren tudi na izcedek, ki je različno obarvan. Izcedek je možno

vloviti na stekleno ploščico za nadaljnjo preiskavo pod mikroskopom.

Vsaka žena bi morala vsaj enkrat letno in to po 35. letu prihajati na preventivne preglede, ne pa šele tedaj, ko so zatrgljine navadno grčaste naravne površine ali celo z veliko smrdečo rano.

Citološka diagnostika

Z biopsijo dobimo obolelo tkivo, ki ga uporabimo za citološke in histološke preiskave.

Že več kot 20 let je minilo od tistega časa, ko je citologijo oziroma citološka diagnostika dobila svoj temeljni kamen. Citološka diagnostika je metoda, s katero moremo iz materiala brez biopsije ali z biopsijo ugotoviti pri celicah kateri bolezni pripadajo. S pomočjo citološke metode je mogoče razlikovati maligne od benignih ali vnetih celic, kar je za diagnozo izrednega pomena.

Za raziskovanje celic med seboj, se poslužujemo razmazov ali histoloških rezov. Oboje barvamo s posebnimi barvili na objektu steklu, ki jih nato pregledamo pod mikroskopom. Citološka metoda pomeni epohalen napredek v spoznavanju in zasledovanju malignega procesa. Metode so hitre, aparturno malo zahtevne in razmeroma poceni.

Aaparaturne metode za ugotavljanje novotvorb dojke

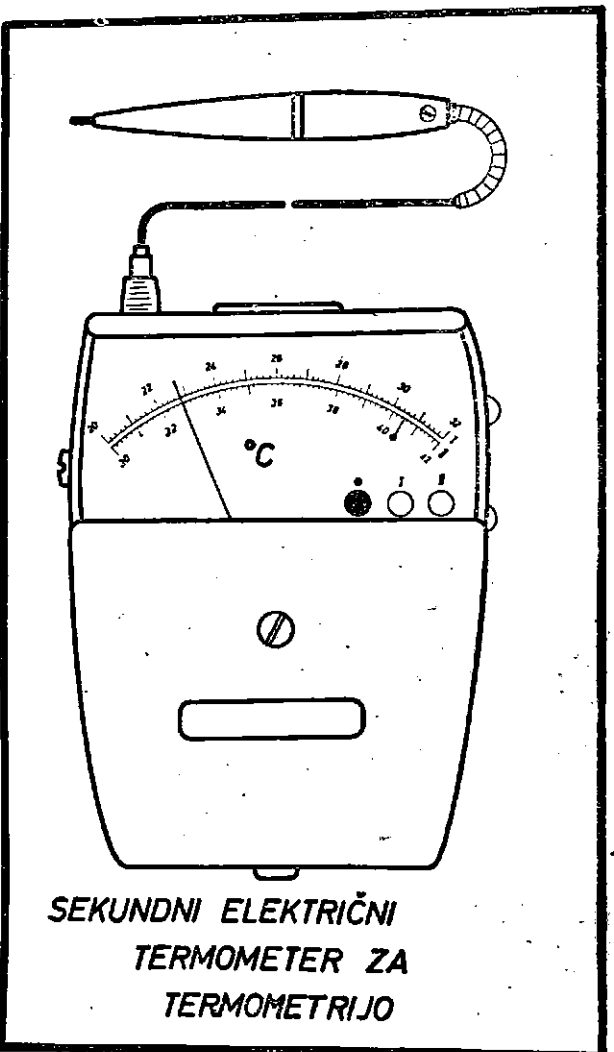
Za ugotavljanje novotvorb dojke uporabljamo danes ultravioleto oziroma infrardeče žarke, termometrijo, termografijo in mamografijo.

Ultravioletni, oziroma infrardeči žarki prehajajo skozi kožo dojke, pri čemer se del svetlobe absorbira, predvsem v venskem pletu, ki obkroža novotvorbo. Če tak predel fotografiramo z ortohromatičnimi oziroma panhromatičnimi filmi, dobimo po razvitju filma močne sence žilja. Pri tej metodi gre za primerjavo med normalnimi in abnormalnimi venami dojke.

Koža dojke je pogosto toplejša na tistih mestih, pod katero je primarni rak, sarkom ali metastaze.

Topografsko razporeditev kožne temperature zdrave ali obolele dojke lahko merimo s pomočjo sekundnega električnega termometra ali pa s holsterinskimi tekočimi kristali. Ti dve metodi sta enostavnejši in cenejši od prve.

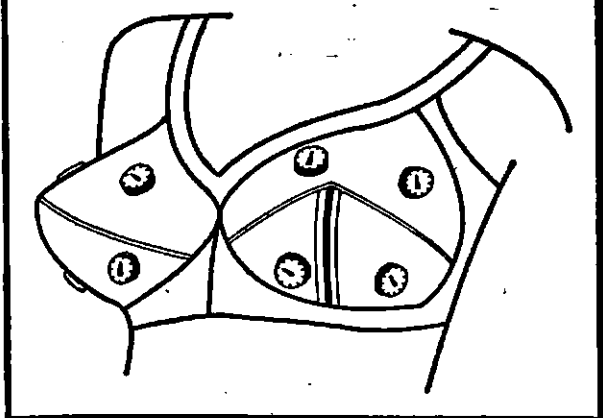
Termometrija s sekundnim električnim termometrom je izredno natančna, vendar pa razmeroma počasna metoda, ker je treba vsako točko na dojki posebej meriti in zapisovati. Rezultat je pozitiven takrat, kadar gre za temperaturne spremembe določenega predela dojke oziroma njene najbližje okolice.

SEKUNDNI ELEKTRIČNI TERMOMETER ZA TERMOMETRIJO

Pred kratkim je bil v Nemčiji v Hannoveru patentiran kožni termometer oziroma termometri, ki so nameščeni na nedrčku tako, da je možna osebna kontrola v vsakem času.

MALI INSTRUMENTI ZA UGOTAVLJANJE TEMPERATURNIH RAZLIK DOJKE

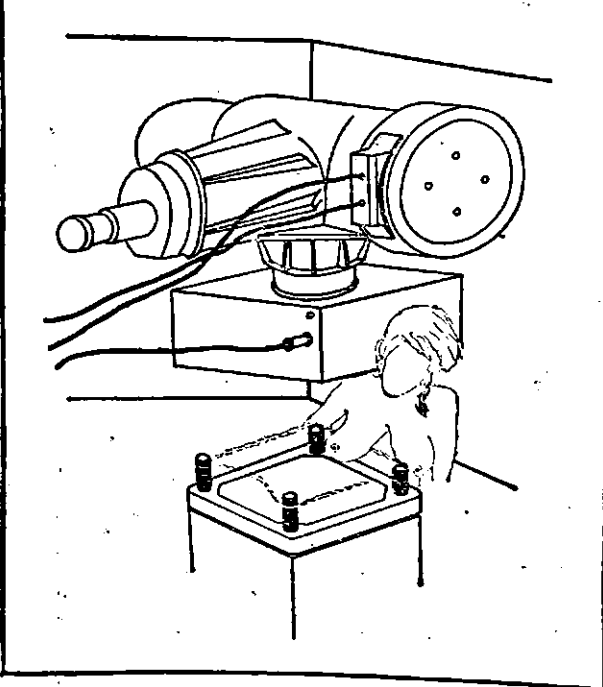

Enostavnejša klinična metoda je termografija s tekočimi holesterinskimi kristali. Princip metode je osnovan na optičnih lastnostih holesterinske faze tekočih kristalov. Premazana koža dojke po določenem postopku in času prikaže maligni tumor v obliki modroobarvanega področja s povišano kožno temperaturo.

Vse našteje metode so preproste in zanesljive glede diagnosticiranja novotvorb. Praksa je pokazala, da so vsi maligni, tumorji toplejši od okolice, z redkimi izjemami kot so: bazaliom, malignimielom in benigni tumorji. Najtoplejši od vseh tumorjev so sarkomi. Če iz same temperaturne razlike kože je možno marsikaj zaključiti in trižirati, ker s palpacijo in inspekcijo težko odkrijemo začetno lezijo. V večini primerov je lezija vidna, na zelo majhnem predelu kot neznatna vdolbina kože. Kadar je rak tipljiv, je prognoza že slaba.

Rentgenska ali senografska preiskava je najboljša preventivna metoda za ugotavljanje tumorjev in najrazličnejših obolenj dojke.

MAMOGRAFIJA Z ODELCA - KAMERO

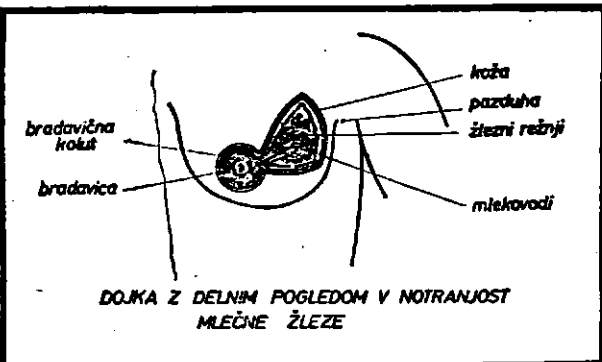
Za take preiskave potrebujemo modificiran rentgenski aparat nizke in nespremenljive napetosti t. j. Odelca — kamera s fino zrnatim zaslonom. Metode preiskav so enostavne in je možno slikati dojko v dveh projekcijah t. j. od zgoraj navzdol in stransko. Na močno kontrastnem filmu je možno razlikovati trabekule, žilje, žleze in izvodila. Na osnovi sprememb je možno ugotavljati bolezensko stanje. Odelca kamera ni nevarna aparatura, ker se pri mamografiji dojke obremenijo preiskani predel organizma z minimalno količino rentgenskih žarkov.

V zadnjem času se je izpopolnila metoda za ugotavljanje malignih novotvorb s pomočjo ultrazvoka. Rezultati so izredno dobri in se lahko uporabljajo v diagnostične namene.

Anatomija ženske dojke

Znameniti ljubljanski anaton prof. dr. Janez Plečnik je zapisal v svojem Repetitoriju — mlečno žlezo imata mož in žena, vendar je pri ženi bolj razvita.

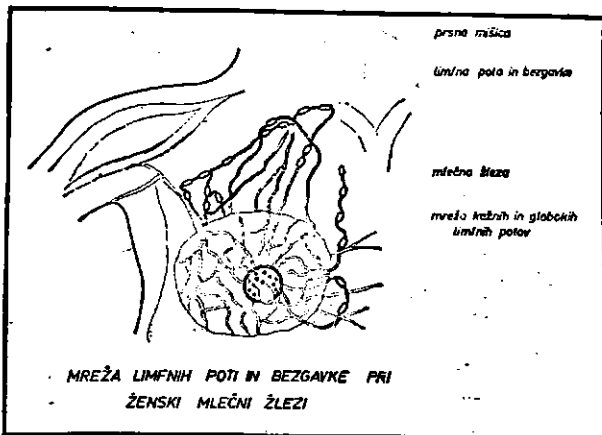
Dojka (latinsko — mamma) spada k drugim spolnim znakom ženske. Ta reproduktivni del ženskega telesa se razvija med spolnim dozorevanjem. Po obliki ločimo: ploščate, polokrogle, kupaste in podolgovate.

Mesto za dojki je na sprednji strani prsnega koša, na meji kosti in hrustanca četrtega rebra. Na vrhu dojke je bradavica, kjer se izlivajo na prosto žlezna izvodila — mlekovodi. Okrog bradavice je kolobar pigmentne temno-rjave kože.

Dojka je genetsko apokrina kožna žleza, ki je sestavljena iz 20 do 25 tubulo-alveolarnih mešičkov. Poleg žlezni mešičkov je še vezivo in maščevje. V času nosečnosti se dojčno žlezno tkivo močno razbohoti na račun vezivnega tkiva. Po porodu sproži poseben mehanizem, da se začne iz žlezni mešičkov izcejati hranilno mleko.

Dojka ima tudi precej žilja in limfnih potov. Živci so samostojne enote ali pa v povezavi z žiljem. Celotna dojka je povezana preko vezivnega tkiva s prsnimi mišicami. Povezava je slaba, saj je celotna dojka na svoji mišični podlagi premakljiva v vseh smereh.

Dojki, ki sta parni žlezi spreminjata neprestano svoj volumen od spolnega dozorevanja do klimakterija. To ni majhna obremenitev, če upoštevamo vse faze, kot so: menstruacije, nosečnost, splavi in prenehanje mesečnega perila.

V klimakteriju pa se v notranjosti dojke pričnajo intenzivne spremembe. Žlezni deli izginejo preostane le kakšen atrofičen odvodni kanal, bohoti pa se mastno tkivo.

Žena se sama pregleduje

Pokojni ljubljanski patolog prof. dr. France Hribar je neštokrat na predavanjih poudaril, da bi se vsak človek moral večkrat v ogledalu ogledati svoje telo in paziti na morebitne spremembe. To naj bi veljalo predvsem za žene.

Metode pregledov in kontrola prsi je tako enostavna in poceni, da si jo lahko privoščijo vsake žene.

Ogled dojke se najprej vrši v sedečem stanju pred večjim ogledalom s spuščanjem zgornjih okončinami. Temu aktu sledi dvig okončin nad glavo. Tretji in četrti akt pa se izvaja v ležečem položaju.

Prva dva akta imata namen opazovanja glede sprememb v velikosti, obliki in videzu. Predvsem pomemben je videz, pri čemer štejemo oteklino, vzboklino, vgreznino, spremenjeno barvo kože, koža podobna pomarančni lupini, sfrknjena in uveličena bradavica.

Tretji in četrti akt sta določena za stipavanje dojke vsako posebej. Žena leže na hrbtu, pod eno ramo si da blazino in prične s preiskavo. Zgornjo okončino se dvigne na tisti strani, kjer se nahaja blazina. Roko si položi za glavo, z drugo pa se prične pretipavati dojko v celoti t. j. pričenši na notranji strani navzdol in nato na zunanji strani navzgor pa tudi od oblin na vznoter. Tipanje dojke naj bo nežno, da ne pride do morebitnih razsevkov malignih celic zaradi močnega pritiskanja na eventualno bulo. Na isti način je treba pregledati še drugo dojko.

O vsaki spremembi, ki jo zazna žena pri pregledu sama sebe, naj se posvetuje z zdravnikom. Tumorje v dojki veliko lažje otipujemo kot pa vidimo, zato je ta metoda izrednega pomena za odkrivanje malignih tvorbo.

Obolevnost dojke za rakom in sarkomom

Kadar se hočemo boriti proti maligni obolevnosti ženske dojke, moramo poznati znake, potek bolezni in način zdravljenja. O nastanku in povzročitelju ene kot druge bolezni nimamo kaj povedati, ker ne poznamo povzročitelja, niti mehanizma, ki sproži bolezen.

Iz statističnih podatkov vemo, da je pri nas v Sloveniji rak dojke na tretjem mestu, ki si že utira pot na drugo mesto.

Pri raku dojke, ki je izredno zahrbtna bolezen, ločimo več štadijev, ki jih podelimo po sledečem vrstnem redu:

I. štadij — pomeni, da je bula na dojki premakljiva, to pa pomeni, da ni zarastlin z okolico in da še ni metastaz.

II. štadij — v tem primeru je bula prirastena na kožo, brez zarastlin z globino. II. štadij obolenja dojke se deli v dve podgrupi a in b.

a) Bula je glede na dimenzijo manjša od 5 cm. Zadržana bezgavk se tiplje v spodnjem predelu pazduhe.

b) Bula je večja kot pri a, povečane in trde bezgavke pa se tipljejo v zgornji polovici pazduhe.

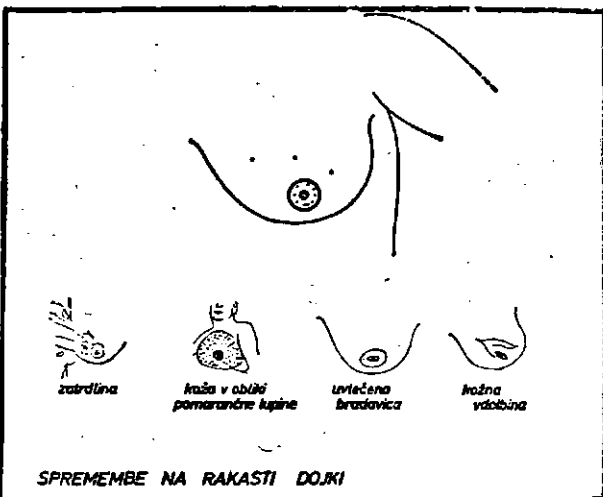
III. štadij — to je proces širjenja bule na vse strani. Okrog bule se bohote brstiči metastaz.

IV. štadij — poleg razpadajoče bule so še oddaljene mestastaze.

Razdelitev bolezni na štadije ima velik pomen glede prognoze in vrsto zdravljenja.

Največ rakovnih obolenj dojke je pri ženah od 40 do 60 let. Razvije pa se lahko pri izredno mladih, celo pri 20-letnih. Pri mladih ženah je razvoj raka mnogo bolj dramatičen, kot pri starejših, ker se rak hitro širi in metastazira v pijuča.

V začetku rak dojke ni boleč, borečine se stopnjujejo s starostjo bule t. j. s stopnjo štadija rakovega obolenja. Prvi znak raka na dojki se pojavi v obliki bule, običajno po 6 do 12 mesecih. Če v tem času pride žena na zdravljenje ji je zagotovljenih z operativnim posegom 90 % ozdravitve. Odstotek ozdravitve se manjša z napredovanjem bolezni. Žalostno je le to, da se žene pridejo zdraviti v 60 % šele tedaj, ko so rakove celice že prešle v bezgavke.

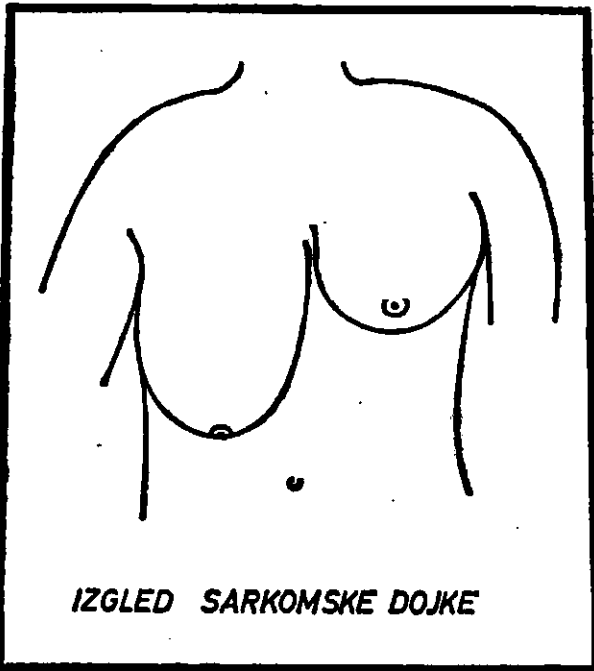

Raku dojke so bolj podvržene tiste žene, ki niso nikoli dojile, čeprav so rodile. Pri ženah, ki so rodile mnogo otrok in dolgo dojile, je rak dojke izjema.

Med maligno obolenje ženske dojke prištevamo sarkom, ki je razmeroma dosti redko obolenje, vendar pa številnejši od benignih bul vezivnega tkiva.

Adeno-sarkom dojke se pojavlja pri razmeroma mladih ženah od 25 do 40 let. V polovici primerov se sarkom dojke razvije iz predsarkomske bule, ki je benigne narave.

Pri adeno-sarkomu dojka neverjetno hitro poveča svoj volumen. Bula je sestavljena običajno iz vretenastih ali okroglih celic. Na prerezu je bula rožnato-bele barve, kot ribje meso, zato sarkom imenujemo tudi »mesnati tumor«. Koža je zaradi izrednega povečanja dojke izredno tanka in ranljiva. Spremeni se tudi barva kože, skozi kožo pa prosejajo številne razširjene vene. Pri sarkomu koža ni nikoli prirasla na maligno bulo pa tudi bradavica ni potegnjena na vznožje kot je to pri rakovem obolenju dojke. Sarkomska bula hitro raste proti prsni steni, zato jo tipljemo v obojini.

IZGLED SARKOMSKE DOJKE

Prvotno sarkom ne dela nobenih bistvenih težav, izjema je nelagodnost zaradi povečane teže obolele dojke. V pazduhi žleze niso povečane, ker se bolezen ne širi limfogeno, to je po mezo-nicah. Sarkomi dojke se med seboj razlikujejo po hitrosti razraščanja in metastaziranja. Vsi ne metastazirajo. Limfne žleze v pazduhi se povečajo le v primerih, kadar je razpadli sarkom inficiran z bolezenskimi bakterijami. Posebno nevaren in smrten je melanomski sarkom z ali brez pigmenta.

Poznani so tudi taki sarkomi, ki imajo svoje metastaze v dojkah in pazduhi, medtem ko so se sami primarno razvili čisto na drugem mestu npr. okončinah. Primarne bule so lahko tako majhne, da jih komaj opazimo.

Po sarkomskih metastazah ni nobenega upanja več, ker se bolezen naglo širi in povzroča smrt.

Bolna in operirana žena

Bolna ali operirana žena je problem svoje vrste. Hude čustvene reakcije pripomorejo povečanim bolečinam, slabšem zdravljenju in krajši življenjski dobi. V večini primerov se počuti kot manjvredno bitje, ki se več ne more primerjati s svojimi sovrstnicami.

Žena z amputirano dojko ima manjvrednostni kompleks, ki ga ni mogoče odpraviti, čeprav v resnici pogledamo v oči, je bil tak poseg njena rešitev. Zaradi ene preostale dojke in brazgotin po amputaciji, je žena emocionalno globoko prizadeta, zato nujno potrebuje moralno in socialno pomoč.

Težko je operirani ženi povedati, da so prsi prvenstveno funkcionalni organ v času dojenja, ne pa samo simbol ženskosti. S prilagoditvijo na pogoje kakršni so, se žena ponovno lahko ob pomoči dobrega partnerja in okolice vrne v normalno življenje. Življenje je pač takšno, kot si ga človek ustvari. Prilagoditi se mora na pogoje in okolje v katerem živi.

Za tolažbo bi operiranim ženam povedal tole: kaj morejo mnoge sovrstnice, ki so od rojstva premalo razvite ali pa imajo deformirane prsi. Ugotovljeno je, da je cca 30% vseh žena z manjvrednimi prsmi. Proti usodi in naključju se večkrat ni moč boriti, tisto kar je, moramo negovati in čuvati.

Organsko in psihično bolna žena bi se morala tolažiti s tem, da so danes načini zdravljenja mnogo boljši kot v preteklosti. Moderni kirurški posegi, nove metode obsevanja pred in po operaciji in nova zdravila, ki uničujejo rakove celice — prinašajo ženam več upanja.

Zaključek:

Težko je biti prerok in tolažnik, mnogo lažje se je v boju proti malignim tvorbam prizadevati, da bo takih obolenj čim manj.

Razen preiskav z Odelca-kamero, ima socialno zdravstvena služba železarne Jesenice vse možnosti glede aparature in laboratorijske preiskave in malignih in benignih bul.

Najbolj zanesljiva metoda za odkrivanje vseh vrst malignih in benignih bul je Odelca-kamera, ki je razmeroma draga, koristna pa je tudi za odkrivanje drugih obolenj v človekovem telesu. Preventivna zdravstvena služba bi s tako aparaturo dobila močno, moderno orožje, ki bi se v najkrajšem času obrestovala tako podjetju, kot posameznim članom našega kolektiva. Prepričan sem v samoupravne organe, direktorjo, sindikat in politične organizacije, da bodo v dobrobit delovnemu človeku in svojem ter upokojencem z družinami, omogočili nabavo prepotrebne aparature.

Socialno zdravstvena služba železarne Jesenice pa bo s svojimi kadri napravila vse, da bodo naše žene zdravstveno prosvetljene in zdrave, v primeru bolezni pa moralno in socialno rehabilitirane.

Če bo zdravstvena priloga pri naših delavkah vzbudila zanimanje, bo prihranjenega mnogo nepotrebnega zla in trpljenja.

Zakaj ne hitreje naprej?

(nadaljevanje)

Iz prejšnjih dveh sestavkov lahko povzemamo, da je funkcionalno izobraževanje in usposabljanje stalen proces prilagajanja delavca zahtevam delovnega mesta oz. funkciji, ki jo opravlja. Ali z drugimi besedami: pri tej dejavnosti gre za sisteme in oblike, s katerimi se človeški faktor usklajuje (prilagaja) s sredstvi za delo in drugimi faktorji proizvodnega procesa. Funkcionalno izobraževanje in usposabljanje pa predstavlja tudi eno izmed oblik izobraževanja na samoupravni podlagi, ki so vezane na delovno organizacijo, torej eno izmed oblik izobraževanja in usposabljanje ob delu.

V. NORMATIVNA OPREDELITEV V NASI TOVARNI

1. Eno od najpomembnejših temeljnih načel varstva pri delu določa, da ta dejavnost obsega tehnične, zdravstvene, socialne in druge ukrepe in sredstva, s katerimi se ustvarjajo varni delovni pogoji, t. j. s katerimi se preprečujejo in odpravljajo vzroki poškodb pri delu in zdravstvenih okvar zaradi dela. Iz tega načela izhaja naša interna doktrina, da mora vsak na svojem področju dela (v sklopu funkcije, ki

jo opravlja v delovnem procesu) delovati za ustvarjanje varnih delovnih pogojev. Tako delovanje je sicer lahko zelo neposredno (npr. oblikovanje materialnega delovnega okolja, razporejanje kadrov ipd.) pa tudi zelo posredno (npr. izpopolnjevanje organizacijskih ukrepov, delovanje na področjih dela, ki so močno odmaknjena od proizvodnega in tehničnega sektorja itd.). Vendar za delovanje v pogledu varstva pri delu je nujna tudi primerna usposobljenost, primerno znanje, pravilna (pozitivna) stališča oz. odnos ipd. Tukaj ni dovolj le seznanitev z načeli, ne zadošča le informiranost, temveč se mora izvajati konkretno izobraževanje in usposabljanje za posamezne funkcije in za posamezna področja dela (sektorji, oddelki, obrati, službe), torej funkcionalno izobraževanje in usposabljanje.

2. Statutarna določila v naši tovarni prinašajo naslednje glavne opredelitve izobraževanja in usposabljanja:

— Delovna skupnost tovarne zagotavlja materialne pogoje in sredstva za vse oblike izobraževanja v mejah potreb in materialnih možnosti. Član delovne skupnosti ima pravico, da koristi te materialne pogoje in sred-

stva za strokovno usposabljanje in izobraževanje v skladu s potrebami tovarne (poglavje o delovnih razmerjih);

— Odbor za kadre odloča v oblikah rednega, dopolnilnega in funkcionalnega izobraževanja. V ta namen odobrava posameznim delavcem ugodnosti... Spremlja izvajanje načel kadrovske politike, programa izobraževanja in trošenje finančnih sredstev... Za delovna mesta obratovodij, vodij služb in oddelkov, šefov DE in direktorjev ter drugih delavcev teh rangov odloča o dopolnilnemu izobraževanju ter specializaciji potencialnega kadra (poglavje o pristojnostih organov upravljanja in kolektivnih izvršilnih organov);

— Direktor kadrovskega sektorja je odgovoren za funkcionalno izobraževanje o varstvu pri delu.

Take opredelitve izobraževanja in usposabljanja niso dovolj razčiščene, ker je premalo opredeljen pojem funkcionalnega izobraževanja in usposabljanja v tovarni nasploh ter o varstvu pri delu posebej. Prav tako je premalo poudarjen ekonomski pomen te dejavnosti. Iz teh načelnih pomanjkljivosti izhaja tudi vse ostale pomanjkljivosti kot npr.: nezadovoljiva opredelitev glavnih no-

silcev funkcionalnega izobraževanja in usposabljanja, obveznosti po specifičnem programiranju te dejavnosti ipd.

3. Pravilnik o varstvu pri delu naše tovarne prinaša (čeprav ni usklajen z zadnjimi statutarnimi spremembami) naslednja pozitivna načela o funkcionalnem izobraževanju in usposabljanju o varstvu pri delu:

— izvajati se mora neprekinjeno za ves čas zaposlitve delavca v tovarni;

— to izobraževanje in usposabljanje mora biti teoretično in praktično;

— o varnem načinu dela mora biti delavec usposobljen pri vsakokratnih večjih (pomembnih) spremembah tehnološkega in delovnega procesa na istem delovnem mestu, prav tako pa tudi v zvezi z novimi nalogami pri razporeditvi na drugo delovno mesto;

— dokler delavec ni usposobljen za varno delo, ne sme samostojno opravljati delovnih nalog na svojem delovnem mestu, t. j. brez neposrednega nadzora in kontrole;

— načelo, da se mora funkcionalno izobraževanje in usposabljanje delavcev o varstvu pri delu izvajati po posebnem načrtu, ločeno za posamezne vrste del oz. delovnih mest;

— da to delo opravljajo delavci naše tovarne in

— da mora tako izobraževanje in usposabljanje biti intenzivno za tiste delavce, ki delajo pod posebnimi pogoji in na delovnih mestih, kjer obstoja povečana nevarnost za poškodbe in zdravstvene okvare.

Navedena načela lahko še danes predstavljajo osnovo (usmeritev) za delovanje tovarne oz. njenih organov in odgovornih oseb na področju funkcionalnega izobraževanja in usposabljanja. Močno pa danes motijo nekatera sporna načela, ki jih vsebuje omenjeni pravilnik o varstvu pri delu pa tudi pravilnik o delovnih razmerjih. Interna doktrina varstva pri delu se je dokopala do nekaterih spoznanj, ki zahtevajo, da se ta dejavnost postavi na moderno ekonomsko in funkcionalno osnovo.

4. Navajam nekaj ne dovolj razčiščenih oz. nerealnih načel varstva pri delu, ki so vsebovana v internem pravilniku o varstvu pri delu in v pravilniku o delovnih razmerjih.

Načelo, da kadrovski sektor organizira in izvaja izobraževanje in usposabljanje o varstvu pri delu pred (!) razporeditvijo na delovno mesto, je nerealno, ker kadrovski sektor tega niti ne dela niti takega funkcionalnega usposabljanja ne more opravljati v sedanjih pogojih

(Se nadaljuje)